

✦ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ✦ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ✦

✦ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ✦

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ : ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ
ΒΑΣΙΛ. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- BEVERLEY NICHOLS : ΣΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
- ΣΤ. ΓΡΑΝΙΤΣΑ : Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ (παλιές λησμονημένες σελίδες)
- ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΪ : ΠΩΣ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΕΡΩΤΑΣ (διήγημα)
- ΝΙΜΠΕΛΟΥΝΓΚΕΝ : (ἀπόσπασμα) Μστ. ΑΛ. ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΑΝ
- R. QUÉNON : ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ
- ΕΛΕΝΗΣ ΡΩΤΑ : ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΕΣ (διήγημα)

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Λόγια και πράγματα.—Γύρω από τα βιβλία (Β. Ρώτας)—
Τὰ πολιτικά γεγονότα.—Ἀλληλογραφία.

ΧΡΟΝΟΣ Β΄ — ΤΟΜΟΣ Γ΄

Agfa

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΜΗΧΑΝΑΙ

STANDARD

ΝΕΩΤΑΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

ΤΕΛΕΙΑΙ ΚΑΙ ΕΥΘΗΝΑΙ

ΑΠΛΟΥΣΤΑΤΟΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

ΑΡΙΣΤΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣ ΑΠΟΔΟΣΙΣ

ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΘΗ ΠΛΕΟΝ

ἀπὸ ὄλας τὰς Κυρίας καὶ Δας ὅτι διὰ τῆς χρήσεως τοῦ μόνου ἀβλαβοῦς
Ἄμερικανικοῦ Ἄντι - Ἰδρωτικοῦ

ΟΔΟ - ΡΟ - ΝΟ

ἐπιτυγχάνουσι τὴν ἀπόλυτον καθαριότητα, τὴν ἄμεμπτον ἐμφάνισιν τῶν
καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐνδυμάτων τῶν. Πωλεῖται παντοῦ
Πώλησις Διανικὴ, καὶ **ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ** χονδρική
δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα

Καταστήματα ἀρωμάτων **Μ. Ν. ΜΑΤΣΟΥΚΑ**

Βουλῆς 14 τηλ. 13-45 ν. **ΑΘΗΝΑΙ**—Κανάρη 10 τηλ. 21-63

Η ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΑΟΥΦΜΑΝ

ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ 8^Α

Προσφέρει εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν πλουσιωτάτην συλλογὴν ἐκ
15.000 τόμων, περιλαμβάνονται τὰ ἀριστοτέργηματα τῆς παγκοσμίου φι-
λολογίας.

Η ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΟΥΦΜΑΝ

πλουτίζεται συνεχῶς δι' ὄλων τῶν νέων ἐκδόσεων

• ΕΛΛΗΝΙΚΑ • ΓΡΑΜΜΑΤΑ •

ΤΟΜΟΣ—Γ' ΑΡΙΘ. 6—(30)

1^Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1928

ΓΕΡΜΕΝΗ : ΣΤΟ ΤΖΑΚΙ

BEVERLEY NICHOLS

ΣΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΩΝ

Πιστεύω να μη θεωρηθώ στενοκέφαλος αν εξομολογηθώ πως ανέκαθεν αισθάνομαι το ίδιο σχεδόν ενδιαφέρον για τις μεθόδους με τις οποίες οι καλλιτέχνες δημιουργούν τα έργα τους, όσο και για τα ίδια τα έργα τους, όταν έχουν πιά δημιουργηθεί. Θα έπροτιμούσα, παραδείγματός χάρη, να έβλεπα τον Σούνμπωρν να στριφογυρίζει σε κάπως άκοσμες στάσεις επάνω στο στρώμα του, ψάχνοντας βλο και πιό πικράξενες και πιό ήχηρες ρίμες, παρά να διχάσω δλόκληρο τον τόμο των «Ποιημάτων και Μπαλλαντών». Και ακόμα θα έπροτιμούσα να παρακολουθήσω τον κ. Έπσταϊν, (1) όταν μελετάει τη μέθοδο με την οποία πετυχαίνει εκείνα τα λεπτά σημαδάκια επάνω στα έργα του, που τον έχουν κάμει τόσο αγαπητό σε όλους όσοι επόζαζαν μπροστά του, παρά να άτενίσω, για όσοδήποτε σύντομο διάστημα, ένα δημιουργήμα τελειωμένο. Με άλλα λόγια αγαπώ να κοιτάζω μέσα στα έργα—σαν να χώνω το κεφάλι μου πίσω από τη σκηνή, να βλέπω τους φασουλήδες, να ποδμε, πριν ταιριασθούν όπως πρέπει τα σύρματά τους, πριν φορεθούν για οι περοδκε τους και βραφτούν τα πρόσωπά τους, πριν κάμουν την τελική τους υπόκλιση προς το μεγάλο κοινόν. Και, μιá και πιστεύω πως οι περισσότεροι άνθρωποι συμπερίζοντι αυτή μου την άδυναμία, δέν έχω κανένα δισταγμό να συζητήσω τις διάφορες μεθόδους με τις οποίες οι πιό φημισμένοι μυθιστοριογράφοι μας παράγουν τη δουλειά τους. Θα ξαφνιασθήτε φαντάζομαι, από την

καταπληκτική ποικιλία των μεθόδων αυτών.

***

Έχω μπροστά μου ένα γράμμα του κ. Άρνολντ Μπέννετ. Δέν θα βγάλετε ποτέ τίποτε ζητώντας από τον Άρνολντ Μπέννετ να μιλήσει για τον έαυτό του. Η αρχίζει να μιλάει γρήγορα, με την φιλή, κουρασμένη φωνή του για σάς, ή υποβάλλει, λιγάκι παραπονιάρικα, πως ίσως θα ήθέλατε να πάρετε ένα πιστό. Και, αφού ποτέ δέν θα μούλεγε ότι ήθελα να μάθω, ακόμη και μετά ένα καλό δείπνο, υπέδρα τα ερωτήματά μου γραπτά, ερωτώντας τον, πρώτον, αν ή «υπόθεσίς» του ήταν πλήρης πριν αρχίσει να γράφει, δεύτερον, αν αρχίζει από την αρχή, και τρίτον, λίγα ερωτήματα για την υπαγόρευση, το περιβάλλον κλπ.

Έλθε την έξης άπάντηση:

«Ένα. Οι κύριες γραμμές της υποθέσεως είναι καθαρές μέσα στο μυκλό μου πριν αρχίσω. Σε καμιά ιστορία δέν πρέπει να επιτρέπεται να άναπτύσσεται μόνη της.

«Δύο. Αρχίζω από την αρχή και τραβάω ίσια ως πού να τελειώσω το καταραμένο πράμα.

«Τρία. Ποτέ δέν υπαγορεύω μυθιστόρημα. Ποτέ δέν γράφω σχεδίασμα.

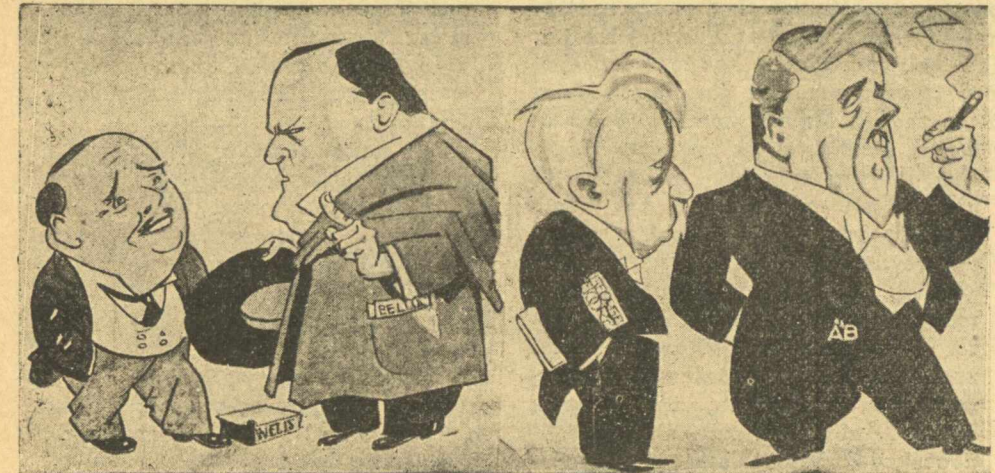
«Ποτέ δέν ξαναγράφω κάτι δυό φορές.

Δικός σας,

ΑΡΝΟΛΤ ΜΠΕΝΝΕΤ

**

Πριν σχολιάσω την ουσία αυτού του ντοκουμέντου, που έχει τουλάχιστο την αξία της συντομίας, θα ήθελα να δώσω μιá γοργή εικόνα ενός άλλου φημισμένου και γνωστού μου συγγραφέα επάνω στις ώδινες της δημιουργίας. Η σκηνή

ΟΥΕΛΣ

ΙΑΙΡ ΜΠΕΛΛΟΚ

ΤΖΩΡΤΖ ΜΟΥΑΡ

ΑΡΝΟΛΤ ΜΠΕΝΝΕΤ

στο τρίτο πάτωμα ενός έμπορικού κτιρίου της Ρέτζεντ Στρήτ. Θα ιδίτε να διαβαίνει το κατώφλι του γραφείου μιáς δακτυλογράφου ή γεμάτη, και δεικνύει ένα ένοχο κοκκινόπρόσωπο ανθρώπου. Φοράει μαύρο μανδύα, που τον ρίχνει παράμερα καθώς μπαίνει στο δωμάτιο. Καθώς κάθεται βρειά σ' ένα μικρό κάθισμα, ρίχνει μιá ματιά στη δακτυλογράφο που τον περιμένει και τη ρωτάει «έτοιμη;»

Μόλις βεβαιωθεί πως ή είναι έτοιμη, καθιρίζει το λαρύγγι του, ρουφάει μιá βαθειά είσπνοή και αρχίζει από τη μέση την περιγραφή κάποιου δείπνου. Υπαγορεύει με ακρίβεια και γοργά και ύστερ' από μιάν ώρα έχει πει έφτα χιλιάδες λέξεις. Έπειτα στηλώνεται στα πόδια του, ρίχνει το μανδύα του στους ώμους και χάνεται από τα μάτια μας.

Πιστεύω να μη θεωρηθώ ένοχος άδικαιότητας, αν σάς πληροφορήσω πως τόνωμα αυτού του συγγραφέα είναι Ιαίρ Μπελλόκ. Αυτή είναι, τουλάχιστο, μιá τέλεια ακριβής περιγραφή του τρόπου με τον οποίο έχει μαγειρέψει όχι λίγα από τα μυθιστορικά του έργα. Και νομίζω πως ή περιγραφή είναι αξιόλογη γιατί ή μέθοδός του διαφέρει σε κάθε νοητή άποψη από εκείνη που χρησιμοποιεί ο κ. Άρνολντ Μπέννετ. Ο κ. Μπέννετ

δέν υπαγορεύει ποτέ. Ο κ. Μπελλόκ υπαγορεύει. Ο Μπέννετ αρχίζει από την αρχή. Ο κ. Μπελλόκ αρχίζει όχι μόνο από τη μέση του βιβλίου, αλλά και από τη μέση ενός κεφαλαίου και από τη μέση μιáς κατάστασης: Ο κ. Μπέννετ λείπει πως σε καμιά ιστορία δέν πρέπει να επιτρέπεται να άναπτύσσεται μόνη της. Να όμως ο κ. Μπελλόκ που επιτρέπεται στη δική του ιστορία να άναπτύσσεται μόνη της με αξιοσημείωτο αθρονητισμό. Και οι δυό αυτοί άνθρωποι είναι συγγραφείς σημαντικής αξίας. Κανένας τους δέν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί άπλως καλαμαράς. Τότε ποιός άκολουθεί τη σωστή μέθοδο;

Πριν επιχειρήσω να άπαντήσω σ' αυτό το ερώτημα, θα σάς παρακαλέσω να επισκεφθήτε μαζί μου μερικά ακόμη από τα εργαστήρια των πιό φημισμένων συγγραφέων μας. Αυτή τη φορά, θα εξετάσω με ένα πιό διαφορετικό τύπο συγγραφέως. Πρόκειται για τον κ. Τέμπλ Θέρστον, τον συγγραφέα της «Πόλης του όμορφου Παρκλογισμού». Εγώ προσωπικώς δέν κατάφερα να διαβάσω διόλου αυτό το έργο, αλλά, μιá και είναι από τα βιβλία του είκοστου αιώνα που έσημείωσαν ρεκόρ κυκλοφορίας, δέν μπορεί βέβαια να άγνοηθή. Το άπόσπασμα που παρακάτω θα παραθέσω είναι το πόρισμα μιáς τυ-

(1) Epstein, είναι ο γνωστότατος στον Άγγλοαμερικανικό κόσμο νεοτεριστής γλύπτης. Γέννημα της Αμερικής, άρχισε το έργο του και άνεδείχθη στο Λονδίνο.

χαίτας συνομιλίας πού εἶχα μὲ τὸν κ. Θέρστον ἔχι πρὸ πολλοῦ στὸ Γκάρρικ Κλάμπ. Μοῦ ἐκίνησε τόσο πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ τὸ πόρισμα, ὥστε τὸν ἐπαρακάλεσα νὰ τὸ γράψω. Μπορῶ λοιπὸν νὰ σὰς τὸ δώσω μὲ τὰ ἴδια του τὰ λόγια.

«**Ένα.** Πάντοτε φτιάχνω ἓνα ὁλόκληρο πλαίσιο πού προσδιορίζει τὴν κύρια ὕφή τῆς ἱστορίας καὶ καθορίζει τὰ κύρια γεγονότα», γράφει ὁ κ. Θέρστον. «Ἵστερον παρασκευάζω τὰ ἐπισόδια τοῦ κάθε κεφαλαίου μόλις φθάσω αὐτό. Τὰ ἐπισόδια αὐτὰ θὰ ἀναπτύξουν τὰ κύρια γεγονότα. Οἱ ὀριότερες καὶ λεπτότερες λεπτομέρειες τῆς ἱστορίας ξεπηδοῦν αὐτόματα καὶ, ἐλπίζω, ἀναπόφευκτα ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς χαρακτήρες»

«**Δύο.** Γράφω ἀπὸ τὸ πρῶτο κεφάλαιο πρὸς τὸ τελευταῖο. Μοῦ φαίνεται πὼς θὰ ἔχανα κάθε αἰσθημα συνέχειας, ἀν δὲν τὸ ἔκανα.

«**Τρία.** Ὁ χαρακτήρας πού σὰς παρασύρει νὰ ἀλλάξετε τὴν ἱστορία σας μοῦ φαίνεται σημάδι ἀδυναμίας στὸ φτιάξιμο τῆς διήγησης. Ἐγὼ προσπαθῶ νὰ κρατῶ στήν ἐξουσία μου ὅλους τοὺς χαρακτήρες σχετικὰ μὲ τὴ διήγηση— γιὰτὶ ἐκεῖνο πού πρωτεύει εἶναι ἡ ἱστορία, ὅπως τὸ θεατρικὸ ἔργο. Ἐνας χαρακτήρας μπορεῖ νὰ πάρῃ μεγαλειότερες διαστάσεις μέσα στὴ διήγηση ἀπὸ ὅτι ἐλογχριαζόταν στὴν ἀρχή, ἀλλὰ δὲν θὰ πρεπε ποτὲ νὰ μπορῇ νὰ σκληρῶνῃ τοὺς ἀρχικοὺς σκοποὺς σας. Σήμερα τὰ μυθιστορήματα νοιάζονται ὅλο καὶ λιγώτερο γιὰ τὴν ποιότητα τῆς ἀφήγησης. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι καλὸ ἢ κακὸ, ἀλλὰ εἶναι ἀσφαλῶς μιὰ ἀπώλεια γιὰ τὴν ἀρχικὴ μορφή τοῦ μυθιστορήματος. Δὲν μπορεῖτε νὰ πετάξετε ἓνα χαρακτήρα ἐπάνω σὲ μιὰ σελίδα καὶ νὰ περιμένετε μὲ κάποια βεβαιότητα νὰ εἰπῇ μιὰ δική του ἱστορία. Καμιά τέχνη, ὅσο ἐγὼ βλέπω, δὲν εἶναι συνήθως ἀθόρημη. Ἡ δημιουργικὴ διάθεση τῆς δίνει ἤδη ἀρκετὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ τυχεροῦ πιγνιδιοῦ. Ἄν ὁ συγγραφέας δὲν κρατήσῃ στὴν ἐξουσία του τοὺς χαρακτήρες του, εἶναι ἀρχαε δικαί του; Δὲν θέλω μὲ αὐτὸ νὰ εἰπῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔ-

χουν δικές των παρορμήσεις, ἀλλὰ τὸ θέλημα ἐνὸς ἀμαξιοῦ πού παρκαύρεται ἀπ' τὴ λογὸ τοῦ ἀσφαλῶς θὰ προκαλέσῃ διατάραξη τῆς ἀδιάκοπης καὶ κανονικῆς κυκλοφορίας.

Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἀποψη ἐνὸς δημοφιλέστατου συγγραφέως. Δὲν σκοπεύω νὰ τὴ σχολιάσω, γιὰτὶ θέλω νὰ δώσω ὅσο γίνεται πειότερες καὶ ποικιλοτέρες γνώμες ἀντιπροσωπευτικῶν συγγραφέων πρὶν ἰδοῦμε ἂν εἶναι δυνατὸ νὰ βροῦμε ἂν ἔχουν τίποτε κοινὰ σημεῖα. Δὲν μπορῶ ὁμῶς νὰ μὴ διαμαρτυρηθῶ, ἀπὸ τώρα, κατὰ τῆς ἰδέας ὅτι ἓνας χαρακτήρας δὲν μπορεῖ νὰ τριβήξῃ μόνος του καὶ ὅτι ἐκεῖνο πού πρωτεύει εἶναι ἡ ἱστορία, ὅπως τὸ θεατρικὸ ἔργο.

Τὸ γεγονός πὼς ὁ κ. Θέρστον εἶναι δραματοποιός, ὅσο καὶ μυθιστοριογράφος, τὸν ἐπηρέασε ἴσως γιὰ νὰ φθάσῃ σ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη, πού ἐγὼ τὴν θεωρῶ πολὺ σφαλερῆ. Ποιὰ τότες θὰ ἦταν ἡ θέση τοῦ Ντίκενς, ἀν δὲν εἶχε ἀφήσει τοὺς χαρακτήρες του νὰ τὸν παρασύρουν, ἀν ἀπλῶς συγκεντρωνόταν στὴν ἀφήγηση μιᾶς ἱστορίας—πράγμα πού, ἐδῶ πού τὰ λέμε, ποτὲ δὲν μπόρεσε νὰ κάμῃ; Μόνον ὅταν οἱ χαρακτήρες του παύουν τὰ στασιαστικὰ καὶ ἀπειθαρχητὰ χοροπηδήματά τους, ὅταν ὁ Μικῶμπερ πέσει νὰ κοιμηθῇ, ὅταν οἱ Πέκονιφς πάψουν τὴ φασαρία καὶ οἱ Πίκουιτς ξεκουράζονται, ὅταν ὁ Ντίκενς ἀποχτήσῃ συνείδηση τοῦ ἐκυστοῦ του καὶ τοῦ πεῖ, «πρέπει νὰ συνεχίσω τὴν ἱστορία»—μόνο τότε τὰ μυθιστορήματά του κουτσαίνουν καὶ χάνουν ἐκεῖνη τὴ λαμπερῆ ζωτικότητα πού, ὅταν τὸ παληὸ κρασί, φαίνεται νὰ δυναμώνῃ πειότερο ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια.

* *

Κατὰ περιέργη σύμπτωση, πρὶν λίγες μέρες ἔτυχε νὰ θρεθῶ στὶς Κάννες κι' ἐσυζήτησα τὸ ἴδιο πάλι θέμῃ μὲ τὸν Οὐίλλιαμ Λόκε. Τοῦ εἶπα: «Δημιουργεῖτε ποτὲ σας χαρακτήρα πού γίνεται τόσο πραγματικὸς, ὥστε ξεφεύγει ἀπὸ τὰ χέρια σας, παίρνει τὴν ὑπόθεσιν στὰ δικά του χέρια καὶ υπαγορεύει αὐτὸς σὲ σας μᾶλλον παρὰ σεις σ' αὐτόν;»

Καὶ μοῦ ἀπήντησε: «Μάλιστα» καὶ τὸ

τονίζω. Ἄς υποθέσουμε πὼς ἔχετε δυὸ χαρακτήρες, τὸν Τζῶν καὶ τὴν Σουζάννα, οἱ ὅποιοι ἀγαπιῶνται στὸ πρῶτο κεφάλαιο καὶ ἀρραθωνιάζονται στὸ δεύτερο. Πρὶν ἀπὸ τὸ τρίτο κεφάλαιο ὁ Τζῶν μπορεῖ νὰ ἔχη φανερώσει κάθε λογῆς αἰσχρὰ χαρακτηριστικὰ πού καθιστοῦν ἀδύνατο τὸ γάμο του μὲ τὴν Σουζάννα. Ἐγὼ οὔτε ἰδέα εἶχα γι' αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ στὸ πρῶτο κεφάλαιο, οὔτε καὶ ἡ Σουζάννα. Προκλοῦν τόση ἐκπληξη σὲ μένα, ὅσο καὶ σὲ ἐκείνη. Ὅπως ὅποτε, τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ ἀλλάζουν ὁλόκληρη τὴν ἱστορία, τόσο, πού ἀντὶ νὰ γράψετε ἓνα ἡσυχο οἰκιακὸ μυθιστόρημα, ὅπως ἐφαινόταν πὼς ἦταν ἡ ἱστορία στὴν ἀρχή, ὅσο μπορῶ νὰ ξέρω μπόρεῖν ἀ μεταδληθῇ σ' ἓνα ρομάντζο φλόγας καὶ πάθους!»

Αὐτὰ ὁμῶς εἶναι τόσο ὀλοκληρωτικὴ ἀντίκρουση τῆς θεωρίας τοῦ Τέμπλ Θέρστον, ὅσο μπορεῖ κανένας νὰ φαντασθῇ. Τόσο ὀλοκληρωτικὴ ἀλήθεια, ὥστε ρώτησα τὸν κ. Λόκε ἂν ἐπλάσε ποτὲ κανέναν ἥρωα πού στὸ τέλος τοῦ διβλίου φανερώθηκε πὼς ἦταν πέρα γιὰ πέρα ἀχρεῖτος. Μοῦ ἀπήντησεν: «Ἡ γυναίκα μου μοῦ λέει πὼς δὲν μπορῶ πραγματικὰ ποτὲ νὰ δημιουργήσω ἀχρεῖτο τύπο. Μόλις κάμει τίποτε ὀρωμοδουλειές, ἀρχίζω νὰ αἰσθηματολογῶ γύρω του καὶ τοῦ ξηναδρίσκω ἀκόμη μιὰ φορὰ κάθε λογῆς προσερήματα.»

Ὁ Λόκε φωνάζομαι, εἶναι ἀπὸ ὅλους τοὺς συγγραφεῖς ὁ πιὸ ρευστός. Ποτὲ δὲν κλοξέρει τί μέλλει νὰ συμβῇ. Μοῦ ἔδειξε μιὰν ἱστορία πού ἔρχε γιὰ κάποιο Ἀμερικάνικο περιοδικό. Τέσσερα κεφάλαια ἦταν κι' ὅλας γραμμένα. Καὶ ὅμως μοῦ εἶπε: «Μόλις χθὲς τὴ νύ-

χτα ἀνακάλυψα τὴν ἱστορία μου.»

«Καὶ αὐτὰ τὰ τέσσερα κεφάλαια τότε;» τὸν ἐρώτησα. «Ἦ—εἶπε—εἶναι ἡ ἀρχὴ μιᾶς πολὺ καλῆς ἱστορίας, ἀλλὰ δὲν εἶχα τὴν παρμικρὴ ἰδέα τὶ δρόμο θὰ ἔπερνε. Τώρα ξέρω. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι δέβκιος ὡς ὅτου γραφῇ καὶ ἡ τελευταία φράση.»

Αὐτὴ ἡ σύντομη ἐξέταση τῶν μεθόδων τοῦ δημιουργοῦ τοῦ «Ἀγαπημένου Ἀλήτη» πλατύνει ἀκόμη περισσότερο τὴν περιοχὴ τῆς ἐρευνᾶς μας. Γιὰτὶ κανένας δὲν θὰ μπορούσε νὰ κατηγορήσῃ τὸν Λόκε πὼς εἶναι ἀκκτάστατος συγγραφέας. Οἱ ἱστορίες του εἶναι θαυμάσια κατασκευαὶ σμένες, εἰπωμένες μὲ οἰκονομία καὶ πάντοτε μὲ ἀκριβολογία.

«Ἄς στρῆφομε ἀπὸ τὸν Λόκε, τὸν ρευστὸ συγγραφέα, τοῦ ὀποιοῦ τὸ κλαμάρι εἶναι πηγὴ διαρκῶν ἐκπλήξεων γι' αὐτόν, σ' ἓναν ἄλλο συγγραφέα πού θὰ μπορούσα νὰ χαρακτήρισω ὡς ἐντελῶς στατικὸ καὶ πού τὸ κλαμάρι του ὑπάρχει μόνον γιὰ νὰ καταχωρῇ τίς φαντασίες πού ἔχουν κι' ὅλας τακτοποιηθῇ μὲ τὴ λεπτότερη ἀκριβειά μὲσα στὸ μυαλό του τὸν κ.

Τζῶρτζ Μούαρ. Ὅταν ἀναλογίζομαι τὸν κ. Τζῶρτζ Μούαρ, τίς μεθόδους μὲ τίς ὀποῖες δουλεύει καὶ τὰ ἀποτελέσματα πού πετυχαίνει μ' αὐτές, πάω νὰ σκεφθῶ πὼς ἐπὶ τέλους πλησιάζω τὸ ἰδεῶδες σύστημα. Ἔερωμε ὅλοι τὴν παληὰ ἱστορία τοῦ φημισμένου συγγραφέως πού, ὅταν τὸν ρώτησαν πόσκι εἶχε γράψει στὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, ἀπήντησε: «Νά, τὸ πρῶτὸ ἔβαλα ἓνα κόμμα. Αὐτὸ μοῦ ἔπιασε τρεῖς ὥρες. Τὸ ἀπόγευμα τὸ ἔδωγα πάλι. Αὐτὸ μοῦ ἔπιασε τέσσερις.»

ΟΥΛΠΟΛ ΚΑΙ ΑΡΛΕΝ

Τέτοιος συγγραφέας είναι ο κ. Μούαρ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐσυζήτησα μαζί του, ἐπὶ δολιχῆ μισή ὥρα, γιὰ μιὰ καὶ μόνη φράση. Ἡ φράση ὑπάρχει σὲ μιὰ ὄχι καὶ τόσο σημαντικὴ σκηνὴ μιᾶς ἀπὸ τὲς σύντομες ἱστορίες του, ἔπου περιγράφεται κάποια μετὰ τὸ δείπνο συγκέντρωση. Στὴ σκηνὴ αὐτὴ, διάφοροι ἄνθρωποι μπλίνουν γιὰ νὰ διασκεδάσουν τὴ συντροφιά καὶ ὁ κ. Μούαρ δὲν μποροῦσε νὰ ἀποφασίσῃ ἂν θάπρεπε νὰ δώσῃ σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς χαραχτῆρες φλάουτο ἢ βιολί. Ἄν συλλογισθῇ κανένας πὼς δολιχῆρο τὸ ἐπεισόδιο ἦταν ὑπερσύντομο καὶ πὼς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ποτὲ πιά δὲν ἀναφέρεται, δὲν θὰ θεωρήσῃ τὸ ζήτημα κορυφαίας σημασίας. Γιὰ τὸν κ. Μούαρ ὅμως ἦταν τέτοιο. Καὶ θέλω νὰ ἐξετάσω γιὰτί.

Νομίζω πὼς ὁ λόγος μπορεῖ νὰ βρεθῇ στὸ γεγονός ὅτι ὁ Τζῶρτζ Μούαρ ἀναζητᾷ πάντοτε, στὰ διηγήματα καὶ τὰ μυθιστορήματά του, ἐκεῖνο ποὺ ὁ Στήβενσον ὠνόμαζε «μελωδικὴ γραμμὴ». Εἶναι λιγάκι δύσκολο νὰ ἀναλύσῃ κανεὶς μιὰν ἀνχλογία μεταξὺ δυὸ τόσο ἐντελῶς χωρισμένων μορφῶν καλλιτεχνικῆς ἐκφράσεως ὅπως ἡ λογοτεχνία καὶ ἡ μουσικὴ· μποροῦμε ὅμως νὰ ὀρίσωμε τὴ μελωδικὴ γραμμὴ στὴ λογοτεχνία ὡς ἀνάπτυξη ἐνὸς θέματος ἀπὸ τὸ ὅποιο κάθε ὄλικὸ συμφέρον ἔχει ξεκοπεί, ὡς ἀρήγηση μιᾶς ἱστορίας τόσο ἀπλά καὶ τέλεια ὅσο ἕνα κομμάτι «λεγκάτο» γιὰ σόλο φλάουτου, παίρνοντας τοὺς δευτερεύοντες χαραχτῆρες καὶ συμβάντα πάντοτε σὰν ἀκομπανιαμέντο.

Αὐτὸ προσπαθεῖ ὁ Τζῶρτζ Μούαρ νὰ κάμῃ. Καὶ τὸν κυριώτερο συγγραφικὸ κανόνα του ποὺ τὸν διέτύπωσε ἔτσι: «νὰ βεβαιωθῆτε γιὰ τὸ τέλος πρὶν σκοτισθῆτε γιὰ τὴν ἀρχή»!

Ὅτι δῆποτε καὶ νὰ λένε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι γιὰ τὰ ἔργα μου—εἶπε—δὲν μποροῦν νὰ ἀρνηθοῦν πὼς τὰ τέλη εἶναι καλά. Ἄν δὲν ξέρετε ποῖο πρόκειται νὰ ναι τὸ τέλος τῆς ἱστορίας σας, πὼς μπορεῖτε νὰ δώσετε στὸ ὑπόλοιπο τμήμα τῆς τῆς σωστῆς του ἀναλογίας; Πὼς μπορεῖτε νὰ βάλετε τὰ «κρεζέντο», τὰ «ντιμιονέτο», πὼς, ἀλήθεια, μπορεῖτε κἂν νὰ γράψετε τὴν ἱστορία σας; Ἄν δὲν εἶχα πάντα τὸ τέλος καθαρὰ μπροστά μου θὰ ἐσκόνταθα οἰκ-

τρά σὰν τὸν ἄνθρωπο ποὺ πλανᾶται μέσα στὴν ὀμίχλη χωρὶς ὀρισμένο τέρμα.»

Αὐτὴ, λοιπὸν, εἶναι ἡ ἀποψη ἐνὸς λεπτότατου καλλιτέχνη. Μοῦ ἐξέφρασε ἐπίσης μερικὲς γνώμες σχετικὰ μετὰ τὸ ὄλικὸ ἀπὸ τὸ ὅποιο θάπρεπε νὰ γράφονται τὰ μυθιστορήματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν τρόπο. «Χρυσὸς κανόνας—εἶπε—εἶναι νὰ μὴ γράφετε ποτὲ γιὰ πλούσιους ἀνθρώπους. Ἄν μιὰ γυνίκα ἔχει 10.000 στερλίνες τὸ χρόνο τὸ μόνο ἐνδιαφέρον πράγμα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἀνακλιψῇ κανεὶς γι' αὐτὴν εἶναι πόσους ἔρασους ἔχει. Ἄν πάρετε ὅμως μιὰ σερβιτόρα μετὰ 3 λίρες καὶ 10 σελίνια τὴν ἐβδομάδα, ποὺ χρειάζεται νὰ κερδίξῃ 4 λίρες, τότε μπορεῖτε νὰ ἔχετε ἕνα δολιχῆρο πλήθος ἀνθρώπων προβλημάτων».

Ἄλλος ἀπὸ τοὺς κανόνες τοῦ κ. Μούαρ εἶναι ὅτι ποτὲ κανένας δὲν πρέπει νὰ γράφῃ γιὰ μεγαλοφυῆς, γιὰ τὸν λόγο ὅτι οἱ μεγαλοφυῆς, στὴ φιλολογία ποτὲ δὲ λιποφυχοῦν καὶ εἶναι συνήθως φορτικῆς. Καὶ μ' ὄλο ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ θυμηθῇ πολλὰς ἐξαιρέσεις αὐτοῦ τοῦ κανόνα, ἐγὼ γενικὰ τείνω νὰ συμφωνήσω μετὰ τὸν κ. Μούαρ. Σπάνια συγκινούμην ἀπὸ τὲς περιγραφές, τόσο ἄφθονες στὸ ἔργο τῶν γυναικῶν μυθιστοριογράφων μας, μικρῶν ποιητῶν μετὰ μεγάλης παθῆσεως, ποὺ ἀπαγγέλλουν χορία ἀπὸ τὲς πιό λυρικῆς συνθέσεις των. Χρειάζεται μιὰ πολὺ μεγάλη μεγαλοφυῆ γιὰ νὰ παρουσιάσῃ πειστικὰ ἔστω καὶ μιὰ πολὺ μικρὴ μεγαλοφυῆ καὶ γιὰ τοὺς περισσότερους μὲς ὁ ἀσφαλέστερος κανόνας, ἂν ὀφείλετε νὰ βίλετε κάποιον μεγαλοφυῆ στὸ ἔργο σας, εἶναι νὰ τὸν σκοτώσετε πρὶν προφθάσῃ νὰ ξεκάμῃ αὐτὸς τὸν ἔκυτό του ἢ τὸ δημιουργὸ του.

***

Πάντως αὐτὰ εἶναι πράξεις. Πρέπει νὰ γυρίσωμε στὰ ἐργαστήριά μὲς. Αὐτὴ τὴ φορὰ θὰ ἤθελα νὰ ἐξετάσω τὸν κ. Οὐέλς. Φοδᾶμαι πὼς δὲ θὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ πολὺ στὸ ἀνοιγμὸ τοῦ δρόμου μας μέσα στὸ μπερδεμα τῶν ἀντιθέτων μεθόδων, γιὰτί ὅπως ὁ ἴδιος μοῦ ἐξωμολόγηθηκε μιὰ μέρα, ἐδοκίμασε κάθε νοητὸ τρόπο συγγραφῆς μυθιστορημάτων, τοὺς ἤθερε ὅλους καλοὺς καὶ σκοπεῖ νὰ δο-

κιμάσῃ ὅλους ὅσους τὸ μυαλό του μπορεῖ νὰ ἐπινοήσῃ. Θυμᾶμαι ποὺ ἐπεριπατοῦσα μαζί του, μιὰ μέρα ἐν ᾧ φυσσοσε τσουχτεροὺς ἄνεμος, ἀπὸ τὸ Μπλακφρ-ιαρς ὡς τὸ Οὐάϊτχολ καὶ σ' αὐτὴ τὴ σχετικὰ σύντομη διαδρομὴ ἐσκιαγράφησε τόσες μεθόδους συγγραφῆς μυθιστορημάτων ὥστε σχεδὸν ἐξελίστηκα. Νὰ οἱ σημειώσεις τῆς συνομιλίας ποὺ ἐκράτησα τότε. Τὲς ἀντιγράφω ἀπευθείας ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό μου.

«Βίβλια, δὲν εἶμι ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος γιὰ νὰ ρωτήσετε—εἶπε ὁ Οὐέλς, χτυπώντας τὴν ὀμπρέλα του στὸ πεζοδρόμιο καὶ ὡς ἐπεριπατοῦσαμε—γιὰτί ἐγὼ δὲν εἶμι ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων. Τὸ νᾶναι κανεὶς ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων, κατὰ τὴ γνώμη μου, θάταν σχεδὸν ἀπρεπὲς μέσα σὲ μιὰ κοινωνία ποὺ φθίνει τόσο γοργὰ σὰν τὴ δική μας. Καὶ μόνο ἕνας ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων ἔχει κομμένες καὶ ξερὲς θεωρίες περὶ τοῦ πὼς πρέπει νὰ γράφεται ἐν μυστήριον».

Ὅσο γιὰ μένα—ἐπρόσθεσε—ἔχω πάντα πάρα πολλὰ νὰ εἰπῶ ὥστε νὰ μὴ πολυσυλλογίζομαι πὼς νὰ τὰ εἰπῶ. Θέλω μόνο νὰ τὰ εἰπῶ ζωντανά. Ἐκαμα σχέδια, βέβαια, ὅπου δὲν ἐστάθηκα ἱκανὸς νὰ τὰ καταφέρω χωρὶς αὐτὰ. Παραδείγματος χάρις «Ἡ Ἀγάπη καὶ ὁ κ. Λήου-ισμ» ἐγράφτηκε ἀπὸ σχέδιο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὅμως, συνήθως γράφω κατ' εὐθείαν, χωρὶς διόλου πρόχειρο. Μερικὲς φορές γράφω τὸ τέλος πρὶν γράψω τὴν ἀρχή. Αὐτὸ ἐκφράζεται πάντα ἀπὸ τὸ πὼς νοιώθω τὸν ἑαυτό μου. Ἄν μποροῦσα νὰ θέσω ἕναν κάποιο κανόνα, θάλεγα πὼς πάνω κάτω σκαρώνω ἕνα χαλαρὸ πλαίσιο μέσα στὸ κεφάλι μου, σχηματίζω τὴν ἰδέα τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους καὶ κατόπι παρχειμίζω τὴ μέση μετὰ τὸ ὑπεράφθονο ὄλικό».

Νὰ λοιπὸν ὁ κ. Οὐέλς, ποὺ γράφει τὸ τέλος μαζί μετὰ τὴν ἀρχή, μερικὲς φορές φτειάχνει σχέδια, μερικὲς φορές ὄχι, ποτὲ δὲν κρατᾷ κανέναν εἶδος μεθόδου. Τὶ πρέπει νὰ εἰποῦμε γι' αὐτόν; Ἐπὶ τοῦ παρόντος λέω νὰ μὴν εἰποῦμε τίποτα. Θὰ ἐξετάσωμε ἄλλον ἕναν ἀκόμα συγγραφέα ποὺ διαφέρει ἀπὸ τὸν κ. Οὐέλς ὅσο περίπου ἕνας ἠλεκτρικὸς ἄνεμιστή-

ΘΕΡΤΟΝ ΚΑΙ ΛΟΚΕ

ρας διαφέρει ἀπὸ μιὰ φυσικὴ κατιγίδα—τὸν κ. Μιχαὴλ Ἄρλεν.

**

Βρέθηκα μερικὲς φορές, τὲς περισσότερες κατὰ λάθος, μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς χρυσομένους κύκλους ὅπου κινεῖται καὶ ζῆ ἀποκλειστικὰ ὁ κ. Ἄρλεν καὶ ἀπὸ διάφορες συνομιλίας, ἐπάνω ἀπὸ διάφο-

ρους ἀχνούς κοκταίηλ, ἀπόκτησα καθαρώτετη ιδέα τῆς μεθόδου τῆς δουλειᾶς του.

Τὸ πρῶτο πού χρειάζεται γιὰ τὴ δημιουργία ἀριστοτεχνιῶν εἶναι, φαίνεται, τὸ πιστό. Ἴσως αὐτὸ εἶναι συκοφαντικὴ βεβίωση· καὶ σπεύδω νὰ προσθέσω, καλὸ πιστό. Τὸ κύρος μου γιὰ τὴ βεβαίωση αὐτὴ μπορεῖ ἴσως νὰ καταδειχθῇ ἀριστα ἀπὸ ἓνα χωρίο δικοῦ μου βιβλίου μὲ τὸν τίτλο «Εἰκοσιπέντε», ἓνα εἶδος αὐτοβιογραφίας ὅπου ἔδωκα, στὴν τύχη, μερικὰ πράγματα πού μὲ ἐνδιέφεραν.

«Τὸ Πράσινο καπέλλο» — εἶπε ὁ Ἄρλεν — ἐγράφηκε σὲ δύο μῆνες. Σ' ἓνα τρόπο πού ὀνομάζεται Σάουθπορτ, στὸ Λανκασάιρ. Ἐγραφα σιχθερὰ κάθε μέρα δέκα ὥρες. Πολλὸ πιστὸ καὶ διόλου φίλοι. Ἐγραφα ὅλο τὸ πρωτὸ. Κατόπιν, τὸ ἀπόγευμα, ἐδιάβαζα ὅτι εἶχα γράψει. Ἐπειτα πάλι τὸ βράδυ τὸ ξαναγράφα. Καὶ κάθε νέο πρωτὸ ἀρχίζα ξαναγράφοντας τὶς δύο τελευταῖες σελίδες γιὰ νὰ μπῶ στὴ ψυχικὴ διάθεση τῆς ἱστορίας. Τὸ «Πράσινο Καπέλλο» ἔχει ἑκατὸ χιλιάδες λέξεις.

Εἶναι ὀλοφάνερο πὼς αὐτὴ ἡ ἐξομολόγηση ἀνοίγει νέα πεδία σκέψης. Ὅπως διόλου ξέχωρα ἀπὸ τὸ ζήτημα τοῦ πιστοῦ, πού εἶναι ἴσως ἡ μόνη λεπτομέρεια στὴ σύνθεση ἑνὸς μυθιστορήματος γιὰ τὴν ὁποία ὅλοι μας οἱ συγγραφεῖς θὰ συμφωνήσουν, ἔχομε αὐτὸ τὸ ζήτημα τοῦ ξαναγραφίματος. Ὁ κ. Ἄρνολτ Μπέννετ, ὅπως εἶδαμε βεβαιῶναι καθαρὰ πὼς ποτὲ δὲν γράφει τίποτε δύο φορές. Καὶ φαντάζομαι πὼς εἶναι ἀνθρωπίνως ἀδύνατο γιὰ τὸν κ. Οὐέλς, μὲ τὴν τεράστια παραγωγὴ του, νὰ κάμῃ τέτοιο πρᾶγμα. Οὐτε ὁ κ. Γλαῖρ Μπελλόν, εἶμαι πεπεισμένος, μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὴ τὴ διαδικασία. Ὁ Μιχαήλ Ἄρλεν ὅμως, ὅπως ἔμαθα ἀπὸ κατοπινὲς συνομιλίες, ξαναγράφει πολλὰς φορές. Καὶ, ἀνόμοια μὲ τὸν κ. Οὐέλς, ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ, κατὰ τὰ ἴδια του τὰ λόγια, «οὐτέ νὰ ὀνειρευθῇ θὰ μποροῦσε ὅτι θὰ γράψῃ τὴν εἰκοστὴ σελίδα πρὶν γράψῃ τὴν δεκάτῃ ἕννατη καὶ χτενίσῃ τὶς ἄλλες δεκαοχτὼ τόσο πού νὰ μὴν παίρουν πιότερο χτένισμα.»

Φοδᾶμαι πὼς, γιὰ τοὺς λίγους ἐκείνους πού δὲν γράφουν μυθιστορήματα, αὐτὴ ἡ

ἐξομολόγηση μπορεῖ νὰ ἐρθῇ σὰν ἀπογοήτευση. Πολλοὶ τοὺς ἀρέσει νὰ φαντάζονται τὴ γέννηση ἑνὸς ἀριστοτεχνιῶν γοργὴ καὶ ἀνκνόμενη, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο πού ἄλλοι τοὺς ἀρέσει νὰ φαντάζονται τὴ γέννηση ἑνὸς μαργαριταροῦ σὰν ξαφνικὴ ἀσπρὴ ἀστραπὴ μέσα στοὺς πράσινους βυθοὺς τῆς θάλασσας, σὰν στιγμιαία ὑπέροχη ἐργασία τοῦ στρεϊδιού, πού ἀποκρυσταλλώνεται σὲ μιὰ καὶ μόνη, ἀλλὰ αἰώνια σταγόνα ὀμορφιάς. Στὴν πραγματικότητά, ἐννοεῖται ἡ γέννηση τοῦ μαργαριταροῦ μοιάζει πολὺ μὲ τὸ μέγαλωμα τῆς κρεατοληθῆς, καὶ τὶς περισσότερες φορές, ὅπως ἡ κρεατοληθῆ, φέρνει πόνον.

Γιατὶ τὸ γεγονός εἶναι — καὶ ἐδῶ ξεφεύγω λιγάκι ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ μηχανικὴ τοῦ θέματός μου — τὸ γεγονός λοιπὸν εἶναι πὼς οἱ περισσότεροὶ συγγραφεῖς δὲν ἀπολαμβάνουν γράφοντας. Ἀπὸ ἀμβάνουν βέβαια τὴν ἐπιτέλεση τοῦ ἄθλου καὶ ὑπάρχουν στιγμὲς πού ὁ σωρὸς τοῦ ὑλικοῦ πού συσσωρεύεται καὶ σιγοναίει μέσα στοὺς ἐγκεφάλους των ξεσπάει σὲ φλόγα, σὰν ἓνας σωρὸς ξερὰ φύλλα πού ἐπι-ἡμέρες κρυφотρώγεται ἀπὸ τὴ φωτιά. Κι' ἔπειτα, ἡ φλόγα τοὺς καίει μ' ἓνα εἶδος ἐκστασης, ἀφίοντάς τους μὲ παράξενα σημάδια ἐπάνω στὰ πνεύματά των, σημάδια πού φέρνουν μὲ ὑπερηφάνεια, ἀλλὰ μυστικά, μὴ δείχνοντάς τιν ἐκείνους. Μὰ οἱ στιγμὲς αὐτὲς εἶναι λίγες καὶ ἀρηές, ὑποθέτω δὲ μὲ μεγάλο βαθμὸ βεβαιότητος πὼς πολλὰ μεγάλα μυθιστορήματα ἔχουν συνδεθῇ μ' ἓνα αἶσθημα καρτερικῆς ἀγωνίας τῶν συγγραφέων τους. Μόνο πού οἱ περισσότεροὶ συγγραφεῖς, ὄντας τὰ πιδ καθαρῶδη πλάσματα στὴν ἀμυνα τοῦ ἑαυτοῦ τους, δὲν θὰ παραδεχτοῦν πὼς συμβαίνει τέτοιο πρᾶγμα. Μιλοῦν γιὰ τὶς ἐξάρσεις τῆς δημιουργίας, γιὰ τὶς παρηγοριὰς ἑνὸς δικοῦ τους κόσμου καὶ τὰ λοιπά. Ἐχρημάσθηκε ἓνας ἀντρας μὲ τὸ θάρρος τοῦ Ὄσκαρ Οὐάιλντ — πού ἦταν πρὸ πάντων τίμιος — γιὰ νὰ πληροφορήσῃ τὸν κόσμον, μὲ ἀπόλυτη ἡρεμία καὶ χωρὶς καμιά ἀπόπειρα παραδοξολογίας, πὼς τὸ γράψιμο εἶναι ἀπλοστατα φορτικὴ σκοτοῦρα.

(Στὸ ἐρχόμενο τὸ τέλος)

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ (*)

Εἰς ἓνα γεῦμα τοῦ Βενιζέλου ἦτο προσκεκλημένος ὁ συνάδελφος κ. Ζαχαρίας Παπαντωνίου. Ὅταν μετ' ὀλίγον εὐρισκόμεθα εἰς τοῦ Ζαχαράτου, ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος μὲ ἐκύτταξε μὲ κάτι κατάπληκτα μάτια καὶ μοῦ εἶπεν.

— Αὐτὸς σὲ παρακαλῶ, εἶνε ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος;

— Φαίνεται.

— Πού εἶνε οἱ γραμματεῖς του οἱ ἰδιαιτέροι, οἱ ἀκόλουθοι, οἱ θυρωροί, τὰ τόσα διάμετα τέλος πού ὑπάρχουν μετὰ ἑνὸς πρωθυπουργοῦ καὶ τῆς πότας του;

Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Λέσχης τῶν Φιλελευθέρων ἐσκέφθη τὸ ἐπιπλῶση ἓνα διαμέρισμα διὰ κατοικίαν του. Κρίμα ὅτι ὁ Τύπος δὲν ἀντελήφθη πού κεῖται τὸ σκάνδαλον εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν, πέριξ τῆς ὁποίας ἔκαμε τόσον θόρυβον. Τοῦ ἐπιπλῶσε πέντε, θαρρῶ, δωμάτια χωρὶς νὰ ὑπάρῃ πραγματικὴ ἀνάγκη πέραν μιᾶς κρεββατοκάμαρας καὶ μιᾶς τραπέζαρίας. Ἐρχεται καὶ φεύγει ὡς κάποιος βιαστικός ἐπισκέπτης. Κάποτε εὐοίηκε λογικὴν τὴν γνώμην νὰ χαρίσῃ μίαν πρωτὴν ὥραν εἰς ἀκρόασιν τῶν βουλευτῶν. Ὁ κ. Στέφανος Στεφάνου, ὁ ὁποῖος φαίνεται θὰ τὸν εἶδεν εἰς μίαν τέτοιαν ὥραν ν' ἀκούῃ τὰ «σοῦπα μουπες» τῆς ἐπαρχιακῆς πολιτικῆς, εἶπε κάτι τι, πού μό-

νον αὐτὸς ὁ θαυμάσιος ἐπιγραμματοποιὸς ἤμποροῦσε νὰ τὸ εἰπῇ;

— Ἐβαλαν τὸν ἀετὸ στὸ κλουβί καὶ τὸν ταΐζουν καναβοῦρι!

Ἡ καναβοροφαγία ἐτελείωσεν ἀποτόμως ἓνα πρωτὸ. Ἐπανελάβε τὴν ἐργασίαν εἰς τὸ ὑπουργεῖον του ἀπὸ τῆς 7ης πρωίνης.

— Ἀρχεῖ τὸ Σαββατόβραδο, εἶπε τὰ Σαββατόβραδα θὰ σαναντώμεθα στὴ Λέσχη καὶ τὰ λέμε.

Ἄλλὰ καὶ τὰ Σαββατόβραδα τῆς Λέσχης ὑπῆρξαν μόνον δύο — τρία — τὸ τέταρτον συνέπεσε μὲ μίαν συνεδρίασιν τῆς Πολεμικῆς ἐπιτροπῆς, τὸ πέμπτον μὲ ἄλλην ἐργασίαν καὶ ἐπειδὴ ἡ ὄρεξις ἔρχεται ἐν τῷ τρώγειν, δὲν ἐξαναεἶδαμε πλέον Σαββατόβραδο Λέσχης. Πὼς ἦτο δυνατόν νὰ συμβῇ διαφορετικὰ, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος μὴ ἀρκούμενος νὰ τεντώνῃ τὴν ἰδικὴν του ἡμέραν, ἐπέπεσε καὶ ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μας πεποιθήσεων ἐπιμένων νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι δὲν εἶνε ἀπολύτως τίποτε δεκαπέντε ὥρῶν συνεχῆς ἐργασία εἰς τὴν Βουλὴν; Κατὰ τὰ γλυκεράματα μιᾶς ὀλονυκτίας τὸν ἐπλησίασε κάποιος βουλευτῆς καὶ τὸν ἠρώτησε πότε ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἰδῇ εἰς τὸ ὑπουργεῖον.

— Θέλετε νὰ ῥθῆτε τῇ ὀχτῶ σήμερον.

Ἡμεῖς ἐφεύγαμε διὰ νὰ κοιμηθῶμε

(*) «Τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα» ἀπὸ τὸ τεῦχος αὐτὸ καθιερώθουν κατὰ διαστήματα τὴν ἀναδημοσίευση παλαιῶν διαλεκτικῶν κομματικῶν λογοτεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν καθὼς καὶ ἀρθρῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν δράσιν προσώπων τὰ ὁποῖα παίζουν ἢ ἔπαιξαν σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ζωὴν τῆς χώρας μας. Εἰς τὸ φύλλον αὐτὸ δημοσιεύομε τὸ ἀρθρον τοῦ ἀλησμόνητου συναδέλφου Γρανίτσα περὶ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ τὸν ὁποῖον ἐγγνώρισε ὅσον ὀλίγοι Ἕλληνες. Τὸ ἀρθρον αὐτὸ τὸ εἶχαν πρωτοδημοσιεύσει τὰ «Παναθηναῖα» τὴν 15 Ἰουνίου 1911.

και αυτός, εάν ή ώρα ήτο έκτη πρωινή, έφευγε διά τὸ ὑπουργεῖον του.

—Στοῦ στίτ', νήπιου, ἄλλαγμα και φρεστ' στα Ὑπουργεῖου! μουρμουρίζει πολ- λάκις ὁ ἀκόλουθός του λοχίας τῶν εὐ- ζώνων. Ἐκεῖθεν ἐπιστρέφει στοῦ στίτι του μεταξύ 1ᾶς και 2ας ἀπογευματινῆς διά νὰ εὐρεθῆ πάλιν τὴν 4ην μ. μ. εἰς τὸ ἄλλο ὑπουργεῖον και ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βουλὴν, καρφωνόμενος πλέον ἀμετακιν- ήτως εἰς τὸ κάθισμά του και ὄλην τὴν συνεδρίασιν, παρακολουθῶν ὅλους τοὺς παρελαύνοντας διά τοῦ βήματος, ἀντιτασσόμενος, συμφωνῶν, πληροφορῶν και θυμόνων ἀγρίως εἰς κάθε ἐμφάνισιν

Ο κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΣΤΑ 1910

τῆς κακοπιστίας ἢ τῆς ἀθλίας δημοκο- πίας. Ὁ οὕτως στροβιλιζόμενος ἄνθρω- πος ἔχει και μιᾶς ὥρας ἀνάπαισιν μετα- ξὺ 9ης και 10ης βραδυνῆς. Μισὴ ὥρα διά τὸ φαγητό του και μισὴ διά περι- πατον τοῦ γύρου τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ προτίμησιν. Ἐὰν μετὰ ταῦτα ὑπάρχη συνεδρίασις τῆς Βουλῆς, δὲν θὰ εἶνε στοῦ κάθισμά του εἰς τὰς 10 και 3 ἄλλ' εἰς τὰς 10 ἀκριβῶς, ἂν μὴ 5 ἢ 10 λε- πτὰ ἐνωρίτερον. Ἐὰν δὲν εἶνε Βουλὴ, θὰ εὖρη κατεπεύγουσαν ἀνάγκην νὰ ἐρ- γασθῆ εἰς τὸ ὑπουργεῖον, νὰ μελετήσῃ μέχρι τοῦ μεσονυχτίου νομοσχέδια, νὰ συνεργασθῆ με μίαν ἐπιτροπήν, νὰ ἀ- νοίξῃ ἓνα βιβλίον και μιὰ φορὰ τὸν μῆνα νὰ παρακολουθήτῃ τὴν παράστα- σιν κατὰ προτίμησιν κινετὸς ἐλληνι- κοῦ ἔργου. Ἀλλ' εἰς τὸ διάλειμμα τῆς «Φωτεινῆς Σίντρον» λόγου χάριν σὰς ἔρωτᾷ διά τὸν κ. Χρηστομάνον. Ἡ ἔρω- τησις δὲν εἶνε καθόλου ἀθῶα. Δὲν ὑ- πάρχει ὄχι γραμμὴ ἐλληνικοῦ γραψίμα- τος ἀλλὰ και λεπτομέρεια φιλολογικοῦ καυγᾶ, τὴν ὁποίαν νὰ μὴν εἰξεύρη. Ἴ- σως ὀλίγοι παρηκολούθησαν τόσον ἐπι- μόνως τὸ ἀλησμόνητον τουροκογύφικο πατερντί, τὸ ὁποῖον ἠνοιξε εἰς τὰ φι- λολογικὰ τσαντίρια ὁ σατανικὸς Μποέμ. Τὸ βράδυ πού τοῦ ἀνετέθη νὰ σχημα- τίση Κυβέρονησιν ἐνῶ κατεβαίναμε στοῦ Φάληρο, στή σκάλα τοῦ σταθμοῦ τοῦ Μονστηρακιοῦ μοῦ ἔδωκε νὰ διαβάσω τὴ «Βάρκα» τοῦ κ. Κ. Χατζοπούλου, ἢ ὁποία ἐμύριζεν ἀκόμα ἀντιμόνιον τοῦ τυπογραφείου. Προχθὲς πού ἡ Κοινὴ Γνώμη ἐταράσσετο περίξ τοῦ ζητήματος τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῶν δηλώσεων και ἀντιδηλώσε- ων ἔβαζε τὸν εὖζωνον ἀκόλουθόν του νὰ ψάξῃ στοῦ ἀμάξι του διά τὸ τελευταῖ- ον τεῦχος τῶν «Παναθηναίων»:

—Ἐνα βιβλίον μακρὸ, εἶδος Προϋ- πολογισμοῦ κ. Προέδρου;

—Μάλιστα.

—Τ' ἀφήσαμε στοῦ ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν.

—Νὰ με θυμίσῃς τὸ πρῶτ' νὰ τὸ πάρωμε.

Πῶς και πότε τὰ διαβάσει αὐτὰ τὰ πράγ- ματα; Ἴσως μεταξὺ 6ης και 7ης πρωινῆς,

Ο ΠΡΩΥΠΟΥΡΓΟΣ Κ. Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ἴσως στοῦ ἀμάξι του, ἴσως παντοῦ. Δὲν μοῦ εἶνε τίποτε μυστήριον πλέον, ἀφοῦ εἰς τὸ Θέρισσον, διευθύνων μίαν πολύπλοκον ἐ- πανάστασιν νιουφκιοῦ και πένας, εὗρι- σκε καιρὸν ν' ἀπαγγέλλῃ στίχους τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Μάνου, νὰ συζητῆ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα και νὰ μανθάνῃ τὴν ἀγγλικὴν κοιμώμενος μόνον 3 ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον ἐπάνω εἰς μίαν πόρταν, ἀποσπασθεῖσαν ἀπὸ ἓνα σπιτοκάλυθο διά νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κρεβάτι του.

Οἱ ἐν Κρήτῃ πολιτικοὶ συνεργάται του λέγουσιν ὅτι ἡ ἀντοχή του εἰς τὴν ἡμερησίαν ἐργασίαν εἶχε κανονικὸν βαθ- μὸν 16 ὥρων και ὅτι κατὰ τὴν σύντα- ξιν τῆς Κρητικῆς νομοθεσίας ἔφθασεν εἰς 18 διά πολλὰς ἡμέρας. Ἐξ ἄλλου οἱ φιλολογοῦντες νέοι τῶν Χανίων λέγουσιν ὅτι ἡ βιβλιογραφία δὲν εὗρηκε πλέον ἀχόρταστον ἄνθρωπον. Βουλευτὴς Ἀ- καρναν διηγείτο πέρυσι ὅτι πρὸ 15 ἐτῶν ὁ κ. Λεωνίδας Δεληγιώργης κατόπιν μιᾶς μακρᾶς του συνομιλίας με τὸν Βε- νιζέλον, ἐλθόντα τότε ἐδῶ με τὴν Κρη- τικὴν ἐπιτροπήν, εἰσήλθεν εἰς τὸ γρα- φεῖον του και εἶπεν:

—Ὡμιλοῦσα ἔως τώρα μ' ἓνα μέλ- λοντα πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος.

Τὶς οἶδε κατὰ τὴν συζήτησιν ἐκείνην τί συνέβη εἰς τὸν παροιμιώδη βιβλιο- γράφον πολιτευτὴν τοῦ Μεσολογγίου

διά νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰ σφιχτά; χεῖλη του αὐτῆ ἢ τολμηρὰ προφητεία περὶ ἐνὸς νέου, ὁ ὁποῖος ἦτο μόλις 32 ἐτῶν. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς τοῦ κ. Ἐσλιν ὡς πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῆς πρώτης Συνελεύσεως, ἐνῶ ἡμεῖς οἱ φίλοι του ἐσχολιάζαμε πικραμένοι τὸ ἀποτέλεσμα, αὐτὸς ἀναβαίνων τὴν ὁδὸν Σταδίου ἀμέσως μετὰ τὴν ψηφοφορίαν, ἔσταμά- τησε πρὸ τῆς βιτρίνας τοῦ Ἐλευθερου- δάκη, ἐμπρὸς εἰς τὴν ὁποίαν διήρχετο πάντοτε ὡς γυναίκα ἀπὸ μόστρα ἀδα- μαντοπωλείου τῆς ὁδοῦ Ἐρμού. Τὰ μά- τια του ἔπεσαν ἐπάνω εἰς ἓνα βιβλίον, τὸ ὁποῖον εἰσελθὼν ἐζήτησε και ἐπῆρε. Περιττὸν νὰ σημειωθῆ ὅτι μόλις εἶχε ἔλθῃ τὸ βιβλίον, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Κρητικοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ γλυτώσῃ.

Και ὅμως ἡ πυκνὴ του αὐτῆ συνα- ναστροφή με τὰ βιβλία τοῦ ἀφῆσε— ἴσως εἶνε ἐκ τῶν σπανίων ἐξαίρέσεων—ἀκεραίαν τὴν αἴσθησιν τῆς ἰσορρο- πίας μεταξὺ ἰδεῶν και πραγμάτων, θεω- ριῶν και συνθηκῶν. Πρῶτον Πρωθυ- πουργὸς τῆς Ἑλλάδος εἶπε κάποτε εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς συνιστώντας εἰς αὐτὸν τὴν προστασίαν τῆς πνευμα- τικῆς παραγωγῆς:

—Ὑπάρχει τοιαύτη εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κατ' ἐξοχὴν

θά ήμπορούσε νά τὸ εἰπῆ αὐτό, ὁ βαθύτατος μελετητὴς ἀρχαίων καὶ νέων συγγραφέων, ὁ ξεψυχὸν κυριολεκτικῶς δι' ἓνα ἔργον τοῦ Ἰψεν ἔχει μολαταῦτα θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον διὰ μίαν ἀποπειραν τῆς ἀσχηματίστου ἑλληνικῆς τέχνης. Εἰς ἓνα διάλειμμα τῆς συνεδριάσεως τῆς Βουλῆς σὰς ἑρωτᾷ:

—Ἐ; Ἰντα χαμπάρια ἀπὸ τὸ θέατρο; Πῶς πῆγε ἀπόψε τὸ δράμα τῆς κ. Πετρούλας Ψηλορείτη;

Πρὸ μηνῶν ἐφιλοξενούσαν εἰς τὸ Μπαρ τοῦ Φαλήρου τὸν βουλευτὴν Χανίων Ἀλῆ Μπέην Τσιτσάκη. Ἡ κυβέντα περιέπλεε τὰς ὑφάλους τῶν ἐπεισοδιακῶν συνόρων καὶ τῶν ἐν Κρήτῃ ἀνωμαλιῶν. Ἐπὶ τέλους ἠγκυροβόλησεν εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μπέης καταγίνεται. Ἀμέσως λοιπὸν ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν ἄλεκτρα γερομανικά, ἑλβετικά, κτήματα, μέθοδοι καλλιέργειας, πῶς ἐργάζεται ὁ τάδε εἰς τὴν Κρήτην καὶ πῶς ὁ δεῖνα, τί ἐπῆρε πέρυσιν ὁ ἄλφα καὶ τί θὰ δώρη ἐφέτος, τὸ κτήμα τοῦ βῆτα εἰς τὸ Ἡράκλειον. Ὁ Βενιζέλος ἤξευρε τοὺς καλλιεργητὰς τῆς Κρήτης, τὰ κτήματα τῶν, τὰς μεθόδους τῶν, τὰ κέρδη τῶν ὡς νὰ ἦσαν γειτόνιοι του. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει μόνον ὀκτῶ μήνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἴξευρεν ὡσαύτως μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σῖγμα τὰς ἐπιστημονικὰς προσπαθείας, πού γίνονται σήμερον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γεωργίαν καὶ τὰς ὁποίας ἐγώ, ὁ ἐπὶ δεκαετίαν δημοσιογράφος, πρῶτην φορὰν ἤκουσα.

—Ἀλλὰ βέβαια, εἶπα ἐγώ, εἶναι ἀσύγκριτος ἡ δική σας πρόοδος μὲ τὴν ἰδικήν μας ἐδῶ.

—Ἡ διαφορὰ ὁφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐκεῖ ἡ Πολιτεία ἔδειξεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἐξ ἄλλου δὲ καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῶν μορφαμένων νέων, οἱ ὅποιοι ἐπεδόθησαν στὴ γεωργία. Σιγὰ-Σιγὰ καὶ θὰ ἔχωμε κ' ἐδῶ ἐπίδοσι καὶ πρόοδο.

Ὅταν ἐκάλεσε ἐδῶ τὸν Ρόγκεν, τὸν περιφημὸν Ὀλλανδὸν ὑδροκλιτὸν διὰ νὰ κάμῃ μίαν ἀναγνώρισιν τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἐστριφογύριζεν ἐπὶ τοεῖς ἡμέρας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ προπέμψῃ τὸ παιδί του. Πού θὰ μεταβῆ, πῶς, τί θὰ ἐξετάσῃ, διὰ τί δὲν ἔφυγε σήμερα, ἀνάγκη νὰ

φύγῃ αὐριον διὰ νὰ μὴ χάσωμε καὶ ἄλλη ἡμέρα ἀπὸ τὰς ὀλίγας πού ἠθέλησε νὰ παραχωρήσῃ ὁ βιαστικὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὁ διαβαίνων ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν διὰ τὴν Περσίαν.

Ἐνα βράδῳ τοῦ εἶπε κάποιος ὅτι ὁ μικρότερος γυῖός του ἔχει ἔρωτα μὲ τὴν Πολιτικὴν. Ὁ χρητικώτατος αὐτὸς νεανίας ἐπὶ ἔτη τῶρα πολιτικοβασανίζεται κατὰ τρόπον ἑλληνικότατον. Ἐνθυμεῖται λόγου χάριν πῶσους ψήφους πῆρα ἐγὼ εἰς τὸ τάδε τμήμα τοῦ Καπενησίου κατὰ τὰς προπαραελθούσας ἐκλογάς. Ὁ Βενιζέλος ἀκούων ἐξαφνικὰ αὐτὰς τὰς προόδους τοῦ παιδιοῦ του, ὡς μόνην δὲ κληρονομίαν ἀγωνιζόμενος ν' ἀφήσῃ στὰ παιδιὰ του τὸ μῖσος πρὸς τὴν πολιτικὴν, ἔμεινε κατάπληκτος διὰ τὰς ἀποκαλύψεις καὶ ἐπιθύρισε:

—Περίεργο! Δὲν εἶχα καταλάβει τέτοιο πρᾶμα.

Περίεργον πρᾶμα θὰ ἦτο ἂν εἶχε καταλάβῃ τέτοιο πρᾶμα.

Ὁ φίλτατος βουλευτὴς Χανίων κ. Ἡλιάκης ἐνῶ μοῦ διηγεῖτο ἄλλοτε τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Θερίσου, ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου τῶν ἀπὸ τὰ Χανιά, ἐξηκολούθησεν ὡς ἐξῆς τὴν ἀφήγησίν του:

—Ἐμεῖς ἐφύγαμε ἀπὸ τὰ Χανιά γραμμὴ καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἐπῆγε ἀπὸ τὴ Χαλέπα. Ἐπέρασε ν' ἀποχαιρετίσῃ τὰ παιδιὰ του...

Καὶ αὐτὸς θαρρῶ μοῦ τὸ διηγεῖτο, κ' ἐγὼ τὸ ἤκουα ὡς παράξενο κεφάλαιον τῆς ζωῆς τοῦ Βενιζέλου. Ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τὰ Χανιά διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔβλεπα ὀλάκαιρο τὸ θαῦμα τῆς καταργήσεως τοῦ οἰκογενειάρχου Βενιζέλου ἀπὸ τὸν ἄλλον Βενιζέλον τὸν πολεμιστὴν καὶ τὸν πολιτευτὴν. Ἀπὸ τῆς 10ης πρωινῆς πού ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, μέχρι τῆς 10ης νυκτερινῆς πού ἐξεκινήσαμεν, οὔτε παιδί, οὔτε ἀδελφός, οὔτε ἀδελφή, οὔτε συγγενὴς ἐφαίνετο δίπλα του. Γύρω του μόνον οἱ συναγωνισταί του, συναγωνισταί τῆς διπλῆς ζωῆς του, τῆς ἀρματωλικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς. Καὶ ἡ κυβέντα ὄχι διὰ τὸ κόμισι, τὸ ὁποῖον ἄρνευε ἔρημο καὶ τὸ ὁποῖον ὁμως ποτὲ δὲν τὸν ἐγνώρισε ὡς ἀρχηγὸν συμπερὸντων, ἀλλ'

ὡς ρυθμιστὴν ἐθνικῶν ἀγώνων. Ὁ Καπετὴν Κιλογορῆς ἢ ὁ Καπετὴν Κικουόρη, δὲν ἐνθυμοῦμαι ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυό, ἄνοιξε μέσα στὸν κῆπο τὴν ἀποχαιρετιστήριον κουβέντα.

—Νὰ κάμῃς, κύριε Ἀρχηγέ, τὸ γληγορότερο ν' ἀφήσωμε αὐτὴ τὴν ἀφογοστάσι.

Ἐως τὴν ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως δὲν ἐφαίνετο νὰ εἶχε καμίαν συγκίνησιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο ν' ἀφήσῃ γιὰ πάντα τὴν πατρίδα του, τὸ σπίτι του, τοὺς ἰδικούς του. Μία ταραχὴ, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζε κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀπόπλου, προήχθη ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τῆς πολεμικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς του, ἡ ὁποία ἐζωντάνευε ἐμπρὸς του ἐκείνη τὴν ὥρα μὲ ὅσας ὄμοιαι σελίδας εἶχε: Δεξιὰ καὶ ἀριστερά του σιωπηλοὶ οἱ καπεταναῖοι, οἱ ὑπουργοὶ του καὶ οἱ βουλευταὶ του, γύρω του ὁ λαὸς τῶν

Χανίων, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν τὸν ἐγκατέλειψε καὶ ἀντίκρυ ἀπὸ τὴν βαθεῖαν αὐτὴν σιωπὴν, τὴν ὁποίαν διέκοπταν μόνον λυγμοί, οἱ φεγγοβολοῦντες λόφοι τῆς Κρήτης, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποῖους ἐπερπάτησε κάποτε ἀρματωλὸς καὶ οἱ ὁποῖοι τῶρα τὸν προσέπειπαν μὲ κάτι πελώριες φωτιὲς ἀρχηγὸν πλέον τοῦ Μεγάλου Ἑλληνικοῦ Ὀνειροῦ. Ἦνοιξε τὸ στόμα του ν' ἀποχαιρετίσῃ καὶ ἐπρόφθασε μόνον νὰ εἰπῇ:

«Ἀγαπητοὶ Συμπολίται». Τίποτε ἄλλο.

Ἦτο ἡ μόνη συγκίνησις πού εἶδα, ἀφ' ὅτου παρακολουθῶ τὴν ἱστορίαν του, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 1893 μοιράζεται εἰς πολυτάραχον ἀρματωλικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν, χωρὶς, πιστεύω, νὰ τοῦ ἐπερίσσευσε στιγμὴ σπιτικῆς ζωῆς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΙ

ΠΩΣ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΕΡΩΤΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ι.— Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Μιά παγερὴ νύχτα τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1850, ἓνα πλῆθ' ἀμάξι πού τὸ τραβούσαν δύο ἀδύνατα καὶ κατακουρασμένα ἄλογα, κυλοῦτε στὸ μάρκος τῆς Τβέρσκας.

Ὁ ἀτέραντος καὶ σκοτεινὸς οὐρανὸς, κεντημένος μὲ ἄστρα πού χανόντουσαν μέσα στὸ ἄπειρο, ἡ γενειάδα τοῦ ἀμαξᾶ σκεπασμένη μὲ πάχνη, ὁ ἀραιὸς καὶ κρύος ἄνεμος πού σοῦ ἔκοβε τὴν ἀναπνοὴ καὶ τσιμποῦσε τὸ πρόσωπο, τὸ τρίξιμο πού ἔκαναν οἱ ῥόδες πάνω στὸ παγωμένο χιόνι, αὐτὰ μόνον ἐθύμιζαν τὴν περίοδο τῶν ἐορτῶν, πού, ἀπὸ τὰ παιδιὰτικὰ μάς χρόνια, συνειθίσαμε νὰ τὴν συνδυάζουμε μὲ ποιητικὰς ἐρωτικὰς συγκινήσεις, μὲ παραδόσεις περασμένων αἰώνων, μὲ λαϊκὰ ἔθιμα καὶ μὲ τὴν προσδοκία κάποιου ἀσυνείθιστου καὶ μυστηριακοῦ.

Δὲν ὑπῆρχαν οὔτε οἱ ἄπειρες ἄσπρες

αὐλακίες τοῦ χιονοῦ πού πέφτει καὶ πού στοιβάζεται στὶς πόρτες, στοὺς φράχτες καὶ στὰ παράθυρα, οὔτε τὰ στενὰ πατημένα περὶσμάτα κοντὰ στὰ σπῖτια, οὔτε τὰ σκοτεινόχρωμα δέντρα μὲ τὰ κλαδιά τους σκεπασμένα μὲ πάχνη, οὔτε οἱ ἀτελεῖστοι κάμποι μὲ τὴν ὁμοιόχρωμη λευκότητά τους, οἱ φωτισμένοι ἀπὸ τὸ χειμωνιάτικο φεγγάρι μὲ τὶς ἀντανακλάσεις πού θαμπώνουν, οὔτε ἡ σιωπὴ μιᾶς νύχτας στὴν ἐξοχὴ, ἡ γεμάτη ἀπὸ ἀνέκφραστη γοητεία. Ἐδῶ ψηλὰ σπῖτια μὲ κόκκινες σκεπές, δυσάρεστα ἀσχημέρες, κλείνουν ἀπὸ τὶς δυὸ μεριεὶς τὸν δριζόντιον κουρᾶζοντα τὸ μάτι μὲ τὴ μονοτονία τους. Ὁ ρυθμικὸς θόρυβος τῆς πόλης δὲν σταματᾷ οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ σὰς βυθίζει σὲ μιὰ μελαγχολία ἀπ' ὅπου εἶν ἀδύνατο νὰ βγῆτε. Τὸ ἀνασκαμμένο χιόνι, μὲ χροῖμα κοπιᾶς, σκεπάζει τοὺς δρόμους πού τοὺς φωτίζει ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὸ ἀδύνατο φῶς, πού πέφτει ἀπὸ τὶς βιτρίνες τῶν μαγαζιῶν καὶ

ἀπὸ κάποια μονόφθαλμα φανάρια πὸν τὰ κανονίζει ἕνας λερωμένος φανοκόρος ἐφωδιασμένος μετὰ τὴ σκάλα του. Τὸ κάθε τι βρῖσκεται σὲ τέλεια καὶ ἀπαίσια ἀντίφαση μετὰ τὴν ἀπεραντώσυνη τοῦ λαμπεροῦ σάβανου πὸν ἔχουν οἱ Χριστουγεννιάτικες νύχτες. Ὁ θεϊκὸς καὶ ὁ ἀνθρώπινος κόσμος.

Τὸ ἀμάξι σταμάτησε μπροστὰ στὴν πόρτα ἐνὸς μαγαζιοῦ λαμπρὰ φωτισμένου. Ἕνα ὄμορφο παιδί, καλοκαωμένον, δεκαοχτῶ χρονῶν πάνω-κάτω μετὰ στρογγυλὸ καπέλλο καὶ σκεπασμένο μετὰ παλτὸ στολισμένο μετὰ γιὰκὰ ἀπὸ καστόρι, πήδησε στὴ γῆ, σκαρφάλωσε στὴ σκάλα καὶ μῆκε γρήγορα χτυπώντας τὸ κουδοῦνι τῆς πόρτας.

— Ἕνα ζευγάρι γάντια Σὰς παρακαλῶ.

— Τὸν ἀριθμὸ μας;

Ἐξήμιση εἶπε ὁ νέος βγάζοντας τὸ πορτοφόλι του ἐνῶ συγχρόνως ὑπασκέλιζε τὸ μαγαζί.

— Ἐσὺ 'σαι, γυιέ μου; ἀντήχησε μιὰ σταθερὴ φωνὴ ἀπὸ τὸ γειτονικὸ δωμάτιο. Ὁ νέος ἀναγνώρισε ἀπὸ τὴ φωνὴ καὶ προπάντων ἀπὸ τὴν προσφώνηση «γυιέ μου» τὸν κοσμικὸ του προστάτη τὸν πρίγκηπα Κορνακόφ, πὸν κατεῖχε μιὰ ἀπὸ τὶς λαμπρότερες θέσεις στὴ κοινωνία τῆς Μόσχας.

Ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ ἦταν ἕνας ψηλὸς ἄνθρωπος, τριάντα χρονῶν περίπου, πολὺ λεπτοκαωμένος, μετὰ κόκκινες φαβορίτες, μακριὰ καὶ λεπτὴ μύτη, λαμπερὰ μάτια πὸν ἐκφράζανε συγχρόνως μεγάλη ἐξυπνάδα καὶ κάποια δόση ἀδιαφορίας, μετὰ λεπτὰ χεῖλη πὸν, ὅταν μάλιστα δὲν γελοῦσαν, ἔπερναν ἕνα ζάρωμα ἀσθηρὸ καὶ ἥσυχο.

— Πηγαίνετε στὸ χορὸ, ἀγαπημένε μου γυιέ; εἶπε ὁ πρίγκηπας.

— Ναί, καὶ σεῖς πρίγκηψη;

— Δυστυχῶς κι' ἐγὼ εἶμ' ἐπίσης ὑποχρεωμένος νὰ πάω.

— Ἀλήθεια, δὲν ἔχετε ὄρεξι νὰ πάτε, ρώτησε ὁ νέος παραξενομένος, συνεχίζοντας τὸ γρήγορο περπάτημά του. Τὶ θὰ κάνατε ὅλη τὴ νύχτα;

— Θὰ κοιμώμουν, ἀπήντησε ὁ ἄλλος χωρὶς καμιὰ προσποίηση.

— Νὰ κάτι πὸν δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω.

— Κι' ἐγὼ δὲν τὸ καταλάβαινα πρὶν ἀπὸ δέκα χρόνια. Ἦμουν ἔτοιμος, πρὸ δέκα χρόνων, νὰ κάμω τρακόσια βέρστια δρόμο μετὰ ἀμάξι γιὰ νὰ πάω σ' ἕνα χορὸ.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἦμουν νέος καὶ κάθε χορὸς μετὰ ἄφηνε ἐρωτευμένο καὶ τὸ σπυρδαλιότερο, ἤξαιρα τότε πὸς ἦμουν ὄμορφος, ὅτι μποροῦσε κανεὶς νὰ με γυρίσει ἀπ' ὅλες τὶς μεριές. Δὲν ἔβλεπαν σὲ μένα οὔτε φαλάκρα, οὔτε μικρὴ περσοῦκα οὔτε ψεύτικο δόντι. Καὶ σεῖς, γυιέ μου, σὲ ποιά κάνετε κόρτε τώρα; πρόσθεσε ἐνῶ σηκωνόταν καὶ διώρθωνε μπροστὰ στὸν καθρέφτη τὸ κολλάρο του.

Αὐτὴ ἡ ἐρώτηση εἰπωμένη μετὰ τὸν τόνο τῆς ἀπλούστερης κουβέντας δὲν ἔκαμε γι' αὐτὸ λιγότερη ἐκπληξη στὸ νέο καὶ τὸν ἐτάραξε.

— Δὲν . . . δὲν ἔχω κάμει ὡς τώρα κόρτε σὲ καμιὰ, ἀπάντησε κοκκινίζοντας.

— Ἀλήθεια κόντεψα νὰ ξεχάσω. Τὸ πρωτὶ ἡ ἐξαδέλφη σας μοῦ διηγήθηκε πὸς εἶστε ἐρωτευμένος μετὰ τὴν κοντέσσα, Σέφιγκ. Πὸς γίνεται νὰ μὴ σὰς ἔχουν συστήσει ἀκόμα;

— Δὲν δόθηκε εὐκαιρία, ὡς τώρα.

— Εἶναι δυνατόν; Πέστε μᾶλλον πὸς δὲν μπορέσατε νὰ ἀποφασίσετε. Ἐέρω. Ὁ ἀληθινὸς ἔρωτας, ὁ πρῶτος προπάντων εἶναι πάντα ντροπαλός.

— Ἡ ἐξαδέλφη μου μοῦ ὑποσχέθηκε νὰ με συστήσῃ σήμερα, εἶπε ὁ νέος. μ' ἔνα δειλὸ χαμόγελο.

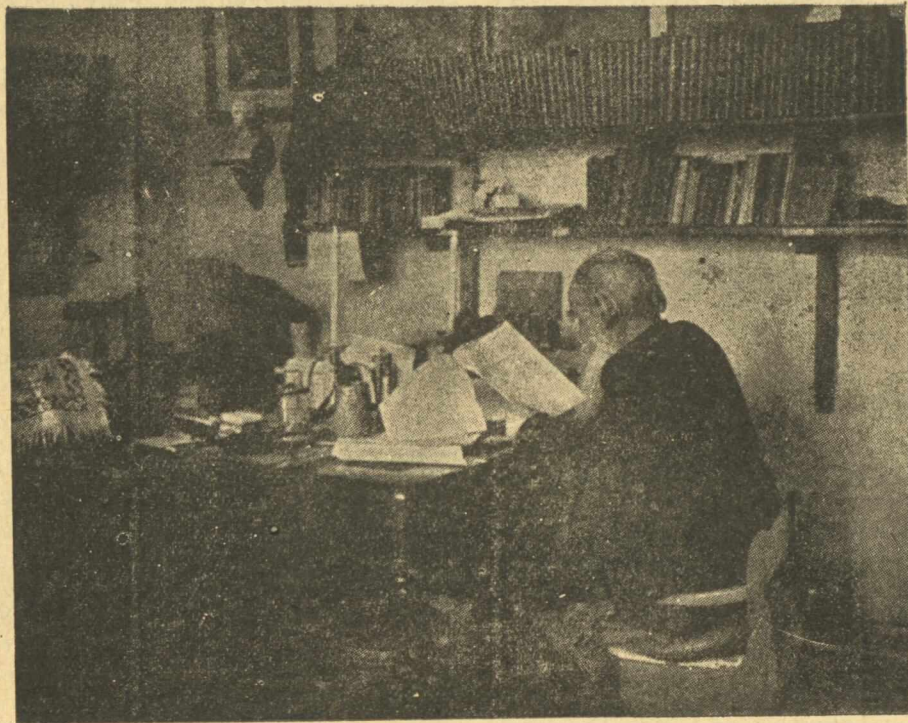
— Ὅχι, ὄχι, ὄχι, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ἀγαπημένε μου γυιέ νὰ τὸ κάμω ἐγὼ ὁ ἴδιος αὐτό. Πιστέψτε με, θὰ τὸ κάμω καλύτερα ἀπὸ τὴν ἐξαδέλφη σας καὶ θὰ ἰδῆτε ὅτι θὰ σὰς φέρω γούρι, πρόσθεσε ὁ πρίγκηπας, χαμογελώντας.

— Γιὰ νὰ 'χη κανεὶς ἐπιτυχία στὶς γυναῖκες, συνέχισε μετὰ τόνο δασκάλου, πρέπει νὰ εἶναι τολμηρὸς καὶ ρισκινδυνος. Τίποτα δὲν δίνει τόση τόλμη ὅσο ἡ ἐπιτυχία καὶ προπάντων στὸν πρῶτον ἔρωτα. Καὶ γιὰ νὰ 'χετε ἐπιτυχία στὸν πρῶτον σας ἔρωτα πρέπει ν' ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀνοῦσια καὶ ψεύτικη συστολὴ πὸν ἄλλο δὲν κάνει παρὰ νὰ σὰς βλάψῃ.

— Πηγαίνομε μαζύ!

II.—ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ

Ὁ νέος ὠνομαζόταν Σέργιος Ἰβινίν. Ἦταν ἕνα χαριτωμένο ἀγόρι μετὰ ψυχὴ

Ο ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΪ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ

πὸν δὲν τὴν εἶχε σκοτεινιάσει ἡ συναίσθηση ὅτι τὴν ἐβάραιναν λάθη, ἐπομένως ἀνοιχτὴ σὲ φωτισμένα ὄνειρα καὶ εὐγενικὰ αἰσθήματα. Μόλις βγῆκε ἀπὸ τὴν παιδαίτικη ἡλικία κι' ἀπ' τὸ σχολεῖο εἶδε τὸν ἑαυτὸ του δίχως καμιὰ προσπάθεια μεταφτυμένο καὶ βρέθηκε σὰν στὸ σπῆτι του μέσα σ' αὐτὴ τὴν κοινωνία τὴν ἄκακη καὶ—ἂν μποροῦ κανεὶς νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὴ τὴν ἐκφραση—οἰκογενειακῆ τῆς Μόσχας ὅπου ὅσοι εἶχαν ὄνομα καὶ κάποια μόρφωση γινόντουσαν δεκτοὶ σὰν ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ, ἄσχετα πρὸς τὶς διανοητικὰς τοὺς ιδιότητες ἀκόμα πῶς ἐγκάρδια καὶ μετὰ περισσότερη ἐμπιστοσύνη ὅταν δὲν εἶχαν στοὺς προηγούμενους τοὺς, ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ Ἰβινίν, τίποτα ἄγνωστο σ' αὐτὴ τὴν κοινωνία.

Δὲν εἶν' εὐκόλο νὰ ποῦμε ἂν αὐτὸ ἦταν εὐτύχημα ἢ δυστύχημα γι' αὐτόν. Ἀπὸ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος αὐτὴ ἡ κοινωνία τοῦ ἔδινε πολλὴ εὐχαρίστηση. Καὶ τὸ νὰ ξέ-

ρη κανεὶς ν' ἀπολαμβάνῃ τὴν εὐχαρίστηση, στὰ νειῶτα του, χωρὶς νὰ ἔχη σὲ τίποτα νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἑαυτὸ του καὶ χωρὶς νὰ χρειασθῆ νὰ μετανοήσῃ εἶναι κιόλα μιὰ μεγάλη εὐτυχία. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ κόσμος ἐφύτευε μέσα στὴν ψυχὴ του τὸ ταπεινὸ πάθος τῆς κενοδοξίας καὶ τόσο μετὰ τὴν ποιότητα τῆς χαρῆς του ὅσο καὶ μετὰ τοὺς νόμους τῆς εὐπρέπειᾶς του ἀφάνιζε μέσα του τὴ δύναμη καὶ τὴν σταθερότητα τῶν καλῶν προθέσεων. Ὁνειρα γιὰ ἔρωτα, ὄνειρα φιλίας καὶ ἀλλοίμονο, ματαιοδοξίας γέμιζαν τὴ φαντασία του προσθέτοντας στὴ γοητεία πὸν ἐξασκεῖ τὸ ἄγνωστο καὶ στὴ δύναμη τῆς διαφθορᾶς πὸν εἶναι ὁ κληρὸς τῆς νεότητος. Στους χοροὺς αὐτοῦ τοῦ χειμῶνα, τοῦ πρώτου τῆς κοσμικῆς του ζωῆς, συναντοῦσε τὴν κοντέσσα Σέφιγκ.

Ὁ Σέργιος τὴν ἔβλεπε μετὰ μιὰ εὐχαρίστηση πὸν μόλις μποροῦσε νὰ ἐξηγηθῆ. Κι' ὅταν δὲν τὴν ἔβλεπε, συχνὰ τὴν σε-

φτόταν. Μιά μέρα τὰ μάτια του συνάντησαν τὸ περίεργο καὶ γεμάτο ἀφέλεια βλέμμα τῆς κοντέσσας.

Αὐτὴ ἤματιὰ τὸν ἔκαμε νὰ χαρῆ πολὺ τὸν ἐγέμισε ὁμοίως, ὁ Θεὸς ξέρει γιατί, μ' ἓναν τέτοιον τρόπο ὥστε ἀπέφευγε κάθε περίπτωση ποὺ θὰ μπορούσε νὰ εἶναι μιὰ εὐκαιρία γιὰ νὰ τὸν συστήσουν σ' αὐτή.

Ἡ κοντέσσα Σέφιγκ εἶχε ὅ,τι χρειαζόταν γιὰ νὰ γυρίσῃ τὰ μυαλά ἐνὸς παιδιοῦ ὅπως ὁ Σέργιος. Πρῶτα-πρῶτα ἦταν ὁμορφὴ μὲ μιὰ ὁμορφιά γυναικεία καὶ παιδιατική μαζύ. Τὸ ἔξυπνο προσωπικὸ τῆς φανέρωνε πραότητα καὶ εὐθυμία ὕστερα, βρισκόταν στὴν κορυφὴ σχεδὸν ὅλης τῆς ἀνώτερης τάξεως. Καὶ τίποτα δὲν προσθέτει περισσότερο θέλητρο σὲ μιὰ γυναίκα ὅσο ἡ φήμῃ ὅτι εἶναι χαριτωμένη, πρῶτό γιατί εἶναι εὐτυχημένη καὶ ὕστερα γιατί τραβάει τὴν προσοχή. Ἡ κοντέσσα Σέφιγκ εἶχε ἀκόμα ἓνα ἄλλο πλεονέκτημα: ἐκείνη τὴν ἀπλότητα ποὺ δὲν τὴν βρῖσκει κανεὶς παρὰ στὰ μυθιστορήματα, ὅχι τὴν ἀπλότητα ἐκείνη ποὺ εἶναι τὸ ἀντίθετο τῆς προσωπίδος ἀλλὰ ἐκείνη τὴ γοητευτικὴ καὶ ἀπονήρευτὴ ἀπλότητα ποὺ εἶναι τόσο σπάνια καὶ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πιὸ ἐκλυπτικὴ προτοτυπία μιᾶς γυναίκας. Ρωτοῦσε μὲ ἀπλότητα καὶ ὅμοια ἀπαντοῦσε. Ἦταν ἀδύνατο ν' ἀνακαλύψῃ κανεὶς μέσα στὰ λόγια τῆς ἔτιω καὶ τὴ σκιά μιᾶς ὕστεροβουλίας. Ἔλεγε μὲ εὐλικρίνεια ὅ,τι περνοῦσε ἀπὸ τὸ ὁμορφο καὶ ἔξυπνο κεφάλι τῆς. Ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς σπάνιες γυναίκες ποὺ τὶς λατρεύει ὅλος ὁ κόσμος, ἀκόμα καὶ ἐκεῖνοι ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ποθοῦν. Ἄλλωστε προκαλοῦσε τὸ ἐνδιαφέρον σὰν γυναίκα ποὺ ἀπότυχε στὸ γάμο τῆς. Ὁ κόμης Σέφιγκ ἦταν ἓνας ἀγύρτης τῆς ἀνώτερης τάξεως. Εἶχε καρδίσει πολλές φορές μιὰ περιουσία γιὰ νὰ τὴν ξαναχάσῃ ἄλλες τόσες καὶ στὸ τέλος εἶχε ἀποφασίσει γιὰ νὰ τελειώσῃ λαμπρὰ τὴν καρριέρα του νὰ πάρῃ γυναίκα μιὰ πλούσια κληρονόμο. Τὸ πρόσωπο ποὺ ἔκαμε αὐτὸ τὸ συνοικέσιο ἔμεινε ἀπολύτως ἀγνωστο. Ἦταν γνωστὸ μόνο ὅτι ὁ ἔρωτας δὲν εἶχε παίξῃ κανέναν ρόλο σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση οὔτε ἀπὸ τὸ ἓνα οὔτε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Ὁ κόμης Σέφιγκ ἀγαποῦσε τὴ γυναίκα του σὰν τὴν πιὸ μελιχρία

καὶ ὑπάκοη σύζυγο. Ἐξακολουθοῦσε ἀκόμα νὰ τὴν ἀγαπᾷ σὰν ὁμορφὴ γυναίκα (μόλις εἶχε περάσει ἓνας χρόνος ποὺ εἶχαν παντρευθῆ). Ἄν καὶ οἱ αἰσθηματικὲς γυναίκες θὰ μπορούσαν νὰ ποῦν ὅτι δὲν τοῦ ἀξίζε καὶ ὅτι δὲν ἤξερε νὰ τὴν ἐκτιμήσῃ ἐμεῖς δὲν θὰ τὸ ποῦμε. Γιατὶ ἡ γοητευτικὴ Σέφιγκ δὲν ζητοῦσε ἄλλου εἶδους ἀγάπῃ ἀπὸ τὸν ἄντρα τῆς. Δὲν ἤθελε καλλύτρο σύζυγο ἀπὸ τὸν Γιάννη τῆς. Τὸν ἀγαποῦσε μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ποὺ τὴν ἀγαποῦσε καὶ αὐτός. Πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο τῆς δὲν εἶχε ἀγαπήσει κανένα. Ὑστερ' ἀπὸ τὸ γάμο ἂν τύχαινε νὰ συναντήσῃ ἄνδρες ποὺ τῆς ἄρεσαν, δὲν ἀξίζαν τὸν κόπο νὰ τοὺς ἀγαπήσῃ. Ἐμοιαζαν ὅλοι τοῦ Γιάννη τῆς, ὅσο μπορούσε νὰ τοὺς γνωρίζῃ. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν τῆς ἄρεσε ἀπὸ τὸν χαρακτηριστὸν τοῦ Γιάννη τῆς ἦταν ὅτι αὐτὸς ἔκανε πολλὰ ἔξοδα, ἔπαιζε καὶ ἦταν φαῦλος. Γιατὶ ἔχανε στὸ παιγνίδι καὶ ἔχανε γιὰ τὴν ὥρα τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς περιουσίας τῆς γυναίκας του. Πρέπει ὁμοίως μιὰ ρωσίδα κόρη ἀπὸ κιλὴ οἰκογένεια νὰ ἔχῃ ἰδέα τοῦ τι ἀντιπροσωπεύει ἡ περιουσία τῆς, τοῦ ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ ζήσῃ χωρὶς τ' ἀγαθὰ τῆς καὶ τοῦ πόσον κόπο καὶ ἰδρώτα ἐστοίχισαν στοὺς προγόνους τῆς; Ἡ ὁμορφὴ Σέφιγκ ξέρει ὅτι ὁ ἄντρας τῆς ἔχασε σαράντα ἢ ἑξήντα χιλιάδες ρούβλια καὶ ὅτι καὶ σήμερα ἀκόμα ἔφυγε γιὰ νὰ παῖξῃ. Καταλαβίναί ποὺν ἀόριστα ὅτι ὁ Γιάννης τῆς κάνει ἐδῶ κάτι πολὺ κακὸ. Ἐπειδὴ ὁμοίως αὐτὴ ἡ σκέψῃ τὴν ἐνοχλεῖ, πηγαίνει ἤσυχα στὸ χορὸ ποὺ δίνουν οἱ Ζ. καὶ ὅπου πηγαίνουν ἐπίσης ὁ Σέργιος μὲ τὸν πρίγκηπα Κορνακόφ

III.— Ο ΧΟΡΟΣ

Πρὸς τι νὰ περιγράψωμε τὶς λεπτομέρειες τοῦ χοροῦ; Ποιὸς μπορεῖ ποτὲ νὰ ξεχάσῃ ἐκείνη τὴ δυνατὰ ἰδιότροπὴ ἐντύπωση ποὺ δημιουργοῦν μέσα στὴ λάμψη χίλιων φώτων μάτια, διαμάντια, λουλούδια, βελούδα, μεταξωτά, γυμνοὶ ὄμοι, τοῦβλια, μαλλιά, μαῦρα ροῦχα, ἄσπρα γιλέκα, πιπούτσια ἀπὸ σατέν, πολύχρωμες στολές, λιβρέες ἢ μυροδιὰ λουλουδιῶν, ἀρωμάτων, γυναικῶν, τὸ ψιθύρισμα χίλιων φωνῶν, οἱ θόρυβοι τῶν βηματιῶν ποὺ τοὺς σκεπάζουν οἱ δυνατοὶ ἦχοι

κάποιου βάλς ἢ κάποιας πόλκας, ἡ ἀδιάκοπη κίνηση καὶ οἱ παραξενεὶ συνδυασμοὶ ὄλων αὐτῶν τῶν στοιχείων;

Ἡ ἐντύπωση ὅμως ποὺ ἔκαμε αὐτὸς ὁ χορὸς ἦταν διαφορετικὴ στους δύο μας φίλους. Ὁ Σέργιος εἶχε τόσο πολὺ συγκινηθῆ, ὥστε ἔβλεπε κανεὶς κάτω ἀπὸ τὸ ἄσπρο γιλέκο του τὰ δυνατὰ καὶ γρήγορα χτυπήματα τῆς καρδιᾶς του, τόσο ποὺ ἦταν ἀναγκασμένος νὰ σταθῆ στὸ κεφαλόσκαλο προτοῦ νὰ μπῆ στὴ σάλα ὅχι τόσο γιὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὰ μαλλιά του ὅσο γιὰ νὰ πάρῃ ἀναπνοή καὶ νὰ δώσῃ καιρὸ στὸ αἷμα νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὰ μάγουλά του. Ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ ἀντίθετα ἀφοῦ, χαμογελῶντας μὲ χάρη, ἄλλαξε λίγα λόγια μὲ τὴν οἰκοδέσποινα, μπῆκε στὴ μεγάλη σάλα ὅπου συνάντησε τὸν ἀριστοκρατικὸ κύκλο τῶν διαλεχτῶν ποὺ ξεχωρίζουν πάντα ἀπὸ τὸ πλῆθος, μὲ ἀπόλυτη ἀνεση σὰ νάμπαινε στὴν κρεββατοκάμαρά του καὶ ἔχοντας γιὰ ὅ,τι ἐπρόκειτο νὰ συμβῆ τὴν ἴδια βεβαιότητα ποὺ ἔχουν οἱ ὑπάλληλοι ἐνὸς γραφείου ὅταν πηγαίνουν νὰ ξανακαθίσουν στὴ γωνιά τους πίσω ἀπὸ τὸ τραπέζι τους. Γιὰ τὸν πρίγκηπα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ τίποτα ἀπροσδόκητο. Εἶναι πολὺ διακριτικὸς ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ κοινωνία ὅπου περνάει τὴ ζωὴ του, ὥστε δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ συμβῆ τίποτα δυσάρεστο.

Νὰ περιμένῃ μιὰ οποιαδήποτε εὐχαρίστηση ἀπὸ ἓνα χορὸ; Εἶχε χάσει, ἀπὸ πολλὴν καιρὸ, αὐτὴ τὴ συνήθεια. Ἀκόμη καὶ ἡ μόνη ἀσχολία ποὺ παρουσιάζει κάποιο ἐνδιαφέρον γιὰ ἓναν ποὺ δὲν χορεύει, ἡ παρατήρηση, δὲν τοῦ ἔδινε τίποτα νέο. Νὰ ἡ μεγαλοπρεπέστατη Δ. ποὺ ντύνεται τόσο καλὰ καὶ μὲ τόση ποιικιλία. Ὅπως πάντα, χαμογελαῖ ἀκούοντας τοὺς τακτικὸς θαυμαστὲς τῆς νὰ τῆς ἐπαναλαμβάνουν αἰωνίως τὰ ἴδια κομπλιμέντα. Ἡ Ναντίνα ἐπίσης μὲ τὰ τόσο ὁμορφα μάτια, πρέπει νὰ βρισκεται ἐδῶ, σὲ κάποιο σαλόνι. Ἐπομένως καὶ ὁ βαρῶνος μὲ τὸ μονόκλ καὶ τὰ ἄσχημα γαλλικά του ποὺ θέλει, ἐδῶ καὶ ἓνα χρόνο, νὰ πάρῃ γυναίκα τὴ Ναντίνα μὰ ποὺ δὲ θὰ τὴν πάρῃ ποτέ, πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ εἶναι ἐδῶ.

Νὰ καὶ ὁ μικρὸς ὑπασπιστὴς μὲ τὴ μεγάλη μύτη, ποὺ φαντάζεται ὅτι ἡ εὐγένεια

καὶ ἡ ἔξυπνάδα στὴν ἐποχὴ μας εἶναι τὸ νὰ λείει κανεὶς αἰσχροτήτες καὶ ποὺ ξεκαρδίζεται στὰ γέλοια μὲ τὶς αἰσχρὲς ἱστορίες ποὺ διηγεῖται στὴ δεσποινίδα Γ' χειραφετημένη γεροντοκόρη.

Τὰ τραπέζια τοῦ παιγνιδιοῦ εἶναι πάντα στὴν ἴδια θέση, τὰ ἔχουν καταλάβει οἱ ἴδιοι παίχτες ποὺ παίζουν πάντα ποντάροντας τὸν ἴδιο ἀριθμὸ ὅπως εἶναι συνήθεια στους ἐτήσιους χοροὺς τῶν Π. Ἡ οἰκοδέσποινα μὲ τὸ ἴδιο περιποιητικὸ χαμόγελο καὶ μὲ τὴν ἴδια φράση ποὺ ἐπαναλαμβάνεται ἑκατὸ φορές στὸν ἴδιο χορὸ, τρέχει ἀπὸ τὸ ἓνα δωμάτιο στὸ ἄλλο. Στὴ μέση τοῦ μεγάλου σολονιοῦ βλέπει κανεὶς νὰ τριγυρίζουν πεντέξῃ φοιτητὲς, δυὸ ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς, ποὺ ἤρθαν εἰδικὰ γι' αὐτὴν τὴν ἐσπερίδα, ὅπως καὶ οἱ αἰώνιοι Ταμαρίν, Γκλούπκοφ, Μπρεγκίτσεφ ποὺ γέρασαν στὰ παρκέτα τῆς Μόσχας καὶ ποὺ ἐνοχλοῦν ὅλο τὸν κόσμον. Ἐδῶ κοντὰ στὴν πόρτα στέκονται, στὸ μᾶκρος τοῦ τοίχου, μαῦρες φορεσιὲς ἀγνωστες. Ὁ θεὸς ξέρει γιατί ἤρθαν ἐδῶ. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ παρατηρεῖται κάποια κίνηση, ὅταν φανερώνεται κάποιος τολμηρὸς ποὺ διασχίζει δειλὰ τὴ σάλα γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὕστερα ἀπὸ πολλές ἐκείσεις ἓνα χορὸ μὲ τὴ μόνη ντάμα ποὺ γνωρίζει ἐδῶ. Κάνει μαζύ τῆς μερικὸς γύρους βάλς — πρὸς μεγάλη τῆς στενοχώρια — καὶ χάνεται ὕστερα πάλι πίσω ἀπὸ τὸ τεῖχος τῶν καθυπάλξιων ποὺ στέκονται ὄρθιοι. Μερικὲς δυστυχημένες δεσποινίδες ποὺ δὲν γνωρίζουν κανένα καὶ ποὺ πῆραν μιὰ πρόσκληση ὕστερ' ἀπὸ ἓνα σωρὸ ἀνακατόματα ποὺ ἔκαναν οἱ γονεὶς τους, μένουν καθισμένες στὸ μᾶκρος τοῦ τοίχου ἀσχημὲς ἀπὸ θυμὸ παρὰ τὶς ὁμορφες τυναλέττες τους ποὺ τοὺς στοίχισαν ἴσως ἓνα μῆνα δουλειᾶς. Κανεὶς ὅμως δὲ θέλει νὰ χορεύῃ μαζύ τους. Εἶναι ἀδύνατο νὰ τὰ ποῦμε ὅλα. Ἡ οὐσία εἶναι πὼς ὅλα αὐτὰ ἔχουν φοβερὰ παληώσει στὰ μάτια τοῦ πρίγκηπα Κορνακόφ. Ἄν καὶ ἀρκετὰ πρόσωπα ἔχουν χαθῆ καὶ κάμποσα καινούρια πῆραν θέση σ' αὐτὸ τὸ στίβο τοῦ μεγάλου κόσμου, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ὁ πρίγκηπας συναναστρέφεται μὲ τὴν κοινωνία, ἐν τούτοις οἱ σχέσεις, οἱ κουβέντες, οἱ πράξεις ὄλων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων μένουν οἱ ἴδιες.

Τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ χοροῦ, ἀκόμη κι' ὁ μουφές, τὸ δειπνο, ἢ μουσική, τὸ συγκύρισμα τῶν δωμάτων ὅλ' αὐτὰ εἶναι τόσο γνωστά στὸν πρίγκηπα, ὥστε κάποτε τοῦ εἶναι ἀνυπόφορο νὰ βλέπῃ εἴκοσι φορὲς τὰ ἴδια πράγματα. Ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ ἦταν ἀπὸ τοὺς πλούσιους ἐκείνους πού ἂν καὶ μεσόκοποι ἔχουν μείνει ἀνύπαντροι, γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ κοινωνία ἔχει γίνῃ μιὰ ἀνάγκη ἀπὸ τις πὺ ἀπόλυτες καὶ συγχρόνως, τίς πὺ ἐνοχλητικές, ὀπωδηῖποτε ὅμως ἀπαραιτήτες. Γιατί ἀπὸ τὴν πρώτη του νεότητα ἀκόμα εἶχε ἀνέβει εὐκόλα στὴν πρώτη σειρά αὐτῆς τῆς κοινωνίας καὶ ὁ ἐγοῖσμός του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ δοκιμάσῃ τίς δυνάμεις του σ' ἕναν ἄλλο δρόμο, μέσα στὴ ζωή. Δὲν ἐδεχόταν οὔτε τὴ δυνατότητα κἄν ἑνὸς διαφοροτικοῦ τρόπου ζωῆς. Ὁ κόσμος τοῦ ἦταν μιὰ ἀνάγκη ἀπὸ τις πὺ φορτικὲς γιὰ τὴν ἀρετὴ ἔξυπνος ὥστε νὰ ἔχη καταλάβῃ, ἀπὸ πολὺν καιρὸ, πόσο τιποτένιες ἦταν οἱ σχέσεις ἀνθρώπων πού δὲν εἶχαν κανένα κοινὸ ἐνδιαφέρον, οὔτε κανένα εὐγενικὸ αἰσθημα, ἀλλὰ πού εἶχαν γιὰ μοναδικὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς τους τὸ νὰ διατηρήσῃν τίς σχέσεις πού εἶχαν ἀποκτήσει. Δίχως νὰ τὸ θέλῃ, ἡ ψυχὴ του ἦταν πάντα ποτισμένη ἀπὸ κάποια θλίψη, πού τὸν ἔκανε νὰ ἐλειολογῇ τὸ παρελθόν, πού τὸ ἔβλεπε ν' ἀναλύεται σὲ ματαιότητες, καὶ τὸ μέλλον, πού δὲν τοῦ ἔδινε καμιὰ ὑπόσχεση.

Αὐτὴ ἡ θλίψη δὲν ἐκδηλωνόταν μὲ τὴν ἀγωνία ἢ τὴ μετάνοια ἀλλὰ μὲ μιὰ κοσμικὴ κουβέντα σαρκαστικὴ καὶ συχνὰ δητικὴ, κάποτε ἄδεια ἀλλὰ πάντοτε ἔξυπνη καὶ ἔξοχα πρωτότυπη.

Ἐδειχνε τόσο λίγο ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ πράγματα τῆς Κοινωνίας, βλέποντάς τα στὰ πεταχτὰ ὥστε δὲν μπορούσε νὰ ῥθῃ σὲ σύγκρουση μὲ κανέναν. Ἐπίσης ὅμως κανεὶς δὲν τὸν ἀγαποῦσε χωρὶς ἐν τούτοις καὶ νὰ νοιώθῃ ἔχθρα ἐναντίον του, γιὰτί ὅλος ὁ κόσμος τὸν ἔβλεπε μ' ἐκείνη τὴν ἰδιαίτη ἐκτίμηση πού ἔχουν ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον οἱ ἄνθρωποι πού ἀποτελοῦν τὴν κοινωνία.

IV.— ΠΡΩΤΟ ΦΛΕΡΤ

—Ἀκόμη ἕνα γέρο, σὲ παρακαλῶ, ἔ-

λεγε ὁ Σέργιος στὴν ἑξαδέλφη του, κρατῶντας τὴν ὀλοένα ἀπὸ τὴ μέση.

Ἡ ὁμορφὴ ἑξαδέλφη πού μὲ τὰ μάγουλα ξαναμμένα χόρευε μὲ χάρη καὶ εὐθυμία τὸ δέκατο βάλς, ἀπάντησε χαμογελῶντας.

—Ὅχι, ἀρκεῖ, εἶμαι λίγο κουρασμένη. Κι' ἐλευθέρωσε τὸ χέρι της.

Ὁ Σέργιος ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ σταθῇ καὶ βρέθηκε ἔτσι δίπλα σὲ μιὰ πόρτα, ὅπου στεκόταν ἀκουμπισμένος μὲ νοχέλια καὶ μὲ τὴ συνηθισμένη του ἔκφραση τῆς ἠρεμῆς ἀλαζονείας ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ, συνομιλῶντας μὲ τὴν κοντέσσα Σέφιγκ.

—Νάτος! εἶπε, δείχνοντας τὸν Σέργιο μὲ τὸ βλέμμα. Πλησιάζετε, εἶπε στὸν νεὸ του φίλο, χαιρετῶντας συγχρόνως μὲ σεβασμὸ τὴν ὁμορφὴ ἑξαδέλφη. Ἡ κοντέσσα θέλει νὰ σᾶς γνωρίσῃ.

—Εἶναι πολὺς καιρὸς, πού ἐπιθυμοῦσα αὐτὴ τὴν τιμὴ, πρόσφερε, μὲ τὸ παιδιάτικο καὶ δειλὸ ὕφος τοῦ ὁ Σέργιος χαιρετῶντας.

—Θὰ δυσκολευόταν κανεὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, ξανάπε ἡ κοντέσσα βλέποντάς τον μ' ἕνα χαμόγελο γεμᾶτο ἀφέλεια.

Ὁ Σέργιος σώπαινε καὶ κοκκινίζοντας ὅσο πήγαινε καὶ περισσότερο, ἔσπαγε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ βρῇ νὰ πῇ κἄτι πού νὰ μὴν εἶναι κοινοτυπία. Ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ φαινόταν ὅτι παρατηροῦσε μὲ εὐχαρίστηση τὴν τόσο εἰλικρινῆ ταραχὴ τοῦ νέου, βλέποντας ὅμως ἐπίσης πόσο, ἂν καὶ δὲν ἔπαυε νὰ κοκκινίῃ καὶ παρὰ τίς κοσμικὲς συνήθειες τῆς κοντέσσας, κέρδιζε τὴν ἐμπιστοσύνη της ὅσο πήγαινε καὶ περισσότερο, εἶπε :

—Παραχωρεῖτε ἕνα βάλς, κοντέσσα ;

Ἡ κοντέσσα πού ἤξερε πὼς ὁ πρίγκηπας δὲν χόρευε πιά, τὸν κοίταξε παραξενεμένη.

—Ὅχι σὲ μένα, κοντέσσα, αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸ μου πολὺ ἄσχημο καὶ πολὺ γέρο γιὰ ν' ἀξιῶσω τέτοια τιμὴ.

—Θὰ μὲ συγχωρήσετε ἀγαπημένε μου γυιέ, πού μεσίτησα γιὰ σᾶς, πρόσθεσε.

Ὁ Σέργιος χαιρέτησε. Ἡ κοντέσσα προχώρησε, λύγισε σιωπηλὰ τὸ ὁμορφὸ χέρι της καὶ τὸ σήκωσε στὸ ὕψος τοῦ ὤμου. Μόλις ὅμως ὁ Σέργιος ἔσφιξε τὴ μέση της, ἡ μουσικὴ ἔπαυσε κι' ὁ Σέργιος ἔμεινε ἔτσι ὡς πού οἱ μουσικοὶ μὲ

μιὰ ἐπιτακτικὴ χειρονομία τοῦ πρίγκηπα, ξανάρχισαν τὸ βάλς. Ποτὲ ὁ Σέργιος δὲν θὰ ξεχνοῦσε ἐκεῖνα τὰ λίγα δευτερόλεπτα, πού δυὸ φορὲς ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ σφίξῃ καὶ νὰ ἀφίση τὴ μέση τῆς ντάμας του.

Ὁ Σέργιος δὲν αἰσθανόταν τὰ πόδια του πού γλυτροῦσαν στὸ παρκέτο. Τοῦ φαινόταν ἔτι ἔφευγε ὅσο πήγαινε καὶ πὺ μακριά, ἔξω ἀπὸ τὸ πολύχρωμο πλῆθος πού τοὺς τριγύριζε. Ὅλες οἱ ζωτικὲς του δυνάμεις εἶχαν συγκεντρωθῇ στὴν αἴσθησι τῆς ἀκοῆς, πού τὸν ἔκανε, ὑπακούοντας στοὺς ἠχούς τῆς μουσικῆς πότε νὰ λιγοστεύῃ τὴν ταχύτητα τοῦ χοροῦ καὶ πότε νὰ τὴν ἐπιταχύνῃ, στὴν αἴσθησι τῆς ἀφῆς, πού τὸν ἔκανε νὰ κινήται σὲ τέλεια ἁρμονία μὲ τὸ εὐκίνητο σῶμα τῆς κοντέσσας, σὲ σημεῖο πού νὰ φαίνεται ἕνα μαζί της καὶ στὰ βλέμματά του πού σταματοῦσαν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ μὲ μιὰ ἀκατανόγη ἐντύπωση φόβου καὶ ἡδονῆς, πότε στὸν ἄσπρο ὄμο τῆς κοντέσσας καὶ πότε στὰ ἀνοιχτογάλανα μάτια της, λίγο σκεπασμένα ἀπὸ κάποια ἀνάλαφρη ὀμίχλη, πού τοῦ ἄφινε μιὰν ἀνεξήγητη ἐντύπωση χαύνωσης καὶ πάθους.

—Κυριάζετε σᾶς παρακαλῶ. Ὑπάρχει τίποτα ὠραιότερο ἀπ' αὐτὸ τὸ ζευγάρι; Ἐλεγε ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ στὴν ἑξαδέλφη τοῦ Σέργιου, ξέρετε τὴ μονομαρία μου νὰ ἐνώσω ὁμορφα ζευγάρια.

—Ναὶ τώρα ὁ Σέργιος εἶναι πραγματικὰ εὐτυχισμένος.

—Ὅχι μονάχα ὁ Σέργιος. Εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ ἡ κοντέσσα νοιώθει μεγαλύτερη εὐχαρίστηση χορεύοντας μ' αὐτὸν παρὰ μ' ἕνα γέρο, ὅπως ἐγώ.

—Ὅρισμένως θέλετε νὰ σᾶς πῶ πὼς δὲν εἶστε ἀκόμα γέρος.

—Γιὰ ποιὸν μὲ πέρνετε; Ξέρω πολὺ καλὰ ὅτι δὲν εἶμαι ἀκόμα γέρος. Εἶμαι κἄτι χειρότερο, εἶμαι πιά ἐντελῶς τελειωμένος, ἔσφλημένος ὅπως ἄλλωστε ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι, πού δὲν θέλουν νὰ τὸ ὁμολογήσῃν. Ὁ Σέργιος εἶναι κἄτι καινούργιο κι' ὕστερα δὲν πιστεύω πὼς μιὰ γυναῖκα θὰ μπορούσε νὰ φαντασθῇ καὶ νὰ ἐπιθυμήσῃ ἕναν ἄντρα καλύτερον ἀπ' αὐτόν. Κοιτάξτε λοιπόν, τὴ ὁμορφὴ πού εἶναι, συνέχισε μ' ἕνα χαμόγελο ἀληθινῆς ἱκανοποίησης παρατηρῶντας τὸ

ζευγάρι. Πόσο γοητευτικὴ εἶναι! Ἐ, μὰ εἶναι νὰ τοὺς ἐρωτεύθῃ κανεὶς καὶ τοὺς δυὸ.

—Πρέπει νὰ τὸ πῶ στὴ Λίτσα (ἔτσι ἔλεγε τὴν κοντέσσα Σέφιγκ)

—Ὅχι, εἶναι τώρα πολὺς καιρὸς, πού ζήτησα συγγνώμη ἀπὸ τὴν κοντέσσα, ἐπειδὴ δὲν τὴν ἐρωτεύθηκα ἀκόμα καὶ ξέρει καλὰ ὅτι δὲν εἶμαι πιά ἄξιος ν' ἀγαπήσω. Εἶμαι ὅμως ἐρωτευμένος καὶ μὲ τοὺς δυὸ τους.

Ὁ Πρίγκηπας Κορνακόφ δὲν ἦταν ὁ μόνος πού θαύμαζε τὸν Σέργιο καὶ τὴν κοντέσσα Σέφιγκ. Ὅλοι ὅσοι δὲν ἐχόρευαν τοὺς παρακολουθοῦσαν ἄθελα μὲ τὰ μάτια. Ἄλλοι γιὰτὶ χαιρόντουσαν βλέποντας ἕνα ὁμορφο θέαμα, κι' ἄλλοι ἀπὸ ἐπιθυμία καὶ πείσμα. Ὁ Σέργιος εἶχε τόσο συγνηθῇ ἀπὸ ὅλες τίς ἐντυπώσεις τοῦ χοροῦ, τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ἔρωτα, ὥστε ὅταν ἡ κοντέσσα τὸν παρακάλεσε, εὐχαριστώντάς τον μ' ἕνα χαμόγελο καὶ ἐλευθερώνοντας τὸ χέρι της, νὰ τὴν φέρῃ στὴ θέση της τοῦ ἤρθε ξαφνικὰ μιὰ ἐπιθυμία τόσο τρολλῆ πού χρειάστηκε κόπο πολὺ γιὰ νὰ τὴν πολεμήσῃ. Νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτὴ τὴ στιγμή γιὰ νὰ τὴν φιλήσῃ. Αὐτὸς ὁ ἄδολος νέος πού γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του δοκίμαζε τὸν ἔρωτα, ἔνοιωθε τὴν ψυχὴ του γεμάτη ἀπὸ ἀόριστες ἐπιθυμίες πού δὲν τις καταλάβαινε καὶ πού κάθε ἄλλο παρὰ φοβότανε τὴν κυριαρχία τους.

V. Ὁ ΕΡΩΤΑΣ

Ὁ χορὸς πέρασε γιὰ τὸν νεὸ ἐρωτευμένο ὡς ἕνα ὠραῖο γοητευτικὸ ὄνειρο, πού τὴν πραγματοποίησῃ του τὴν ἐπιθυμοῦσε μαζί καὶ τὴν φοβόταν. Ἡ κοντέσσα δὲν ἦταν ἐλεύθερη παρὰ γιὰ τὴν ἔκτη καντρούλλια. Καὶ τοῦ τὴν παραχώρησε. Ἡ κουβέντα τους ἦταν ἡ συνειθισμένη κουβέντα ἐνὸς χοροῦ. Ἀλλὰ γιὰ τὸν Σέργιο κάθε λέξη, κάθε χαμόγελο, κάθε βλέμμα, κάθε κίνηση εἶχε μιὰ ξεχωριστὴ σημασία. Ὅταν χόρευαν τὴν καντρούλλια ὁ Δ., ὁ ταχτικὸς καβαλιέρος τῆς κοντέσσας βρέθηκε κοντά τους. Ὁ Σέργιος τὸν κατάλαβε ἐπειδὴ τοῦ φέρθηκε ὡς ἕνα νᾶταν μικρὸ παιδί πράγμα πού τὸν ἔκανε νὰ θυμώσῃ ἐξαιρετικά. Ἡ κοντέσσα ὅμως στάθηκε ἰδιαίτερα εὐγενικὰ καὶ καλὴ γιὰ

τὸν νέο της λάτρη. Μίλησε στὸν Δ. μὲ ἀπόλυτη ξηρότητα κι' ὅταν γύρισε πρὸς τὸν Σέργιο τὸ χαμόγελό της καὶ τὸ βλέμμα της φανέρωναν εὐχαρίστηση. Δὲν ξέρω αἰσθήματα πού νὰ συγγενεύουν τόσο στενά ἂν καὶ εἶναι τόσο ἀντίθετα ὅσο ὁ ἔρωτας καὶ ὁ ἐγωϊσμός. Τώρα αὐτὰ τὰ δυὸ πάθη ἦταν ἐνωμένα γιὰ νὰ γυρίσουν ἐντελῶς τὰ μυαλά τοῦ δυστυχισμένου μικροῦ Σέργιου. Γιὰ τὴ μαζούρκα ἡ κοντέσσα τὸν διάλεξε δυὸ φορές γιὰ καβαλλιέρο της τέχνασμα πού τόξανάκανε κι' αὐτός.

Κάνοντας μιὰ ἀπὸ τίς φιγοῦρες τοῦ χοροῦ ἡ κοντέσσα τοῦ ἔτεινε τὸ μπουκέτο της. Ὁ Σέργιος τράβηξε ἕνα λουλουῖδι καὶ τὸ ἔκρυψε μέσα στὸ γάντι του ἡ κοντέσσα βλέποντάς τον χαμογέλασε.

Ἡ κοντέσσα δὲν μποροῦσε νὰ μείνη στὸ δαίπνο κι' ὁ Σέργιος τὴν συνώδευσε ὡς τὴ σκάλα.

—Ἐλπίζω νὰ σᾶς δῶ σπίτι μου, εἶπε, δίνοντάς του τὸ χέρι.

—Ποιὰ μέρα ἐπιτρέπετε νὰρθω;

—Ὅποιαδήποτε.

—Ὅποιαδήποτε; Ξανάπε μὲ συγκινημένη φωνὴ σφίγγοντας χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ τὸ μικρὸ χέρι πού ἀναπαυόταν μὲ ἐμπιστοσύνη μέσα στὸ δικό του.

—Ἡ κοντέσσα κοκκίνισε. Τὸ χέρι της ἔτρεμε.

Ἦθελε ν' ἀπαντήσῃ σ' αὐτὸ τὸ σφίξιμο ἢ ν' ἀπαλλαγῇ;

Ὁ θεὸς ξέρει. Ἐνα δειλὸ ὅμως χαμόγελο φάνηκε στὸ προσωπάκι της καὶ κατέβηκε τὴ σκάλα.

Ὁ Σέργιος ἦταν ἀνέκφραστα εὐτυχισμένος.

Τὸ ἐρωτικὸ συναίσθημα, πού ἡ νέα του καρδιὰ γιὰ πρώτη φορὰ δοκίμαζε δὲν μποροῦσε νὰ συγκεντρωθῇ σ' ἕνα μόνο ἀντικείμενο: ξεχείλιζε ἄνω σ' ὅλα. Τὸ κάθε τι τοῦ φαινόταν ὁμορφο πλούσιο καὶ ἀξιαγάπητο. Σταμάτησε στὸ κεφαλόσκαλο, ἔβγαλε ἀπὸ τὸ γάντι του τὸ λουλουῖδι καὶ τὸ σφίξε πάνω στὰ χεῖλη του μὲ μιὰ θέρη πού λίγο ἔλειψε νὰ τὸν κάμῃ νὰ κλάψῃ.

—Ἐ, λοιπόν, ἀγαπητέ μου, εἶστ' εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν Κοντέσσα; τὸν ρώτησε ὁ πρίγκηπας Κορνακόφ.

—Ὁ, πόσο σᾶς εἶμαι εὐγνώμων! Πο-

τὲ δὲν ἤμουν τόσο εὐτυχισμένος, ἀπάντησε σφίγγοντας μὲ θέρη τὸ χέρι τοῦ φίλου του.

ΔΙ.—ΚΙ' ΕΚΕΙΝΗ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ

Μόλις ἔφτασε σπίτι της ἡ Κοντέσσα ρώτησε μηχανικὰ γιὰ τὸν κόμητα: Δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα. Γιὰ πρώτη φορὰ τῆς ἦταν εὐχάριστο τὸ ὅτι δὲν ἦταν ἐκεῖ. Ἦθελε, ἔστω καὶ γιὰ λίγες ὥρες νὰ διώξῃ ἀπὸ κοντὰ της τὴν πραγματικότητα πού ἀπ' αὐτὸ τὸ βράδυ, φαινόταν νὰ τῆς εἶναι βάρος. Ἦθελε νὰ μείνη μόνη μὲ τίς σκέψεις της. Κι' οἱ σκέψεις της ἦταν ἡδονικές.

Ὁ Σέργιος, ἔμοιαζε τόσο λίγο μ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πού τὴν τριγύριζαν ὡς αὐτὸ τὸ βράδυ, ὥστε ἔπρεπε ἀναγκαστικὰ νὰ τραβήξῃ τὴν προσοχὴ της. Οἱ χειρονομίες του, ἡ φωνὴ του, τὸ βλέμμα του εἶχαν τὸ χαρακτηριστικὸ τὸ τόσο ἰδιαίτερο, τῆς νεότητος, τῆς τιμιότη-
τας, τῆς ἐγκαρδιότητος.

Ἡ κοντέσσα πού δὲν ἔβγαλε ποτὲ ἔξω ἀπ' αὐτὸ τὸ τόσο τεχνητὸ περιβάλλον πού τὸ ὀνομάζουν «κόσμο» ἦταν γοητευμένη καὶ μαγεμένη πού εὗρισκε στὸν Σέργιο τὸν τόσο σπάνιο τύπο τοῦ ἀθῶου ἀγοριοῦ: τοῦ νέου πού δὲν ἔχει δοκιμάσει ἀκόμα τίς παραφορὲς αὐτῶν τῶν ἐξευτελιστικῶν παθῶν πού ἀνατρέπουν ὅλους τοὺς φυσικοὺς νόμους.

Μὲ τὴν ἄσπρη της ρόμπα, μὲ ἕνα μικρὸ σκουφίκι στὸ κεφάλι, ἦταν ἀκόμα ὁμορφότερη παρὰ μὲ τὸ φόρεμα τοῦ χοροῦ. Ἀφοῦ, μ' ἕνα πήδημα, ἔβγαλε τὰ μικρὰ της πόδια στὸ μεγάλο κρεββάτι κι' ἀκουμπώντας τὰ χέρια της στὰ μαξιλάρια, κοίταζε ἀφρημένα τὸ ὄχρὸ φῶς τῆς λάμπας. Τὸ ὁμορφο πρόσωπό της φωτίστηκε ἀπὸ ἕνα μελαγχολικὸ χαμόγελο.

—Ἐπιτρέπεται Λίζα; ἀκούστηκε νὰ ρωτᾷ ὁ κόμης.

—Μπῆτε, ἀπάντησε, χωρὶς ν' ἀλλάξῃ στάση.

—Πέρασες καλά, φίλη μου; ὁώτησε ὁ κόμης ἀγκαλιάζοντάς την.

—Ναί.

—Γιατί εἶσαι λυπημένη, Λίζα; Μήπως εἶσαι θυμωμένη μαζί μου;

Ἡ κοντέσσα σόπαινε. Τὰ χεῖλη της

ἄρχισαν νὰ τρέμουν ἐλαφρὰ, ὅπως τὰ χεῖλη ἐνὸς παιδιοῦ πού πάει νὰ κλάψῃ.

—Ἀλήθεια λοιπόν, ἦσουν θυμωμένη μαζί μου γιὰ τὴν παίζω; Ἦσούχασε ἀγάπη μου. Τὰ ξανακέρδισα σήμερα ὅλα καὶ δὲν θὰ παίζω πιά. Μὰ τί ἔχεις; πρόσθεσε φιλώντας τρουφερὰ τὰ χέρια της.

Ἡ κοντέσσα σόπαινε πάντα. Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της. Ὁ κόμης νόμισε καλὸ νὰ τὴν χαϊδέψῃ ἀπαλά καὶ νὰ τὴν ὁωτήσῃ: δὲν τοῦ εἶπε γιὰ τὴν ἔκλαιγε ἀλλὰ ἔκλαιγε ὅσο πήγαινε καὶ περισσότερο.

Ἄφησέ τὴν ἀνθρώπε χωρὶς καρδιὰ καὶ χωρὶς συνείδηση. Κλαίει ἀκριβῶς γιὰ τὴν χαϊδεύεις καὶ γιὰ τὴν ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ τὸ κάνῃς γιὰ τὴν σκέψεις πού μόλις πρὸ ὀλίγου γέμιζαν τὴ φαντασία της πέταξαν σὰν καπνὸς μόλις ἦρθαν σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν πραγματικότητα πού ὡς τώρα τῆς ἦταν ἀδιάφορη, μὰ πού τῆς φαινόταν ἀποτρόπαιη ἀπὸ τὴ στιγμή πού μπόρεσε νὰ ἰδῇ τὴ δυνατότητα τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης, τῆς εὐτυχίας.

(Στὸ ἐρχόμενο τὸ τέλος)

ΝΙΜΠΕΛΟΥΓΚΕΝ

ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟ

Ο ΣΙΓΚΦΡΙΝΤ ΣΧΕΔΙΑΖΕΙ ΝΑ ΖΗΤΗΣΗ ΤΗΝ ΚΡΙΜΧΙΑΝΤ
Η ΚΡΙΜΧΙΑΝΤ ΣΤΟ ΒΟΡΜΣ

1. Στὴ χώρα τῶν Μπουρογούντων ζοῦσε μιὰ πριγκιπέσσα πού πὶ ὁμορφη δὲν ἦταν ἄλλη στὸν κόσμο μέσα. Κρίμχιαντ λεγόταν κι' ἦταν μιὰ ζηλεμένη κόρη, γητεῖα ψυχὴ καὶ σῶμα, χαρὰ σ' ὅποιον τὴ θῶρει.
2. Τρεῖς πριγκιπες τῆς ἦταν προστάτες ἀντρειωμένοι, κι' αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἀδερφοὶ της πιστὰ γι' αὐτὴ ἐνωμένοι: Γκούντερ τοῦ τόπου ὁ πρῶτος, Γκερνὸτ ὁ τολμηρός, καὶ Γκίτσελερ ὁ τρίτος στοὺς ἥρωες διαλεχτός.
3. Μάνα της ἦταν ἡ Οὔτε, βασίλισσα τρανὴ καὶ Ντάνκρατ ὁ γονιὸς της, λιοντόθυμο κορμί, ποῦχε τιμὲς καὶ δόξα στοὺς χρόνους τοὺς δικούς του κι' ἄφησε πλούσια χώρα σὰν πέθανε στοὺς γιούς του.
4. Στὸ Βόρμς οἱ ἀρχόντοι μέναν μὲ ἱππότες παλληκάρια, καὶ σὲ πολλοὺς πολέμους ἡ δόξα τὰ κοντάρια τοὺς τίμησεν, ὡς ὅτου τοὺς ἔφαγεν ἡ ἀμάχη δυὸ μεγαλοκυράδων πού κάποτε εἶχε λάχει.
5. Κάποια φορὰν ἡ Κρίμχιαντ εἶδε μέσ' σι' ὄνειρό της πὼς ἀγριο ἕνα γεράκι τ' ἀνάστανε δικό της καὶ πὼς μιὰ μέρα ξάφνου τὸ σπάραξαν δυὸ αἰτοὶ. Σὰν τῶειδε ἀπὸ τὸν τρόμο τῆς κόπηκεν ἡ πνοή.
6. Στὴ μάνα τ' ὄνειρό της νὰ δηγηθῇ πηγαίνει: «Τ' ἀγριο γεράκι ποῦχες, ἀντρα εὐγενῆ σημαίνει» τῆς λέει καὶ δὲ μποροῦσε νὰ τὸ ξηγήσῃ ἀλλοιῶς: «Γλήγορα θὰ τὸν χάσῃς, ἂν δὲν τὸν σώσει ὁ Θεός.»

7. »Τὶ μοῦ μιλεῖτε γι' ἄντρες, μητέρα; Στὴν καρδιά μου — ὡς νὰ πεθάνω, θέλω γιὰ μὲ τὴν ὁμορφιά μου — ποτέ δὲ θέλω ἀγάπη παλληκαριοῦ νὰ μπῆ. Μακρὰ μου τῆς ἀγάπης καὶ πάθια καὶ καίμοι.»
8. Κι' ἀποκρίθηκε ἡ μάνα: «Λόγο μὴ λὲς μεγάλο! Ἄν κάτι σὲ γητέψει στὸν κόσμο δὲ θὰν' ἄλλο παρὰ ἡ ἀγάπη μόνον, μονάχα αὐτὴ! Μακάρι νὰ σ' ἀγαπήσῃ ἀλήθεια κανένα παλληκάρι.»
9. »Ποτέ! Μὴ μοῦ μιλεῖτε, μητέρα, πιά γι' αὐτό! Ἄπο πολλὰς γυναῖκες στὸν κόσμον εἶναι γνωστὸ πόσες ἡ ἀγάπη πίκρες στὸ τέλος μᾶς ἀφήνει. Γι' αὐτὸ δέντῆνε θέλω, μακρὰ ἀπὸ μὲν' ἄς μείνει.»
10. Τὰ κάλλη τῆς παρθένας ὑμνοῦσε ἡ κάθε χώρα καὶ τὰ συνταιριασμένα στὴ ὁμορφιά της δῶρα: Ψυχὴ καὶ ντροπαλότη πολλοὺς τραβοῦσαν ξένους στὴ χώρα τῶν Μπουργούντων γλυκὰ ξελογιασμένους.
11. Μὰ ὅσοι κι' ἂν ἐζήτησαν τὸ χέρι, τὸ φιλί της ἢ ὄρια βασιλοπούλα δὲ φεύγει ἀπ' τὴ βουλή της, κι' ἀρνιέται σ' ὄλους ὡς ποὺ κι' ὁ γέρακας ἐφάνη ποῦχε δεῖ σ' ὄνειρό της, κι' αὐτὸν ἄντρα της κάνει.

Ο ΣΙΓΚΦΡΙΝΤ ΣΤΟ ΖΑΝΤΕΝ

12. Ζοῦσε στὴ Νιντερλάντη βασιλικὸ βλαστάρι — στὸ Ζάντεν, ποῦταν κάστρον ἀπαρτο ἀπὸ κοντάρι στὸ Ρῆνο, ξακουσμένο στὸν κόσμον πέρα ὡς πέρα, — κι' εἶχε — γονιὸ τὸν Σίγκμουντ καὶ τὴ Σίγκλιντ μητέρα. —
13. Σίγκφριντ ὁ νιὸς λεγόταν. Ἦταν σπαθιὸ ἐπιδέξιο, τιμὴ κι' ἀνδρεία γιομάτος, καὶ σ' ἄλλες χώρες ἔξω μὲ δύναμη καὶ τόλμη σὲ μάχες εἶχε πάει κι' εἶδε τὴ νίκη τόσες φορὲς νὰ τοῦ γελᾷ.
14. Ὦντας πόθησε νάβρῃ σύντροφο γιὰ τὴ ζωὴ του, μάγοι του κι' ἄντρες τοῦπαν πὼς πρέπει ἡ διαλεχτὴ του νάναί μ' αὐτὸν ἀπὸ αἶμα γενιᾶς καὶ ράτσας ἴσο. Κι' εἶπε: »Τὴν ὄρια Κρίμχλιντ γυναῖκα θὰ ζητήσω.»
15. Ἀνήσυχος ὁ Σίγκμουντ τὸ λόγο ἀκούει τοῦ γιοῦ του τὸν τόλμηρό, καὶ μάταια τοῦ λέει νάρθῃ στὸ νοῦ του: »Πατέρα μου, γυναῖκα τῆς πιθυμιάς μου νάναί. θέλω γι' ἄλλιῶς ἀγάπη δὲ θέλω ἀπὸ καμμιάνε.»
16. Κι' ὁ Σίγκμουντ: «Σὰν δὲ θέλεις ἐμὲ ν' ἀκούσης, τότες κάνε ὅπως σὺ θελήσεις! Θὲ νὰ σοῦ δώσω ἱππότες ὅση μπορῶ βοήθεια. Δὲ θὰ σοῦ ἐναντιωθῶ. Μὰ ὁ Γκούντερ ἔχει ἱππότες ἀράθυμους σωρό.
17. Μὰ καὶ ἂν δὲν εἶχ' οὔτ' ἓνα, θ' ἀρκοῦσε ὁ Χάγκεν μόνος! Πολὺ φοβάμαι μήπως κακὸ μᾶς βρεῖ καὶ πόνος

ζητῶντας τῶν Μπουργούντων τὴ νιά βασιλοπούλα. Τοῦ Χάγκεν ἡ περφάνεια θὰ τ' ἀψηφοῦσεν οὔλα.»

18. »Δὲ μὲ σκοτίζει ὁ φόβος σταλιάν! Ἄν δὲ μπορῶ μὲ τὸ καλὸ ἀπ' τὸν Γκούντερ νὰ πάρω ὅ,τι ποθῶ, μὲ βιά θὰ τ' ἀποχτήσω. Μπορῶ στ' ἀληθινὰ νὰ βιάσω λαὸ καὶ χώρα κι' αὐτὸν τὸν βασιλιά.»
19. Κι' ὁ Σίγκμουντ: »Ενας μόνος αὐτὸ δὲ θὰ τὸ μπορῇ ποτέ του, οὔτε νὰ πάρῃ ποτέ μὲ βιά τὴν κόρη. Δὲ θὲς μαζί σου ἱππότες νὰ πάρης συνοδεία σου; Σοῦ δίνω ὄλους τοὺς φίλους ποῦχουμε συντροφιά σου.»
20. Κι' ὁ νιὸς ὁ ἀποκοιτάρης: «Ποτέ! Σὰν σ' ἐκστρατεία ποτέ μου δὲ θὰ πάρω μαζί μου συνοδεία ἱππότες ἀνδρειωμένους. Τὴν κόρη ἐπιθυμῶ δική μου νὰ τὴν κάνω χωρὶς κανένα βοηθό.
21. Νὰ τὴν κερδίσω θέλω μὲ τὸ δικό μου χέρι. Δώδεκα μόνον ἱππότες γιὰ τοῦ Γκούντερ τὰ μέρη, αὐτούς, πατέρα, δὲς μου γι' ἀκολουθία νὰ ρηθῶνε.» Κι' ὁ βασιλιάς προστάζει τ' ἄγρια νὰ ἐτοιμαστοῦνε.

Μετάφρ. ΑΛ. ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΔΟΥ

RENÉ GUÉNON

ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Θὰ ἴδουμε τώρα, κάπως εἰδικώτερα, μιὰ ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἀπόψεις τῆς ἀντιθέσεως ποὺ ὑπάρχει σήμερὰ μεταξύ τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ τοῦ Δυτικοῦ πνεύματος καὶ ποὺ εἶναι, γενικώτερη, ἀντίθεση μεταξύ τοῦ πνεύματος τῆς πικρᾶς ἀποφύσεως καὶ ἐκείνου ποὺ ζητάει νὰ τὴν πολεμήσῃ, ὅπως ἐξηγήσαμε. Ἀπὸ μιὰν ὀρισμένη ἀποψη, ποὺ εἶναι ἄλλωστε μιὰ ἀπὸ τὶς βασικώτερες, αὐτὴ ἡ ἀντίθεση φαίνεται ὡς ἀντίθεση τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, ἢ, γιὰ νὰ μιλήσουμε σωστότερα, ὡς ἀντίθεση ποὺ ἀναφέρεται στὶς ἀμοιβαῖες θέσεις ποὺ πρέπει νὰ δώσουμε σ' αὐτοὺς τοὺς δυὸ ὅρους. Αὐτοὺς τοὺς ὅρους, στὴ σχέση τους, μπορεῖ κανεὶς νὰ τοὺς ἴδῃ μὲ πολλοὺς καὶ διαφορετικοὺς τρόπους: Εἶναι ἀληθινὰ ἀντίθετοι, ὅπως φαίνεται νὰ νομίζουν συνήθως ἢ μήπως θὰ ἦταν μᾶλλον συμπληρωματικοὶ ἢ μήπως, καλλίτερα ἀκόμα, ὑπάρχει μεταξύ τους μιὰ σχέση ὅχι συ-

ναρμογῆς ἀλλὰ ἐξαρτήσεως; Αὐτὲς εἶναι οἱ διαφορὲς ἀπόψεις τοῦ ζητήματος, ἀπόψεις ποὺ ἀναφέρονται σὲ ἄλλους τόσους διαφορετικοὺς τρόπους στὴν ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, τρόπους, ποὺ, ἂν καὶ δὲν παρουσιάζουν ὅλοι τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον, μποροῦν ἐν τούτοις νὰ δικαιολογηθοῦν σὲ μερικὰ σημεῖα καὶ ἀντιστοιχοῦν σὲ μιὰ ὀρισμένη τάξη πραγματικότητας.

Καὶ πρῶτα — πρῶτα, ἢ ἐπιπολιωτέρη ἀποψη, ἢ πιὸ ἐξωτερικὴ ἀπ' ὅλες εἶναι τὸ νὰ βάλῃ κανεὶς ἀπλᾶ καὶ καθαρὰ τὴ θεωρία καὶ τὴν πράξη, τὴ μιὰ κατ' ἀπάνω στὴν ἄλλη, ὡς δυὸ πράγματα κυριολεκτικῶς ἀντίθετα. Πραγματικά, ὅταν ἔχουμε ὅπ' ὅψι μας τὴν ἐπιφάνεια, ἢ ἀντίθεση ὑπάρχει αὐτὸ εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ἄρα, ἂν θὰ ἦταν μιὰ ἀπόλυτος ἀσυμτάδλητη, θὰ ὑπῆρχε μιὰ ἀπόλυτος ἀμφωνία μεταξύ τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, ποὺ, ἔτσι, δὲν θὰ μπορούσαν ποτέ νὰ βρεθοῦν ἐνωμένες.

Ἐν τούτοις στήν πραγματικότητα δὲν εἶναι ἔτσι. Στις κανονικὲς τοῦλάχιστο περιπτώσεις δὲν ὑπάρχει λαός, δὲν ὑπάρχει, ἴσως, οὔτε ἄτομο ἀκόμα, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἀποκλειστικὰ θεωρητικὸ ἢ ἀποκλειστικὰ πρακτικὸ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μόνο ὅτι ὑπάρχουν ἐδῶ δύο τάσεις ποὺ μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἐπικρατεῖ σχεδὸν ἀναγκαστικά, σὲ τρόπο ποὺ νὰ φαίνεται πὼς ἡ ἐξέλιξή της γίνεται μὲ ζήτημα τῆς ἄλλης, κι' αὐτὸ γιὰ τὸν ἀπλοῦστατο λόγο ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ἐνέργεια, στὴ γενικώτερη ἐννοιά της, δὲν μπορεῖ νὰ ἐχσκηθῆ ὅμοια καὶ συγχρόνως σ' ὅλες τὶς σφαῖρες καὶ σ' ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Αὐτὸ εἶν ἐκεῖνο ποὺ δίνει τὴν ἐξωτερικὴ μορφή μιᾶς ἀντίθεσης· πρέπει ὅμως νὰ εἶναι δυνατὴ κάποια συνδιαλλαγὴ αὐτῶν τῶν δύο ἀντιθέτων, ἢ δηθὲν ἀντιθέτων, καί, στὸ κάτω κάτω θὰ μπορούσε νὰ εἴπῃ κανεὶς τὸ ἴδιο γιὰ ὅλα τὰ ἀντίθετα, ποὺ παύουν νὰ εἶναι τέτοια ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ, γιὰ νὰ τ' ἀντιμετωπίσῃ κανεὶς ἀνεδαίνει πάνω ἀπὸ ἕνα ὀρισμένο ἐπίπεδο, ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο ἐκεῖνο ἀκριβῶς ὅπου ἡ ἀντίθεσή τους ἔχει ὅλη τὴν τὴν πραγματικότητα. Ὅποιος λέει «ἀντίθεση» λέει μ' αὐτὸ «δυσαρμονία» ἢ «ἀνισοροπία» δηλαδή· κάτι ποὺ, καθὼς ἀρκετὰ ἐδείξαμε ὡς τώρα, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ παρὰ ἀπὸ μιὰν ὀρισμένη ἀποψη τῶν πραγμάτων σχετικῆ, μερικῆ καὶ περιορισμένη.

Ἀπὸ τὴ στιγμή λοιπὸν ποὺ βλέπει κανεὶς τὴ θεωρία καὶ τὴν πράξη σὰν δύο συμπληρωματικὲς ἐννοίες, βλέπει κιόλας τὰ πράγματα ἀπὸ μιὰν ἀποψη βαθύτερη κι' ἀληθινότερη ἀπὸ τὴν προηγούμενη, γιατί ἡ ἀντίθεση ἔτσι ἔχει χαθῆ, τὰ ἀντίθετα ἔχουν συμφιλιωθῆ, ἀφοῦ αὐτοὶ οἱ δύο ὄροι ἰσοφαρίζουν, γιὰ νὰ ποῦμε ἔτσι ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Πρέπει λοιπὸν, φαίνεται, γιὰ δύο στοιχεῖα ὅμοια ἀναγκαῖα, ποὺ συμπληρώνονται ἀμοιβαίως καὶ στηρίζονται τὸ ἕνα πάνω στ' ἄλλο, καὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὴ διπλὴ ἐνέργεια ἐσωτερικῆ καὶ ἐξωτερικῆ, ἐνὸς καὶ μόνου ὄντος, ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνας ἄνθρωπος, ξεχωριστὰ ἢ ἡ ἀνθρωπότητα στὸ σύνολό της. Αὐτὴ ἡ ἐκδοχὴ ἔχει περισσότερη ἀρμονία καὶ ἰκανοποιεῖ περισσότερο ἀπὸ τὴν προηγούμενη. Ἐν τούτοις ἂν θὰ ἔμενε

κανεὶς ἀποκλειστικά σ' αὐτὴν θὰ ζητούσε, σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν ἀμοιβαία σχέση ποὺ βρήκαμε, νὰ βάλῃ στὸ ἴδιο ἐπίπεδο τὴ θεωρία μὲ τὴν πράξη, σὲ τρόπο ποὺ θὰ προσπαθοῦσε νὰ κρατήσῃ, ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο, τὴ ζυγαριὰ στὰ ἴσια, χωρὶς νὰ ἰδῆ ποτὲ τὸ ζήτημα τῆς ὁποιασδήποτε ὑπεροχῆς τῆς μιᾶς σχετικὰ μὲ τὴν ἄλλη. Κι' ἐκεῖνο ποὺ δείχνει θαυμάσια πὼς μιὰ τέτοια ἀποψη δὲν εἶναι ἀκόμα ἀρκετὴ, εἶναι τὸ ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ὑπεροχῆς, ἀντίθετα πρὸς τὴν ἀντίληψη αὐτή, ὑπάρχει στήν πραγματικότητα, καὶ παρουσιάζεται πάντα, ὅποια κι' ἂν εἶναι ἡ λύση ποὺ θέλουν νὰ τοῦ δώσουν.

Τὸ ζήτημα, ἄλλωστε, ποὺ ἐνδιαφέρει ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη δὲν εἶναι τὸ ἂν παρουσιάζεται ἢ ὄχι μιὰ ὑπεροχὴ στήν πραγματικότητα, ποὺ εἶναι γενικὰ ζήτημα ἰδιουσυγκρασίας ἢ ζήτημα ράτσας, ἀλλὰ τὸ ἂν ὑπάρχῃ κάτι ποὺ θὰ μπορούσε νὰ τὸ εἴπῃ κανεὶς δικαιοματικῆ ὑπεροχῆ καὶ τὰ δύο αὐτὰ πράγματα μόνο ὡς ἕνα ὀρισμένο σημεῖο εἶναι ἐνωμένα. Δίχως ἀμφιβολία ἢ ἀναγνώριση τῆς ὑπεροχῆς τῆς μιᾶς ἀπὸ τὶς δύο τάσεις θὰ μᾶς παρακινήσῃ στὸ νὰ ἐδονήσωμε τὴν ἐξέλιξή της, ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο, προτιμώντας τὴν ἀπὸ τὴν ἄλλη, στὴν ἐφαρμογῆ ὅμως δὲν εἶναι λιγώτερο ἀληθινὸ ὅτι ἡ θέση ποὺ θὰ πάρῃ ἡ θεωρία καὶ ἡ πράξη μέσα στὸ σύνολο τῆς ζωῆς ἐνὸς ἀνθρώπου ἢ ἐνὸς λαοῦ θὰ ἐξαρτηθῆ πάντα κατὰ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, γιατί ἐδῶ πρέπει νὰ ὑπολογίξῃ κανεὶς τὶς εἰδικὲς δυνατότητες ποὺ ὑπάρχουν γιὰ τὸν καθένα. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ θεωρητικὴ ἰκανότητα εἶναι περισσότερη ἀπλωμένη κι' ἔχει ἐξελιχθῆ γενικώτερα στοὺς Ἀνατολίτες. Πουθενὰ ἄλλοῦ, ἴσως, δὲν εἶναι περισσότερο ἀπλωμένη ὅσο στὴν Ἰνδία, καὶ γι' αὐτὸ τὴν Ἰνδία μπορούμε νὰ τὴν θεωροῦμε σὰν κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπο ἐκεῖνου ποὺ ὠνομάσαμε ἀνατολικὸ πνεῦμα. Ἀντιθέτως εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι, γενικὰ, ἡ πρακτικὴ ἰκανότητα ἢ ἡ τάση ποὺ εἶναι τὸ ἀποτελέσμα αὐτῆς τῆς ἰκανότητος, κυριαρχεῖ στοὺς δυτικούς λαούς, ὅσον ἀφορᾷ τὴ μεγάλη πλειονότητα τῶν ἀτόμων, καὶ ὅτι, κι' ἂν ἀκόμα αὐτὴ ἡ τάση δὲν εἶχε ἐξογκωθῆ καὶ παραστρα-

τῆσει ὅπως σήμερα, ἐν τούτοις θὰ ὑπῆρχε, σὲ τρόπο ποὺ ἡ θεωρία δὲν θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἐδῶ παρὰ ὑπόθεση μιᾶς διαλεχτῆς τάξεως πολὺ πρὸ περιορισμένης. Γι' αὐτὸ λένε πρόθυμα στὴν Ἰνδία ὅτι ἂν ἡ Δύση ξαναγύριζε σὲ μιὰ κανονικὴ κοινωνικὴ ὁργάνωση, θὰ εὑρίσκε κανεὶς σ' αὐτὴ χωρὶς ἀμφιβολία πολλοὺς Ἐατριγιά ἀλλὰ λίγους Βραχμάν. (1) Αὐτὸ ἐν τούτοις, ἂν ἡ διανοητικὴ διαλεχτὴ τάξη ἦταν πραγματικὰ συκρατημένη κι' ἂν θὰ ἦταν ἀναγνωρισμένη ἢ ὑπεροχὴ της, αὐτὸ θὰ ἦταν ἀρκετὸ γιὰ νὰ ξαναμῆν τὸ κάθε τι στὸν κανονικὸ δρόμο, γιατί ἡ πνευματικὴ δύναμη δὲν βασίζεται καθόλου στὸν ἀριθμὸ, ποὺ ὁ νόμος του εἶναι ὁ νόμος τῆς ὕλης. Ἄλλωστε—πρέπει νὰ τὸ προσέξῃ κανεὶς αὐτό—στὴν ἀρχαιότητα, καὶ προπάντων στὸν μεσαίωνα, ἡ πρακτικὴ φυσικὴ διάθεση, ποὺ ὑπῆρχε στοὺς δυτικούς, δὲν τοὺς ἐμπόδιζε, ἐν τούτοις, ν' ἀναγνωρίζουν τὴν ὑπεροχὴ τῆς θεωρίας, δηλαδή τῆς καθαρῆς διάνοιας. Γιατὶ στὴ σημερινὴ ἐποχὴ δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο; Ἐπειδὴ οἱ δυτικοὶ ἐξελίσσονταν ὑπέμετρα τὶς πρακτικὲς τοὺς ἰκανότητες ἐφθασαν στὸ νὰ χάσουν τὴ διανοητικὴν ἰκανότητά τους, ποὺ, γιὰ νὰ παρηγορηθοῦν, τὴν ἐπενόησαν μὲ θεωρίες ποὺ βάζουν τὴν πράξη ἀπὸ ἕνα ὅλα καὶ φθάνουν μάλιστα ὡς τὸ ν' ἀρνηθοῦν, ὅπως ὁ «πραγματισμὸς» καὶ τὸ ὅτι ὑπάρχει κἀν κάτι ποὺ ν' ἀξίξῃ, ἔξω ἀπ' αὐτὴν. Ἡ μήπως εἶναι σωστότερο τὸ ἀντίθετο, ὅτι δηλαδή αὐτὸς ὁ τρόπος στὴν ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, ἀφοῦ πρῶτα ὑπερίσχυσε, ἔφερε τὴ διανοητικὴ ἀτροφία ποὺ διαπιστώνουμε σήμερα; Καὶ στὶς δύο αὐτὲς ὑποθέσεις καὶ ἀκόμα καὶ στὴν ἀρκετὰ πιθανὴ περίπτωση τοῦ νὰ βρισκεται ἡ ἀλήθεια σὲ κάποιο συνδυασμὸ καὶ τῶν δύο, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἴδια. Στὸ σημεῖο ὅπου ἐφθασαν τὰ πράγματα

(1) Ἡ θεωρία καὶ ἡ πράξη, πραγματικὰ, εἶναι τὰ ἰδιαίτερα λειτουργήματα τῶν δύο πρώτων Ἰνδικῶν φυλῶν, τῶν Βραχμάν καὶ τῶν Ἐατριγιά. Ἐπίσης οἱ σχέσεις τους εἶναι συγχρόνως οἱ σχέσεις τῆς πνευματικῆς αὐθεντίας καὶ τῆς ἐγκόσμιας ἐξουσίας. Ἀλλὰ δὲν ἔχουμε σκοπὸ νὰ ἰδοῦμε ἐδῶ εἰδικὰ αὐτὴ τὴν μερία τοῦ ζητήματος, ποὺ θὰ ἀξίξε νὰ τὴν πραγματευθῆ κανεὶς ξεχωριστά.

εἶναι καιρὸς γιὰ ἀντίδραση καὶ ἐδῶ, τὸ ξαναλέμε μιὰ φορὰ ἀκόμα, ἡ Ἀνατολὴ μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴ Δύση, μόνο ἐν τούτοις ἂν αὐτὴ τὸ θέλῃ, ὄχι γιὰ νὰ τῆς ἐπιβάλλῃ ἀντιλήψεις ποὺ θὰ τῆς εἶναι ξένες, ὅπως, καθὼς φαίνεται, φοβοῦνται μερικοὶ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν βοηθήσῃ νὰ ξαναβρῆ τὴ δική της παράδοση, ποὺ ἔχασε τὸ νόημά της.

Θὰ μπορούσε νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ἡ ἀντίθεση τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως στὴ σημερινὴ κατάσταση τῶν πραγμάτων, σύγκειται στὸ ὅτι ἡ Ἀνατολὴ ὑποστηρίζει τὴν ὑπεροχὴ τῆς θεωρίας πάνω στὴν πράξη, ἐνῶ, ἀντίθετα, ἡ σύγχρονη Δύση βεβαιώνει τὴν ὑπεροχὴ τῆς πράξεως πάνω στὴ θεωρία. Ἐδῶ δὲν πρόκειται πιά, ὅπως ἔταν μιλῶσαν ἀπλῶς γιὰ ἀντίθεση ἢ συμπληρωματικὴ σχέση, ἐπομένως γιὰ μιὰ σχέση συναρκογῆς μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ὄρων, δὲν πρόκειται πιά, λέμε, γιὰ ἀπόψεις ποὺ ἡ καθεμιά τους μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸν λόγον της καὶ ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν δεχθῆ, τοῦλάχιστο σὰν ἐκφραση μιᾶς κάποιας σχετικῆς ἀλήθειας. Ἀφοῦ, ἀπὸ τὴ φύση τῆς τῆς ἴδια, μιὰ σχέση ἐξαρτήσεως εἶναι ἀδύνατο ν' ἀντραπῆ, οἱ δύο ἀντιλήψεις εἶναι πραγματικὰ ἀντιφατικὲς, ἐπομένως, ἡ καθ' μιὰ ἀποκλείει τὴν ἄλλη—σὲ τρόπο ποὺ ἀναγκαστικά, ἀφοῦ δέχεται κανεὶς ὅτι ὑπάρχει πραγματικὰ ἐξάρτηση, ἢ μιὰ εἶναι ἀληθινὴ κι' ἡ ἄλλη ψεύτικη. Προτοῦ νὰ πάμε στὸ βάθος τοῦ ζητήματος, κάνουμε ἀκόμα αὐτὴ τὴν παρατήρηση: Ἀφοῦ τὸ πνεῦμα ποὺ διατηρήθηκε στὴν Ἀνατολὴ εἶναι πραγματικὰ τὸ πνεῦμα ὅλων τῶν ἐποχῶν, ὅπως ἐλέγαμε πάρα πάνω, τὸ ἄλλο πνεῦμα δὲν φανερώθηκε πρὸς σὲ μιὰν ἐποχὴ πολὺ νεώτερη, πράγμα ποὺ, χωρὶς καμιά ὀψλη παρατήρηση, μπορεῖ κιόλας νὰ μᾶς κάμῃ νὰ σκεφθοῦμε ὅτι εἶναι κάτι τὸ ἀκατόνιστο. Αὐτὴ ἡ ἐνῶπιση ἐπιβαιώνεται ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴ ὅπου πέφτει, ἀκολουθώντας τὴ δικὴ του τάση, τὸ σύγχρονο δυτικὸ πνεῦμα, ποὺ, χωρὶς νὰ ἰκανοποιεῖται διακηρύσσοντας σὲ κάθε εὐκαιρία τὴν ὑπεροχὴ τῆς πράξεως, ἐφθασε νὰ καμῆ τὴν ἀπασχόλησίν του ἀποκλειστικὴ καὶ ἀρνηθῆ κάθε ἀξία στὴ θεωρία ποὺ δὲν ἐξοργὴ καθόλου ἢ ποὺ, ἄλλωστε, ὅλο-

κληρωτικά παραγνωρίζει την αληθινή φύση της. Αντίθετα οι ανατολίτικες διδασκαλίες δεδαιώνοντας πάντα, όσο το δυνατόν καθρωτέρα, την υπεροχή και την ανωτερότητα της θεωρίας σχετικά με την πράξη, δεν παύουν όμως γι' αυτό να παραχωρούν στην πράξη τη νόμιμη θέση της και ευχαρίστως αναγνωρίζουν ελλη τη σημασία της μέσα στην τάξη του πιθανού. (1)

Οι Ανατολίτικες διδασκαλίες, και ακόμα και οι αρχαίες δυτικές διδασκαλίες βρίσκονται σύμφωνες στη βεβίωσή τους ότι η θεωρία είναι ανώτερη από την αλλαγή. (2) Αφού η πράξη δεν είναι παρά μία στιγμιαία και περστική τροποποίηση του όντος, δεν θα μπορούσε να έχει μέσα της τη βασική της αρχή και το λόγο της. Αν δεν υπαρχθί σέ κάποια αρχή που να βρίσκεται έξω από την περιοχή της πράξεως την τυχαία, δεν είναι παρά καθαρή ψευδαίσθηση. Αυτή η βασική αρχή απ' όπου η πράξη πέρνει ελλη την πραγματικότητα που μπορεί να έχει, και την ύπαρξή της και τη δυνατότητά της ακόμα, δεν μπορεί να βρεθί παρά μόνο μέσα στη θεωρία ή, αν έτσι προτιμούν, στη γνώση, γιατί κατά βάθος αυτοί οι δυο όροι είναι, συνώνυμοι ή, τουλάχιστον, συμπίπτουν, αφού η γνώση και η ενέργεια που χρειάζεται για να την αποκτήση κανείς δεν μπορούν κατά κανέναν τρόπο να είναι χωρισμένες. (3) Επίσης η άλλα-

(1) Όσοι θα είχαν άμφιβολία γι' αυτή την πολύ αληθινή, έστω κι' αν είναι σχετική, σημασία, που αποδίδουν στην πράξη οι ανατολίτικες παραδόσεις, και κυρίως οι Ινδικές, δεν θα είχαν, για να πεισθούν, παρά να παραπεμφθούν στην Μπαγκαβάντ-Σιτά, που είναι άλλωστε, δεν πρέπει να το ξεχνάμε κανείς αν θέλη να καταλάβη καλά το νόημά του, ένα βιβλίο ειδικά προωρισμένο να χρησιμοποιηθί από τους Σατριγιά.

(2) Με τη βάση αυτής της έτσι καθωρισμένης σχέσεως είπώθηκε ότι ο Βραχμάν είναι ο τύπος των σταθερών όντων και ο Σατριγιά των κινητών και μεταβλητών. Έτσι κάθε υπαρξή αυτού του κόσμου, σύμφωνα με φύση της, βρίσκεται κυρίως σε σχέση με τον ένα ή με τον άλλο, γιατί υπάρχει μία τέλεια άναλογία μεταξύ της κοσμικής και της ανθρωπίνης τάξεως.

(3) Πρέπει, πραγματικά, να σημειώσουμε σαν συνέπεια του αναγκαστικά στιγμιαίου χαρακτήρα της πράξεως το ότι στην περιοχή της αποτελέσματα είναι πάντα χωρισμένα από κείνο που τα παράγει, ενώ η γνώση, αντίθετα, φέρνει μαζί της τον καρπό της.

γή, στη γενικώτερή της έκδοχή, είναι ακατινόητη και ανιφαντική, δηλαδή αδύνατη, χωρίς μίαν αρχή απ' όπου προέρχεται και πού, κι' απ' αυτό και μόνο ότι είναι αρχή της, δεν μπορεί να μπή κάτω απ' αυτή, είναι λοιπόν αναγκαστικά άμετάδλητη. Γι' αυτό στη δυτική αρχαιότητα ο Άριστοτέλης πιστοποιούσε την αναγκαιότητα του «κινήτου κινητήρος» όλων των πραγμάτων. Αυτό ακριβώς το μέρος του «κινήτου κινητήρος» παίζει η γνώση στη σχέση της με την πράξη. Είναι φανερό ότι η τελευταία άνήκει ολοκληρωτικά στον κόσμο της αλλαγής, του «γίγνεσθαι». Μονάχι η γνώση μās επιτρέπει να θυμεί απ' αυτόν τον κόσμο και τους περιορισμούς που του είναι άχώριστοι, κι' όταν φθάνη στο αναλλοίωτο, δηλαδή στη βασική ή μεταφυσική γνώση, που είναι η κατ' έξοχην γνώση, κατέχει η ίδια το αναλλοίωτο, γιατί κάθε αληθινή γνώση αναγκαστικά ταυτίζεται με το αντικείμενό της. Αυτό ακριβώς δεν ξέρουν οι σύγχρονοι δυτικοί που για γνώση αντικρίζουν μόνο μία λογική και συλλογιστική γνώση, έπομένως έμμεση και άτελη, που θα μπορούσε κανείς να την ονομάση γνώση «έξ άντηνκλάσεως». Έρθασαν μάλιστα στο σημείο να μην έκτιμούν, όσο πάει και περισσότερο, ούτε αυτή την κατώτερη γνώση παρά ως εκεί μόνο που μπορεί άμεσα να χρησιμοποιηθί για πρακτικούς σκοπούς. Δεμένοι με την πράξη ως το σημείο ν' άρνηθούν κάθε τι που την ξεπερνάει δεν βλέπουν ότι και αυτή ακόμα εκφυλίζεται έτσι, έξ αιτίας της έλλείψεως της αρχής, σε μία προσπάθεια μάταιη όσο και στείρη.

Σ' αυτό, πραγματικά, βρίσκεται το φανερότερο χαρακτηριστικό της σημερινής έποχής: Ανάγκη άδιάκοπης προσπάθειας, αλλαγής που συνεχίζεται διαρκώς ταχύτητας που ακατάπικτα μεγαλώνει σαν την ταχύτητα που παρουσάζει το ξετύλιγμα των ίδιων των γεγονότων. Είναι η διασπορά μέσα στο πλήθος, και μάλιστα σ' ένα πλήθος που δεν είναι πια ένοποιημένο από τη συνείδηση, κάποιες ανώτερης αρχής. Είναι, στη ζωή όπως και στα επιστημονικά έπινοήματα, η άναλυση σπρωγμένη στα έσχατα, ο άτελειώτος διαμελισμός μία αληθινή ά-

πούνθεση της ανθρωπίνης ενέργειας, σ' όλες τις τάξεις όπου μπορεί ακόμα να καταβληθί. Και απ' αυτό η ανικανότητα στη σύνθεση, ή αδυναμία κάθε συγκεντρώσεως, ή τόσο χτυπητή στα μάτια του Ανατολίτη. Είναι οι φυσικές και άναπόφευκτες συνέπειες μίας ύλιστικοποιήσεως που ελοένα και περισσότερο μεγαλώνει, γιατί η ύλη είναι αναγκαστικό πλήθος και διαίρεση, και γι' αυτό, ως τα πουμε με δυο λόγια, κάθε τι που προέρχεται απ' αυτή δεν μπορεί να γεννήση παρά μάχες και συγκρούσεις στους λαούς όπως και στα άτομα. Όσο περισσότερο βυθίζεται κανείς μέσα στην ύλη, τόσο περισσότερο τα στοιχεία της διαλύσεως και της αντίθέσεως τονίζονται και άναπτύσσονται. Αντίθετα, όσο πιο πολύ άνεβαίνει κανείς προς την καθαρή πνευματικότητα, τόσο πιο πολύ ζυγώνει την ένότητα που δεν μπορεί να πραγματοποιηθί έντελως παρά με τη συνείδηση των παγκόσμιων αρχών.

Το πιο παράξενο απ' όλα είναι ότι την κίνηση και την αλλαγή την έπιζητούν για την κίνηση και την αλλαγή κι' όχι για κάποιο όποιοδήποτε σκοπό όπου μπορούν να μās φέρουν. Αυτό το γεγονός είναι άμεσο αποτέλεσμα του ότι η έξωτερική πράξη, που προδλίγου έδειχναμε τον στιγμιαίο χαρακτήρα της, άπορρόφησε όλες τις ανθρωπίνες ικανότητες. Είναι ακόμα η διασπορά από μία άλλη άποψη και σ' ένα πιο προχωρημένο στάδιο. Είναι, θα μπορούσε να ειπθί κανείς σαν μία τάση προς το άσριαίο που έχει για όριο μία κατάσταση άπόλυτης άνισοροπίας, που αν μπορούσαν να την φτάσουν, αυτό θα ήταν η τελική διάλυση αυτού του κόσμου. Κι' είναι ακόμα ένα από τα καθρωτέρα σημάδια της τελευταίας περιόδου του Καλι-Γιοϋγκα.

Με την ίδια σχέση το ίδιο πράγμα γίνεται και στην έπιστήμη: η αναζήτηση για την αναζήτηση, πολύ περισσότερο παρά για τα μερικά και κομματιασμένα αποτελέσματα που φέρνει η διάδοχή, όσο πάει και γρηγορότερη, θεωριών και υποθέσεων χωρίς βάση, που μόλις στηθούν γκρεμίζονται για ν' αντικατασταθούν από άλλες που θλ κρητή-

σουν άκόμη λιγώτερα, αληθινά χάος που μέσα του άδικα θα ζητούσε κανείς μερικά στοιχεία όριστικά άποκτημένα, αν δεν είναι μία τερατώδης συσσώρευση γεγονότων και λεπτομερειών που δεν μπορούν ούτε να άποδείξουν ούτε να φανερώσουν τίποτε. Μιλάμε έδω, έννοείται, για ό,τι άφορξ τη θεωρητική άποψη, ως εκεί όπου ύφίσταται αυτή άκόμα. Όσον άφορξ τις πρακτικές έφαρμογές, υπάρχουν, αντίθετα, άδιαφιλονέικητα αποτελέσματα, πράγμα που το καταλαβαίνει κανείς άμέσως, αφού αυτές οι έφαρμογές αναφέρονται άμεσα στη σφαίρα της ύλης κι' αφού αυτή η σφαίρα ακριβώς είναι η μόνη όπου ο σύγχρονος άνθρωπος θα μπορούσε να καυχήθί για μία πραγματική υπεροχή. Πρέπει λοιπόν να περιμένει κανείς να προχωρήσουν ακόμα στην έξελίξή τους οι μηχανικές και διομηχανικές ανακαλύψεις ή καλλίτερα έπινοήσεις και να πολλαπλασιασθούν, κι' αυτές όσο πάει και γρηγορότερα, ως το τέλος της σημερινής έποχής. Και ποιος ξέρει αν, με τους κινδύνους της καταστροφής που κλείνουν μέσα τους, δεν θα γίνουν ένας από τους κυριώτερους συντελεστές της τελικής καταστροφής, αν τα πράγματα φτάσουν σε τέτοιο σημείο που η καταστροφή αυτή να είναι άναπόφευκτη;

Όπως κι' αν είναι, πάρα πολλοί δοκιμάζουν την έντύπωση ότι δεν υπάρχει καμία σταθερότητα στη σημερινή κατάσταση. Ένώ όμως μερικοί νοιώθουν τον κίνδυνο και προσπαθούν ν' αντιδράσουν, οι περισσότεροι από τους συγχρόνους μās νοιώθουν ευχαρίστηση μέσα σ' αυτή την άταξία όπου δλέπουν σαν μία έξωτερικευμένη εικόνα της ίδιας τους νοστροπίας.

Υπάρχει, πραγματικά, μία σωστή άναλογία μεταξύ ενός κόσμου όπου το κάθε τι φαίνεται να είναι μέσα στο σέκο «γίγνεσθαι» όπου δεν υπάρχει πια καμία θέση για το άμετάδλητο και το σταθερό και της πνευματικής καταστάσεως των ανθρώπων που γι' αυτούς ελλη η πραγματικότητα βρίσκεται μέσα σ' αυτό το ίδιο το «γίγνεσθαι», πράγμα που αναγκαστικά μās φέρνει στην άρνηση της αληθινής γνώσης, όπως και του αντικει-

μένου της, δηλαδή των υπέρωχων και παγκόσμιων αρχών. Μπορεί μάλιστα κανείς να προχωρήσει κάθε άλλη στιγμή περισσότερο: Είναι ή άρνηση κάθε άλλη γνώσης, οποιασδήποτε τάξεως κι' αν είναι αυτή, ακόμη και της σχετικής, αφού, όπως παραπάνω είδαμε, το σχετικό είναι ακατανόητο και αδύνατο χωρίς το απόλυτο, το ένδεχόμενο χωρίς το αναγκαίο, ή αλλαγή χωρίς το αμετάβλητο, το πλήθος χωρίς την ενότητα.

Ο « σχετικισμός » έχει μέσα του μια αντίφαση και, αν θα ήθελε κανείς ν' αναγάγει το πάλιν στην αλλαγή, θα έπρεπε λογικά τὰ φτάσει στο ν' άρνηση την υπέρωχη την ίδια της αλλαγής. Στο βάθος τὰ περίφημα επιχειρήματα του Ζήνωνος του Έλεάτου δεν είχαν άλλο νόημα. Πρέπει να πούμε, έννοείται, ότι οι θεωρίες του είδους που πρόκειται δεν ανήκουν αποκλειστικά στους νεώτερους χρόνους, γιατί δεν πρέπει να μεγαλοποιούμε τίποτα. Μπορεί να βρη κανείς μερικά παραδείγματα στην Έλληνική φιλοσοφία κι' απ' αυτή την άποψη ή γνωστότερη περίπτωση είναι του Ηρακλείτου με την παγκόσμια ροή του. Αυτό ακριβώς έκαμε τους Έλεάτες να πολεμήσουν αυτές τις αντίληψεις όπως και των ατομιστών μ' ένα είδος «εις άποπον άπαγωγής» και στην Ίνδία ακόμη βρίσκει κανείς κάτι παρόμοιο, έννοείται όμως από μίαν άποψη διαφορετική από την άποψη της Έλληνικής φιλοσοφίας.

Ο Βουδδισμός, πραγματικά, παρουσιάζει αυτό το χαρακτηριστικό, αφού μια από τις άναγκαίες θέσεις του ήταν το «διαλυτό όλων των πραγμάτων»(1) Μό-

(1) Ο Βουδδισμός ήταν, στην γένεσή του, μια από τις κυριώτερες εκδηλώσεις της επαναστάσεως των Ξατριγιάν εναντίον της αυθεντίας των Βραχμάν' επομένως, με κάποιο γενικό τρόπο, υπάρχει ένας πολύ άμεσος σύνδεσμος, όπως είναι εύκολο να το καταλάβουμε από τις ένδείξεις που προηγούνται, μεταξύ της άρνήσεως κάθε αναλλοίωτης αρχής και της άρνήσεως της πνευματικής αυθεντίας, μεταξύ της άναγωγής της κάθε πραγματικότητας στο «γίγνεσθαι» και της βεβαιώσεως της υπέρωχης της εγκόσμιας έξουσίας που περιοχή της είναι ο κόσμος της πράξεως. Και θά μπορούσε να κάμει κανείς, τη διαπίστωση ότι οι «νατουραλιστικές» ή αντιμεταφυσικές διδασκαλίες φανερώνονται πάντα όταν το στοιχείο που αντιπροσωπεύει την εγκόσμια έξουσία πέρνει, σ' έναν πολιτισμό, την κυριαρχία πάνω σ' εκείνο που αντιπροσωπεύει την πνευματική αυθεντία.

νο που αυτές οι θεωρίες δεν ήταν παρά έξοχότητες άλλοτε και που οι τέτοιες επαναστάσεις εναντίον του πνεύματος που στηρίζεται στην παράδοση, όσες μπόρεσαν να γίνουν σ' όλο το πέρασμα του Κελί.— Γιούγκια δεν είχαν συνολικά παρά αρκετά περιορισμένη άκτίνα ενεργείας. Εκείνο που είναι καινούργιο είναι ή γενίκευση των τέτοιων αντίληψεων, όπως τήν διαπιστώνουμε στη σύγχρονη Δύση.

Πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι οι φιλοσοφίες του «γίγνεσθαι» με την επίδραση της έντελώς σύγχρονης ιδέας της «προόδου» πήραν, στους νεώτερους, μια ειδική μορφή τέτοια που οι παρόμοιες θεωρίες δεν είχαν πάρε ποτέ στην αρχαιότητα. Αυτή ή μορφή, που επιδέχεται άλλωστε πολλές ποικιλίες, εν' εκείνο που, κατά κάπως γενικό τρόπο, μπορεί κανείς να το προσδιορίσει με το όνομα «έξελικτισμός.» Δεν θα ξαναγυρίσουμε σ' όσα άλλοι έχουμε πει πάνω σ' αυτό το θέμα. Θα θυμίσουμε μόνο ότι κάθε αντίληψη που δεν παραδέχεται παρά μόνο το «γίγνεσθαι» είναι άναγκαστικά, και μόνο απ' αυτό, μια «νατουραλιστική» αντίληψη, που μάς φέρνει άναγκαστικά πάλι, αφού είναι τέτοια, σε μια κατηγορηματική άρνηση εκείνου που είναι έξω από τη φύση, δηλαδή της περιοχής του μετφυσικού. που είναι ή περιοχή των αώνιων και αναλλοίωτων δικαίων αρχών. Θα σημειώσουμε επίσης με την ευκαιρία αυτών των αντιμεταφυσικών θεωριών ότι ή μπερξονική ιδέα της «καθαρής διάρκειας» αντιστοιχεί ακριβώς σ' αυτή τη διασπορά μέσα στο άκαριαίο, που γι' αυτήν μιλούσαμε πάρα πάνω. Η δέθεν διαίσηση που έχει για πρότυπό της την αδιάκοπη ροή των αισθητών πραγμάτων, χωρίς να μπορεί νά είναι μέσον για μίαν άλλη γνώση, αντιπροσωπεύει στην πραγματικότητα τη διάλυση κάθε δυνατής γνώσης.

Αυτό μάς κάνει να ξαναπούμε μια φορά ακόμη γιατί αυτό είναι ένα σημείο πάρα πολύ σπουδαίο που πάνω σ' αυτό είναι άπαραίτητο να μην αφήσουμε τίποτα διφορούμενο, ότι ή διανοητική διαίσηση που μόνη αυτή μπορεί νά μάς δώσει την άλλη γνώση, την άλλη γνώση, δεν έχει απολύτως τίποτα κοινό μ' αυτή την άλλη διαίσηση που άναφέρουν μερικοί σύγχρονοι φιλόσοφοι. Αυτή είναι της τάξεως

των αισθητών πραγμάτων, είναι καθαρά υπό-λογική, ενώ ή άλλη, που είναι ή καθαρή διάνοια, είναι, αντίθέτως, υπέρ-λογική. Οι νεώτεροι, όμως που, δεν ξέρουν τίποτα ανώτερο από τη λογική μέσα στη διανοητική τάξη, δεν νοιώθουν ούτε καν τι μπορεί νά είναι αυτή ή διανοητική διαίσηση, ενώ οι διδασκαλίες της άρχαιότητας και του μεσαίωνα, κι' όταν ακόμη δεν είχαν παρά απλά φιλοσοφικό χαρακτήρα και, κατά συνέπεια, δεν μπορούσαν πραγματικά νά επικαλεσθούν αυτή τη διαίσηση, δεν άναγνώριζαν όμως γι' αυτό λιγώτερο φανερά την ύπαρξή της και την υπεροχή της πάνω σ' όλες τις άλλες ικανότητες. Γι' αυτό δεν υπήρξε «ρατιοναλισμός» πριν από τον Descartes κι' έδω ακόμη βρίσκεται κάτι που είναι

ΕΛΕΝΗΣ ΡΩΤΑ

ΟΙ “ΔΑΣΚΑΛΕΣ,”

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια και τέλος)

Δεν έχουμε τίποτα να βιασθούμε, να δω και γω τι άνθρωπος είναι, και αν ή Νίτσα θέλει τότε.

Ο Δήμαρχος την όρισμένη ώρα ήρθε και όπως και πριν, κάθησε στον καναπέ. Η Νίτσα με την άδερφή και τη φίλη της είχαν βγει μια βόλτα.

Η κυρία Κατερίνη έφερε την λάμπα και σε λίγο ήρθε και ή θεία.

— Πώς περάσατε λοιπόν χωρίς τη Νίτσα; Τη Δεσποινίδα Νίτσα; ρώτησε ο Δήμαρχος

— Ω Κυρία Δήμαρχε στενοχώριες και βάσανα. Από τότε που χάσαμε το μακαρίτη, όλο λύτες και βάσανα.

— Έ τώρα πια αν θέλετε τελειώνουν τα βάσανα είπε ο Δήμαρχος. Την κόρη σου τη ζηλεύω και σου τη ζητώ, θά ζήση μαζί μου Κυρά. Δέ θέλω τίποτα, έχω από όλα τα καλά δόξα νάχη ο θεός. Η κόρη σου μ' άρσει και σου τη ζητώ.

— Αν θέλετε αύριον κι' όλας κάνουμε το γάμο. Και πάμε όλοι στο χωριό κάθεστε και σεϊς όσο θέλετε. Το σπίτι μου στη διάθεσή σας. Δέ θέλω τίποτα. Η μάνα

είδικό δημιούργημα των νεώτερων χρόνων και που είναι άλλωστε, στενά αλληλέγγυο με τον έντιβιντουαλισμό αφού δεν είναι τίποτ' άλλο παρά ή άρνηση κάθε ικανότητας της υπέρ-ατομικής τάξεως. Όσο οι δυτικοί θά επιμένουν να παραγνωρίζουν ή ν' άγνοούν τη διανοητική διαίσηση δεν θά μπορούν να έχουν καμιά παράδοση, στην άληθινή της σημασία, και δεν θά μπόρεσουν ούτε να συνεννοηθούν με τους άθθεντικούς αντιπροσώπους των άνατολικών πολιτισμών όπου το πάλιν είναι σαν να έχη έξαρτηθή από αυτή τη διαίσηση την αναλλοίωτη και άλάθευτη στον έαυτό της, που είναι το μοναδικό σημείο απ' όπου ξεκινάει κάθε εξέλιξη σύμφωνη με τους κανόνες που μάς δίνει ή παράδοση.

μου πολύ την αγαπάει την κόρη σου και έχει καυτό να με ιδη παντρεμένο, άλλο παιδί δεν έχει. Ούτε κορίτσι. Λοιπόν; έπαψε και κοίταξε τη μητέρα της κόρης.

Μα τόσο βέβαιος ήταν για τη δουλειά του που παραξευεύτηκε όταν είδε την Κυρία Κατερίνη συλλογισμένη.

— Λοιπόν; ξαναρώτησε.

— Τιμή μας, Κυρία Δήμαρχε, είτε κείνη, μα αυτά τα πράματα δεν γίνονται έτσι άμέσως, πρέπει να σκεφθούμε, να ρωτήσω και την κόρη μου, βλέπετε καλά καλά ακόμη δεν την είδα.

— Μα ή Νίτσα, το ξαίρει, μίλησα στην θεία της έδω και 15 ήμέρες.

— Ναι, μα έγω δεν το ξαίρω. Λοιπόν δώστε μας λίγη προθεσμία, βιαστικός κανένας δεν πρέπει να είναι.

Ξαίρετε έμεις δεν έχουμε τίποτα και στη Νίτσα χωστώμε τη ζωή μας και τη σπουδή της Μέρης, τόνισε ή κυρία.

— Δικός μου λογαριασμός, είπε ο δήμαρχος, έχουμε λεπτά.

— Άς τελειώσει και ή Μέρη κυρία Δήμαρχε. Το καλοκαίρι ως αφήσουμε να γίνη ο γάμος.

— Ὅστε συμφωνεῖτε, εἶπε ἐκεῖνος.

— Μὲ τὴν εὐχὴ μου εἶπε ἡ γοῖά ἀλλὰ τὸ καλοκαίρι, νὰ ράψουμε καὶ μερικά ἀσπρόρουχα.

— Τοῦλάχιστον τὴ Λαμπρὴ εἶπε ὁ Δήμαρχος, ὡς τὴ Λαμπρὴ τρεῖς μῆνες, ὡς ράψει ὅτι θέλει, 20 χιλιάδες θὰ τῆς δώσω ἀπόψε τὸ πρῶτο μου δῶρο.

Ἐκεῖ ἀκούστηκαν πατήματα στὴ σκάλα.

— Νὰ ἔρχονται!

Ἡ Μέρη μπῆκε πρώτη γελαστή καὶ Καλησπέρισε.

Ἡ Νίτσα καὶ ἡ Κικὴ κάτι ψιθύριζαν ἀκόμη.

— Ἐλα καυμένη νὰ τὸν ἰδῆς ἔλεγε ἡ Νίτσα, ἄχ κλάψαμε.

Μπῆκαν καὶ οἱ δύο. Καλησπέρισαν, ὁ Δήμαρχος ἀνασηκώθηκε· τοῦ σύστησαν τὴν Κικὴ καὶ αὐτὸς κοιτοῦσε τὴ Νίτσα. Ἡ Νίτσα ξαναμμένη ἀπὸ τὸν περίπατο ἀπὸ τὴ χαρὰ πού βρισκόνταν στὴν Ἀθήνα, στὸ βραδινὸ φῶς τοῦ σπιτιοῦ ἦταν ἀσύγκριτη.

— Στὸ χωριὸ σας ἔχετε τὴν καλλίτερη μου φίλη, εἶπε ἡ Κικὴ...

— Καὶ θὰ τὴν ἔχουμε γιὰ πάντα ἐκεῖ, δεσποινίς, εἶπε ὁ Δήμαρχος πού δὲν μπορούσε νὰ κρύψει τὴ χαρὰ του. Θὰ εἶναι τὸ στολίδι τοῦ χωριοῦ μας.

— Μὰ τώρα γίνεται νόμος εἶπε ἡ Κικὴ πειραχτικά, νὰ τὶς μεταθέτουν τὶς δασκάλες κάθε χρόνον, ἔτσι ἡ Νίτσα ἴσως ἔρθει ἐδῶ τοῦ χρόνου, ἴσως νὰ εἶμαστε καὶ στὸ ἴδιο Σχολεῖο.

Ἡ Νίτσα;

— Ἡ Νίτσα, δεσποινίς δὲ θὰ εἶναι πιά δασκάλα τοῦ χρόνου, δυστυχῶς γιὰ τὰ παιδάκια, πού θὰ χάσουν τέτοια καλὴ δασκάλισσαν. Ἡ Νίτσα θὰ γίνῃ κυρὰ Δημάρχου καὶ κοιτάζε τὴ Νίτσα. Μὰ αὐτὴ ἔσκυψε στὸ γατάκι τῆς καὶ τὸ πῆρε στὴν ἀγκαλιά τῆς.

— Νίτσα μου, νὰ σὲ συγχαρῶ, σηκώθηκε δῆθεν ξαφνισμένη ἡ Κικὴ.

— Δὲν ξαίρω, τίποτα, εἶπε δυνατὰ, λίγο πεισιμωμένη ἐκεῖνη.

— Καὶ βεβαίως δεσποινίς εἶπε ὁ Δήμαρχος.

— Λοιπὸν καλορίζικα εἶπε ἡ Κικὴ καὶ ἔδωσε τὸ χέρι τῆς.

Ὁ Δήμαρχος τῶσφιξε συγκινημένος κοι-

τάζοντας πάντα τὴ Νίτσα πού χάριδευσ ἀφρημένη τὸ γατάκι τῆς.

— Νίτσα, αὔριο θὰ σὲ ἰδῶ εἶπε ἡ Κικὴ, τώρα πάω στὸ σπῖτι εἶναι ἄργα πιά. Καληνύχτα σας καὶ ἡ ὥρα ἡ καλὴ. Καὶ σὰ δικὰ σου Μέρη, εἶπε, χαιρετώντας τὴ Μέρη.

— Ἐπίσης, εἶπε ἐκεῖνη Ὁ Δήμαρχος ὅμως δὲν τῆς ἄρεσε καθόλου καὶ ἡ παρουσία του τῆς χαλοῦσε ὅλη τὴ χαρὰ πού εἶχε γιὰ τὸν ἐρχομὸ τῆς ἀδερφῆς τῆς. Ἀκούς ἐκεῖ αὐτὸ τὸ γέρο, σκεφτόνταν.

Τοὺς ἄφησαν μόνους στὴν τραπεζαρία.

— Νίτσα, εἶπε ὁ Δήμαρχος, ἔλα δὸς μου τὸ χέρι σου, ἡ μητέρα σου καὶ ἡ θεία σου συμφωνοῦν, ἐσὺ ἀκόμη;

Ἐκεῖνη ἔσφιγγε τὸ γατάκι τῆς θαρρεῖς καὶ θὰ τὸ ἔπνιγε.

Μὰ καθὼς ἐκεῖνο ἔβγαλε μιὰ ψιλὴ φωνίτσα, τὸ πέταξε κάτω καὶ πῆγε στὴν κουζίνα, βιαστικά λέγοντας

— Παρὸν κύριε.

Στὴν κουζίνα ἔπεσε στὴν ἀγκαλιά τῆς μάννας τῆς καὶ ἄρχισε τὰ κλάματα.

Ἡ Μέρη μπῆκε στὴν τραπεζαρία, σὲ λίγο ἦρθε καὶ ἡ θεία.

Μὰ ὁ Δήμαρχος φαινόταν συνοφρυωμένος καὶ ἀπαντοῦσε στὴ φλυαρία τῆς μικρῆς μὲ μονοσύλλαβα.

Τὸ τραπέζι ἦταν ἔτοιμο, ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ ἡ Νίτσα δὲ φαινόταν. Καθισμένη σὲ μιὰν ἄκρη τῆς κουζίνας σ' ἓνα σκαμνάκι σκούπιζε τὰ δάκρυα τῆς. Ἡ μάννα τῆς μταινόβγαине, μταινόβγαине καὶ ἡ θεία.

— Νίτσα μου παιδάκι μου ἔλα πιά σῆκω, πέρασε ἡ ὥρα.

Σηκώθηκε καὶ μπῆκε στὴν τραπεζαρία σὰν βαρὸν μολυβένιο σύννεφο.

Κάθησαν. Ὁ Δήμαρχος καὶ ἡ Νίτσα, ἀπέναντι ἡ θεία καὶ ἡ μητέρα, ἀπέναντι στὸ πλάι τῆς Νίτσας ἡ Μέρη.

Ἡ Μέρη, ἔδωσε καὶ πῆρε, φλυαροῦσε, γέλασε, κοροΐδεψε καὶ ἡ Νίτσα χαμογελοῦσε σὰν φθινοπωριατικὸ πρῶτ γεμάτο σύννεφο. Τὸ τραπέζι τελείωσε καὶ σεβρίζον τὸν καφέ.

Ὁ Δήμαρχος εἶπε.

— Ἀφοῦ ἡ Νίτσα δὲ θέλει νὰ ἀλλάξουμε ἀπὸ τώρα δαχτυλίδι. Ἔστω: Ὅμως

θὰ δεχθῆ αὐτὲς τὶς εἴκοσι χιλιάδες γιὰ νὰ ράψῃ τὰ ἀσπρόρουχα. Αὔριο θὰ πάω στὸ Ὑπουργεῖο, θὰ τῆς πάρω τρεῖς μῆνες ἄδεια, νὰ μείνῃ κοντὰ σας. Ἐγὼ θὰ πηγαίνω ροχουμαί, μὲ τὴν ἀδειά σας.

— Νίτσα, πᾶρε τὰ χρήματα καὶ δόσε τὸ χέρι σου στὸν κύριο Δήμαρχο εἶπε ἡ θεία.

— Βασίλη νὰ μὲ λέτε, εἶπε ἐκεῖνος γελαστός.

Ἡ Νίτσα, ἔδωσε τὸ χέρι τῆς στὸν Δήμαρχο. Ἐνα χεράκι μικρὸ, μικρὸ καὶ κρύο σὰν τρεμουλιαστὸ πουλάκι, τὸ ἔσφιξε ἐκεῖνος καὶ στὶς δύο του χούφτες.

Ἐμειναν κάμποσο ἀκόμη μίλησαν γιὰ διάφορα κα' ὕστερα ὁ δήμαρχος σηκώθηκε καληνύχτησε καὶ δήλωσε ὅτι θάρχωνταν στὶς 11 γιὰ νὰ κατέβουνε στὸ Φάληρο νὰ φάνε κάτω.

— Ἐτοῦτος πληρώνει, εἶπε χοροπηδώντας ἡ Μέρη καθὼς ὁ Δήμαρχος ἔφυγε. Ἡ Νίτσα ἔπεσε στὸν καναπέ.

— Πληρώνει, αὐτὸς καὶ μεῖς πουλιόμαστε, εἶπε μὲ σβυμένη φωνή.

— Δὲν πουλιέσαι καθόλου. Ὅλα τὰ καλὰ θὰ ἔχῃς' τρεῖς ὥρες μακριὰ μας, μὲ τὸ αὐτοκίνητο ὅποτε θέλεις θάρχεσαι.

Τὸ ἄλλο βράδυ στὸ Ζάππειο, ἡ Νίτσα μὲ τὴν Κικὴ ἔκανε βόλτες.

Ὁ Γιῶργος τὶς εἶδε καὶ πηγαίνοντας ἀπὸ πίσω τοὺς εἶπε σιγά.

— Νίτσα, ἂν δὲ θελήσης νὰ μοῦ δώσης μιὰν ἀκρόαση θὰ σκοτωθῶ.

Ἡ καρδιά τῆς Νίτσας φτερουύγιζε, γύρισε καὶ τὸν κοίταξε σὰν νὰ ἔλεγε. Ἄχ νὰ ἦξαιρες τὶ τραβῶ.

Ἐκεῖνος πέρνοντας θάρρος πλησίασε καὶ καλησπέρισε.

— Κορίτσια, ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς ποσφέρω, μιὰ πάστα.

Ἡ Κικὴ εἶπε.

— Πᾶμε Νίτσα.

— Ἡ Νίτσα δίστασε μὰ δέχτηκαν καὶ κάθησαν.

Ἡ Νίτσα εἶπε.

— Μὲ βασάνισες 8 μῆνες μὲ τὴ στάση σου καὶ τὴ σιωπὴ σου, τώρα τὶ ζητᾶς ἀπὸ μένα;

— Νίτσα, θέλω νὰ μοῦ δώσης λίγη διορία μὴν ἀποφασίσῃς μὲ τὸν Δήμαρχο, μὰ σκέψου λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ ζή-

σης ἐσὺ στὸ χωριὸ, ἐσὺ πού εἶσαι καμωμένη νὰ λάμπῃς στὰ σαλόνια καὶ στὰ κέντρα, νὰ κλεισθῆς σ' ἓνα χωριό. Νὰ ζῆς μὲ τοὺς χωριάτες στὴν ἐξορία. Θέλεις νὰ ταφῆς ζωντανή;

— Ὑποθέτω πὼς αὐτὸ δὲν σὲ ἐνδιαφέρει εἶπε ἡ Νίτσα, τόσοσον καρὸ πού ἦσουν γιατί δὲν ἐρχόσουν; Ἀφοῦ μοῦ εἶπες πὼς δὲν σκέπτεσαι νὰ παντρευτῆς δίχως προῖκα, τώρα τὶ ζητᾶς;

— Σοῦ λέω δὸς μου διορία ὡς τὴ Λαμπρὴ, ξαναεἶπε ἐκεῖνος, θάχω ὡς τότε τὸ βαθμὸ μου καὶ μισθὸ πού νὰ μποροῦμε νὰ ζήσουμε ὅπως ἐμεῖς θέλουμε καὶ ὅπως ἐμεῖς καταλαβαίνουμε τὴ ζωὴ.

Σκέψου λοιπὸν τὶ θὰ κἀνῃς; Φαί καὶ ὕπνο μὲ ἓνα γέρο. Νίτσα σκέψου καλὰ, μὲ ἓνα γέρο.

Ἡ Νίτσα δὲ μιλοῦσε, ἡ γλυκεῖα φωνὴ τοῦ νέου, πού τὸν εἶχε τόσο ἀγαπήσει τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ ἀρραβῶνα τοὺς ἐδῶ καὶ ἓνα χρόνο, τῆς ναυορίζε τὸ νοῦ καὶ τῆς γλύκαινε τὴν καρδιά.

Δὲν ἀκούγε κὰν τὴ τῆς ἔλεγε. Τὴ φωνὴν του ἀκούγε καὶ μεθοῦσε.

— Γεῶργο, ἔχεις δίκη, εἶπε ἀπαλὰ, μὰ ἡ μητέρα μου καὶ ἡ θεία μου τὸ ἔχουν ἀποφασίσει, ἔτσι θὰ τὸ ἀποφασίσω καὶ γώ.

— Εἴκοσι χιλιάδες δῶρο, λέει ἡ Κικὴ, ἀκοῦτε κύριε; Δῶρο καὶ ὕστερα εἶμαστε ἀκόμη στὴν ἐρηξία.

— Θὰ τοῦ τὰ πετοῦσα σὰ μοῦτρα τὰ λεφτὰ του ἐγὼ Νίτσα εἶπε ὁ Γιῶργος, ὄχι νὰ πουλήσω τὴν ψυχὴ μου. Ἀφοῦ τίποτα σ' αὐτὸν δὲν αἰσθάνεσαι, τὶ λοιπὸν ἀληθινὰ σ' ἀγοράζει αὐτός;

— Γιῶργο εἶσαι πολὺ σκληρὸς καὶ ἐγωῖστικὸς, βρῆκε τώρα τὸ νοῦ τῆς ἡ Νίτσα, ναὶ σκληρὸς ὅταν μὲ ἐγκατέλειψες ἐσὺ πέρσω, ἀφοῦ πρῶτο μοῦ πῆρες τὴν καρδιά μου δὲ μ' ἐρώτησες καθόλου τότε, ἂν πονοῦσα καὶ ἂν ὑπέφερα. Τώρα σ' ἐνδιαφέρει ἂν πουλῶ τὸ κορμὶ μου, γιατί ψυχὴ πιά δὲν ἔχω. Ἔερω καλὰ πὼς μ' ἀναγκάζουν νὰ γελᾶσω τὸ γέρο δήμαρχο μὰ, Ναι ἡ ψυχὴ μου πέθανε.

— Νίτσα μὲ φαρμακώνεις. Μὴ δίνεις τὸ λόγο σου στὸν Δήμαρχο.

— Δὲ μπερῶ νὰ πάω πάλι στὸ χωριὸ ἂν δὲ δώσω τὸ λόγο μου καὶ ἂν δώσω τὸ λόγο μου πρέπει νὰ εἶμαι ἔτοιμη ὡς

τῆ Λαμπρῆ. Γιῶργο εἶναι ἡ τελευταία φορὰ πὺν σὲ βλέπω. Μὲ ἔκανες καὶ πόνεσα καὶ ἔκλαισα πολὺ, σοῦ τὰ συγχωρῶ ὅλα. Ἄφησέ με τώρα ἡσυχῇ. Κάποιαν θὰ βρῆς πάλι νὰ γελᾷσης. Ἔσεῖς οἱ ἄντρες εὐκολὰ βρίσκετε ἄμυαλες κοπελίτσες νὰ σᾶς ἀκοῦνε. Τώρα ὁμως ἔβαλα μυαλὸ.

—Νίτσα ἂν ἤξερες πόσο βασανίστηκα, καὶ πόσο μοῦ κόστισε ὁ χωρισμός, μὰ ἦταν βλέπεις ἀνάγκη, πῶς θὰ ζούσαμε δίχως χεῖματα; πρέπει κανεῖς νὰ εἶναι καὶ λογικὸς. Νὰ ὁμως τώρα πὺν ἔρχομαι σὲ σένα γεμάτος δύναμη καὶ ἐλπίδα.

Ναὶ Νίτσα σὲ ἀγαποῦσα πάντα οὔτε μιὰ στιγμή δὲν ἔπαυσα νὰ σὲ συλλογίζωμαι μὰ ἦταν γιὰ τὸ δικό σου καλὸ πὺν ἔπαυσα τότε νὰ σὲ βλέπω.

Ἡ Νίτσα χαμογέλασε πικρὰ.

—Μὴ γελᾷς Νίτσα, πιστεψέ μου σοῦ ὀρκίζομαι στὴν ἀγάπη μου, πῶς ἔπρεπε νὰ μαζέψω ὅλη μου τὴ δύναμη γιὰ νὰ κρατήσω ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τοῦ χωρισμοῦ. Καὶ εἶδες, μόλις βρέθηκα στὴ θέση νὰ εἶμαι μαζί σου πάλι εὐλικρινῆς σοῦ ἔγραψα δὲν ἔλαβα ἀπάντηση. Φαρμακώθηκα μὲ τὴ στάση σου καὶ ὅμως νὰ ἤξαιρες πόσο σ' ἀγαποῦσα καὶ σὲ δικαιολογοῦσα. Ἐνα φοβόμουν μονάχα, μήπως πάψης νὰ με ἀγαπᾷς. Μὰ μόλις σὲ εἶδα στὸ χωριὸ πὺν ἦρθα μόνο γιὰ σένα, πίστηκα. Μὲ ἀγαποῦσες ἀκόμη.

—Ἀλλὰ ὁ Δήμαρχος μπῆκε στὴ μέση καὶ σᾶς χαλάει τώρα τὰ σχέδια, εἶπε εἰρωνικά ἡ Κικὴ.

—Δεσποινὶς δὲν τὸν φοβᾶμαι τὸν Δήμαρχο, αὐτὸς ἔχει χεῖματα ἀλλὰ δὲν ἔχει καρδιά.

—Στὴν καρδιά σου δὲν πιστεύω πιά, εἶπε πικρὰ ἡ Νίτσα ὑπέφερα ἀρετὰ καὶ ἔβαλα γνώση, σὲ καμμιὰ ἀνδρική καρδιά δὲν πιστεύω πιά.

—Οὔτε καὶ στὸν Δήμαρχο; ρώτησε ὁ Γιῶργος.

—Πᾶνε Κικὴ, εἶπε ἡ Νίτσα καὶ ἀνασηκώθηκε.

Ὁ ἀστυνόμος παρακάλεσε

—Καθῆστε εἶναι νωρὶς ἀκόμη.

—Καληνύχτα σας Κύριε εἶπε ἡ Κικὴ καὶ χαρῆτηκε.

—Καληνύχτα εἶπε καὶ ἡ Νίτσα δίχως νὰ δώση τὸ χεῖρ της μὰ ἐκεῖνες τῆς ἀρ-

παξε τὸ χεῖρ καὶ σφίγγοντάς το εἶπε σιγά.

—Αὔριο τὸ βράδι θὰ σὲ περιμένω μόνη σου στὴ γωνιά τοῦ β.

Ἐφυγαν. Ἡ Νίτσα δὲ μιλοῦσε. Ἡ Κικὴ εἶπε.

—Ὁμορφο παιδί ὁ Γιῶργος καὶ φαίνεται μετανοημένος καὶ πολὺ εὐλικρινῆς.

—Ἔτσι μιλοῦσε πάντα, θαρρεῖς καὶ βλέπεις τὴν καρδιά του, μὰ ὅλα εἶναι ψέματα. Τὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν φοβᾶμαι. Ξαίρω, πάλι μὲ κοροϊδεύει.

—Σῶπα καυμένη σὲ κοροϊδεύει! Ἐστὺ πάλι δὲ μπορεῖς νὰ περιμένης ὡς τὴ Λαμπρῆ;

—Ὁχι, ὁ Δήμαρχος βιάζεται, καὶ ἂν πῶ ὅχι στὸν Δήμαρχο χάνω τὴν θέση μου. Μετάθεση πάλι νὰ ζητήσω ντρέπομαι.

Τί νὰ πῶ στὸν ἐπιθεωρητῆ; πῶς νὰ δικαιολογηθῶ;

—Νὰ πάρης τὴν ἀδεια σου καὶ νὰ περιμένης ὡς τὴ Λαμπρῆ.

Δὲ μπορῶ νὰ κοροϊδεύω ἐγὼ Κικὴ, μὲ ξαίρεις. Ἐπειτα ὁ Δήμαρχος εἶναι ἀπειρητικός.

Εὐτυχῶς ὕστερ' ἀπὸ λίγες μέρες ὁ Δήμαρχος ἔφυγε μὲ τὴν ὑπόσχεση πάντα πῶς θάρχεται συχνὰ καὶ μὲ τὴ συμφωνία τῆ Λαμπρῆ νὰ γίνῃ ὁ γάμος.

Ψώνισαν καὶ ἀρχισαν τὰ ραφίματα. Μιὰ μόδιτρούλα πηγαινορχόταν κάθε μέρα καὶ ἔραβε. Μὰ ἡ Νίτσα ἀμίλητη καὶ ἀγέλαστη εἶχε ἀρχίσει νὰ κἀν φόβο στὴ μητέρα της.

—Παιδάκι μου τὰ προικιά σου ράβεις, τίς χαρὲς σου ετοιμάζεις, τί κάνεις ἔτσι; Τὶ μοῦτρα εἶναι αὐτὰ;

Μὰ ἡ Νίτσα δὲ γελοῦσε, δὲ μιλοῦσε.

Ἡ Μέρη σχολωνάντας ἀπὸ τὸ Ἀρσάκειο, κεντοῦσε καυτῆ.

Εἶχε ὑποσχεθῆ στὴν ἀδερφοῦλα της ἓνα ὀλοκέντητο σεντόνι.

Νίτσα ὡς τὴ Λαμπρῆ θὰ ἰδῆς, θὰ γίνῃ ἔκτακτο.

Ἐτσι περνοῦσαν οἱ μέρες μελαγχολικὲς καὶ ἡ Νίτσα ὅλο ἀδυνατίζε. Ἐνα δρᾶμα παίζονταν στὴν ψυχὴ της καὶ ἀγωνιζόνταν νὰ πάρη μιὰ ἀπόφαση. Μία μέρα ὕστερ' ἀπὸ ἓνα λόγο πὺν ἔβγαλε σ' ἓνα διδασκαλικὸ συνέδριο ἄκουσε τὸν ἐπιθεωρητῆ νὰ τῆς προτεῖνῃ θέσῃ στὴν Ἀθήνα.

Γιὰ μιὰ στιγμή δίστασε. Μὰ γρήγορα σὰν νᾶβγαλε ἓνα βάρος ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς πῆρε τὴν ἀπόφαση. Δέχθηκε τὴ θέσῃ ἀποφασισμένη νὰ διαλύσῃ ὀριστικὰ τὸν ἀραβῶνα μὲ τὸν δήμαρχο.

Ἐνα πρῶτ' ἔξαφνικὰ κ' ἀναπάντεχα ὁ Δήμαρχος πῆρε τηλεγράφημα μὲ τὸ ἀκόλουθο περιεχόμενο. «Ἐπ' ὄνοματί σας κατετέθησαν στὴν Τράπεζα 20 χιλιάδες»

Κεραυνὸς ἦταν γιὰ τὸν Δήμαρχο τὸ τηλεγράφημα. Πῆρε ἓνα μουλὰρι καὶ κατέβηκε γρήγορα-γρήγορα στὴν Ἀθήνα.

—Τί πάθατε; τί συνέβη; ρώτησε καθῶς τὸν δέχθηκε ἡ γριά.

—Κύριε λυπούμαστε πολὺ μὰ ἡ Νίτσα ξαίρειτε δὲ θέλει νὰ πανιρευτῆ κλαίει καὶ μαραζώνει καὶ δὲ μπορῶ πιά νὰ τὴν ἀναγκάσω, δὲ θέλω νὰ χάσω τὴν κόρη μου, ἄς θεωρηθῆ ὁ ἀραβῶνας σας λυμένος. Τὰ χεῖματά σας εἶναι στὴ διάθεσή σας.

—Ὁ Δήμαρχος ἔσκυψε τὸ κεφάλι του καὶ ἔμεινε ἀμίλητος, ὕστερα πῆρε τὸ καπέλο του καὶ ἔφυγε δίχως νὰ χαιρετήσῃ.

Ὁ Ἀστυνόμος μόλις ἔμαθε τὴ μετάθεση τῆς Νίτσας κατέβηκε στὴν Ἀθήνα. Πῆγε στὸ Σχολεῖο τῆς. Δίδασκε στὴν τάξη τῆς θρησκευτικά, καθὼς τὸν εἶδε ὠχρίασε. Νίτσα ἀφοῦ ἄλλοῦ δὲ μπορῶ νὰ σοῦ μιλήσω, ἀποδῶ δὲ μπορεῖς νὰ μεδιώξης, δυὸ λόγιαμόνον σὲ παρακαλῶ, ἄκουσέ με.

—Κύριε δὲ θέλω νὰ κάμω ἐπεισόδιο εἶπε ἡ Νίτσα ἂν ὁμως δὲ φύγετε θὰ φωνάξω τὴ διευθύντρια.

Γιατὶ δὲ μοῦ ἀπαντᾶτε στὰ γράμματά μου Νίτσα; πρόσθεσε ἐκεῖνος μὲ ἐπιμονή.

Ἡ Νίτσα ἀνοῖξε τὴν πόρτα τοῦ γραφείου καὶ φωνάξε

—Κυρία Μαρία ζητοῦν πληροφορίες, ὀρίστε Κύριε περᾶστε.

Ὁ Ἀστυνόμος εἶπε

—Συγγνώμη κυρία λάθος ἔχω δὲν εἶναι σὲ τοῦτο τὸ σχολεῖο καὶ ἔφυγε.

Τὸ ἄλλο βράδυ μπαίνοντας στὸν κινηματογράφο μὲ τὴν Κικὴ καὶ τὴ Μέρη στὸ πλαινὸ θεωρεῖο βλέπει τὸν Γιῶργο νὰ κουβεντιάζῃ καὶ νὰ γελᾷ μὲ μιὰ νέα. Ἡ καρδιά τῆς Νίτσας πόνοσε. Ὡστε μὲ κοροϊδεύει λοιπὸν. Ὅλα ψέματα;

Ἐχει φιλενάδα καὶ ἦρθε καὶ στὸ σχολεῖο νὰ μὲ συγχύσῃ.

Ἐκεῖνος τὴν εἶδε καὶ ἀμέσως πῆρε τὰ μάτια του. Ὡστε φιλενάδα του. Στὸ διάλειμμα δὲν ἦταν πιά στὸ θεωρεῖο.

Ἡ Νίτσα γύρισε στὸ σπίτι μὲ πονοκέφαλο καὶ κοιμήθηκε νησιτικῇ. Τὸ πρῶτ' ὥχη καὶ ἀφηρημένη πῆρε πάλι τὸ Τράμ γιὰ τὸ σχολεῖο. Ἄν δὲν εἶχα καὶ αὐτὴ τὴ διασκέδαση θεέμου τί θὰ γινόμουν, συλλογιόταν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἔφεραν ἓνα γράμμα. Ἦταν τοῦ Γιῶργου, σκέφθηκε νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ δίχως νὰ τὸ ἀνοίξῃ, μὰ στὸ τέλος τὸ ἀνοῖξε.

Νίτσα μου.

Χθὲς ἤμουν στὸ κινματογράφο μὲ τὴν ἑξαδέλφη μου. Σὲ εἶδα καὶ ἡ σᾶλα ἔλαμψε. Γιατὶ νὰ μὴν μπορῶ νὰ εἶμαι κοντὰ σου; νὰ κάθουμαι δίπλα σου, ἐπιμένεις ἀκόμη λοιπὸν στὸ Γέρο Δημαρχό σου;

Σ' ἀγαπῶ-σ' ἀγαπῶ

Γιῶργος

Ἡ Νίτσα τὸ ἔσχισε χίλια κομμάτια.

Ἐκεῖ λοιπὸν μὲ πειράζει διαρκῶς στὸ γέρο, στὸ γέρο. Ξαδέρφη του λέει, καλὰ καλὰ, σᾶς ξαίρω πιά.

Ἐτοίμαζαν μιὰ φιλανθρωπικὴ ἀγορὰ γιὰ τὴ συνοικία τοῦ σχολεῖου. Κεντοῦσαν μικροπραματάκια ζωγράφισαν, ἔπλεκαν, ἡ Νίτσα φιλότιμη πάντα ξενυχτοῦσε κεντώντας ἤθελε νὰ δώσῃ ὅσο μποροῦσε πιδὸ πολλὰ. Ἐφευγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἀργὰ. Τὸ μεσημέρι δὲν πῆγαινε σπίτι της γιὰ νὰ μὴν χάνῃ τὴν ὥρα στὸ πῆγαινε καὶ ἔλα, ἔπερνε μαζί της ψωμί καὶ αὐγὰ καὶ ἔτρωγε. Ἡ μητέρα της τῆς φώναζε.

—Παιδάκι μου ἐστὺ σκοτώνεσαι στὴ δουλειά. Γιὰ κοιτάξε λιγάκι καὶ τὴν ὑγεία σου. δὲν ἔχω ὄρεξι γιὰ ἀρρώστειες.

Μὰ ἡ Νίτσα δὲν ἄκουγε. Θαρρεῖς στὸ σκότωμα τῆς δουλειᾶς ἔβρισκε ἀνακουφισθῆ. Πτώμα ἔπεφτε στὸ κρεβάτι της καὶ πολλὲς φορές νησιτικῇ γιατί εἶχε πονοκέφαλο. Εἶχε ἀρχίσει νὰ γίνετ'αι νευρικῇ καὶ κανεῖς δὲν τολμοῦσε νὰ τῆς μιλήσῃ ἔβαζε τίς φωνὲς καὶ ὕστερα ἔκλαιγε ζητώντας συγγνώμη.

Μητεροῦλα μου δὲν τὸ θέλω πὺν σοῦ φωνάζω, συγχώρεσέ με.

Μιὰ μέρα πῆγαινε βιαστικῇ νὰ πάρη

τὸ τραῦμα γιὰ τὸ σχολεῖο της, καθὼς κἀθήσε, νὰ ὁ Γεώργιος ἦθε δίπλα της.

—Νίτσα καλημέρα, ἐπὶ τέλους θὰ μ' ἀφήσης νὰ σοῦ πῶ δυὸ λόγια ; Πρέπει νὰ τὰ χαλάσης μὲ τὸ Δήμαρχο. Ἄν θέλῃς καὶ ἀπόψε παντρευόμαστε. Πιστεψέ με Νίτσα σ' ἀγαπῶ, δίχως ἐσένα δὲν μπορῶ νὰ ζήσω, θὰ ἰδῆς τίποτα δὲ θὰ σοῦ λείπη, ὅτι θέλεις θὰ κάνης, σκλάβος σου, θὰ γίνω.

Ἡ Νίτσα εἶπε:

—Ὁ Δήμαρχος δὲν ὑπάρχει πιά γιὰ μένα.

Ὁ Γεώργιος ἄρπαξε τὸ χέρι της τῆς τῶσφιξε τόσο δυνατὰ πὺν τὴν ἔκανε καὶ πόνεσε.

—Λές ἀλήθεια Νίτσα; Γιατὸ ὁ Δήμαρχος εἶναι ἀμίλητος τώρα τελευταῖα στὸ χωριό;

—Ναὶ τοῦστειλα τὰ χημάτά του πάλι εἶμαι ἐλεύθερη.

—Νίτσα μου, Θεὸς μὲ κάνεις. Μὴν πηγαινῆς στὸ σχολεῖο, ἔλα θὰ πάρω, ἓνα αὐτοκίνητο, θὰ πάμε στὸ Φάληρο νὰ κουβεντιάσουμε ἔξω τόσα νὰ σοῦ πῶ.

—Δὲ μπορῶ εἶπε ἡ Νίτσα. Θὰ πάω στὸ σχολεῖο.

Τὸ τραῦμα στάθηκε καὶ κατέβηκε πῆδησε καὶ κείνος δίπλα της καὶ εἶπε.

—Πότε θὰ σὲ ἰδῶ.

—Δὲν ξαίρω τοῦ εἶπε ἐκείνη καὶ μπῆκε στὸ σχολεῖο. Γιὰ λίγο στάθηκε ἐκεῖνος ἀπ' ἔξω ὅστερα ἄρχισε νὰ περπατῆ γρήγορα θαρρεῖς χόρευε στὸ δρόμο. «Νίκη, Νίκη» ἔλεγε γελαστός.

Μὰ ἡ Νίτσα ἀνεβαίνοντας στὴν ἔδρα της ἦταν πτωμα.

—Μ' ἀγαπάει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; σκεπτόταν, τὴν ἄλλη μέρα εἶχε αὐτὸ τὸ γράμμα.

Νίτσα μου. Ἡ χαρὰ πὺν μοῦ ξεχειλίζει τὴν ψυχὴ μου εἶνε τόσο μεγάλη πὺν δὲν ἀντέχω πρέπει νὰ σὲ ἰδῶ σήμερα. Εἶμαι βασιλιάς, Θεὸς, εἶμαι εὐτυχισμένος, δέξου νὰ κατέβουμε μαζὶ στὸ Φάληρο, πρέπει νὰ ξαναγορτάσουμε τὸν ἀρραβῶνα μας σ' ἀγαπῶ σ' ἀγαπῶ. Ἐχω νὰ σοῦ πῶ πολλά, πρέπει νὰ κανονίσουμε τὴν ὑπόθεσή μας.

Δικός σου Γεώργιος

Κατέβηκαν πράγματι στὸ Φάληρο. Ἡ Νίτσα σιωπηλὴ φαινόταν σὰν νὰ μὴν ἀκούη σὰν νὰ ὄνειρεύεται. Ἐκεῖνος, ἔλεγε, ἔλεγε μεθυσμένος στὴν εὐτυχία του.

"Όταν γύρισαν—αὐτὴ διηγῆθηκε στὴ

μητέρα της ὅτι ὁ Γεώργιος, ἔχει μετανοήσει ὅτι... τὴν εἶδε καὶ τῆς μίλητε ὅτι...

—Παιδί μου ἂν καταλαβαίνης πὺν τὸν ἀγαπᾷς, ἂν αὐτὸς εἶναι τῆς τύχης σου, ἂν δὲ σὲ γελάη καὶ πάλι, ἀποφάσισε το.

Τὸ ἄλλο βράδυ ξανακατέβηκαν στὸ Φάληρο.

Κάμε ὅ,τι θέλεις, ἐγὼ δὲ βιάζομαι καθόλου ἔλεγε ἡ Νίτσα.

—Ναὶ μὰ ἐγὼ βιάζομαι Νίτσα ἔλεγε ἐκεῖνος. Δὲ μπορῶ πιά νὰ ὑποφέρω τὸ χωρισμὸ, οὔτε μιὰ ὥρα δὲ μπορῶ νὰ εἶμαι μακριά σου, σὲ θέλω ὅλη τὴν ὥρα δίπλα μου, νὰ σὲ νιώθω δική μου.

Ἐκείνη ἄρχισε πιά νὰ πιστεύη πὺν τὰ βράσανά της θὰ τελειῶναν. Σχεδίαζε χίλια σχέδια γιὰ ἓνα μικρὸ σπιτάκι δυὸ καμαρούλες ὄμορφες καὶ καθαρές ἥλιος καὶ λουλουδία. Ὁ Γεώργιος θὰ μπαινοβγαίνει γελαστός ἢ χαρὰ θὰ εἶναι δική μας. Ἄν εἶναι ἀνάγκη γιατί νὰ μὴν ἐργάζομαι καὶ γώ; Ναὶ θὰ ἐργασθῶ νὰ ζήσω δὲ θὰ τὰ περιμένω ὅλα ἀπὸ κείνον.

Θὰ μπορῶ νὰ τοῦ λέω: καὶ αὐτὸ μὲ τὰ χέρια μου Γεώργιο καὶ αὐτὸ ἀπὸ μένα καλέ μου. Ἄναστέναζε καὶ θαρροῦσε πιά πὺν ἡ εὐτυχία ἦταν κοντὰ της.

***

Ἡ φιλανθρωπικὴ ἀγορὰ στὸ Σχολεῖο πέτυχε τόσο πὺν δὲν περίμεναν. Κόσμος κόσμος, ἄγορὸς γέλοια κίνηση.

Τὰ παιδιά τραγούδησαν καὶ ἀπήγγειλαν ποιήματα.

Ἡ Νίτσα ἔβαλε λόγο, εἶπε γιὰ τοὺς φτωχοὺς εἶπε γιὰ τὴν χαρὰ πὺν αἰσθάνεται κανεὶς ὅταν δέξῃ κάτι δικό του γιὰ νὰ ἀνακουφίση τοὺς δυστυχιμένους, μίλησε γιὰ τὰ μικρὰ φτωχὰ πλάσματα πὺν ὑποφέρουν δίχως νὰ φταῖνε καὶ ὁ κόσμος σιγνημένος ἀνοίγε τὸ πορτοφόλι του καὶ ἔρχινε κατωστάρικα καὶ εἰκοσιπεντάρικα στοὺς δίσκους καὶ ἔπερνε ἓνα τριαντάφυλλο ἢ ἓνα μικρὸ κομψὸ πρραματάκι πὺν τοῦ πρόσφεραν οἱ δασκάλισσες.

"Όλα τελειῶσαν καὶ ἡ Νίτσα εὐτυχιμένη γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐορτῆς γύρισε τὸ βράδυ στὸ σπίτι της μὰ μόλις κἀθησε κατὰλαβε πόσο εἶχε κουρασθῆ, τὰ πόδια της ἔτρεμαν καὶ τὸ κεφάλι της βούιζε.

—Ἄχ πὺν κουρασθῆκα σήμερα, εἶπε, μὰ εἶμαι εὐχαριστημένη.

Καθόλου δὲν εἶχε καταλάβει πὺν πέρασε ἡ ἡμέρα, καθόλου δὲν εἶχε αἰσθανθεῖ ὅτι δὲν ἔφαγε γιὰ μεσημέρι. 15 χιλιάδες δραχμὲς κέρδος, αὐτὸ συλλογιζόταν μόνον καὶ ἔβλεπε τὰ ὄρφανα τὰ ἀπόκληρα τῆς συνοικίας ντυμένα, ποδεμένα χαρούμενα. Ἦπνε ἓνα ποτήρι γάλα καὶ ξάπλωσε στὸ Ντιβάνι.

"Όταν ἦρθε ὁ Γεώργιος τὴ βρῆκε ξάπλωμένη μὲ κλειστὰ μάτια. Νίτσα κοιμᾶσαι;

Κούραση αἰσθάνομαι, τὸ κεφάλι μου βουίζει καὶ τὰ πόδια μου ποροῦν. Σήμερα ὅλη τὴν ἡμέρα δὲν κἀθησα καθόλου οὔτε μιὰ στιγμή.

Τὸ μεσημέρι δὲν ἔφαγα τίποτα.

—Γιὰ μὲ στὸ Φάληρο πρότεινε ὁ Γεώργιος, ὁ καθαρὸς ἀέρας θὰ σοῦ κάνη καλὸ. Θὰ πάω νὰ φέρω αὐτοκίνητο.

Θὰ φᾶμε κάτι, ἐτοιμαστεῖτε καὶ ἔφθασα.

Κατέβηκαν στὸ Φάληρο, ἡ θεία καὶ ἡ Μέρη πῆγαν μαζί. ἄφησαν στὸ σπίτι τὴν μητέρα πὺν τοὺς φώναζε ἀπὸ τὸ παράθυρο, κορίτσια νὰ μὴν ἀργήσετε.

Ἡ βραδυὰ ἦταν μαγευτικὴ, κἀθησαν δίπλα στὸ κύμα παράγγειλαν ψάρια καὶ μύρρες. Ἡ μυρουδιά τῆς θάλασσας πὺν μόλις κουνιόταν, στὸ ἀπαλὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ πὺν χυνόταν χρυσὸ ποτάμι ὡς πέρα μακριὰ στὸ ἀγνωστο, ξεκούρασαν λίγο τὴν Νίτσα. ἔφαγαν μὲ ὄρεξη.

—Ἐ, Νίτσα μου, τὸ καλοκαίρι σὰν κάνετε ἐξετάσεις οἱ δυὸ μας, σὲ μιὰ καλυβίτσα στὴ θάλασσα, ψιθύρισε ὁ Γεώργιος στὸ ἀντὶ τῆς Νίτσας.

—Ἡ εὐτυχία εἶνε ἄναιρο Γεώργιο, εἶπε ἐκείνη δυνατὰ, θαρρῶ κανεὶς δὲν τὴν βλέπει στὴν πραγματικότητα.

Ἐμείναν στὸ Φάληρο ὡς τὴ μία.

Ἡ μητέρα τοὺς ἀνήσυχη δὲν εἶχε κοιμηθῆ ἀκόμη ὅταν τοὺς ἄκουσε νὰ ἀνεβαίνουν. Ἄργησατε τοὺς φώναζε. Ξεκουράστηκες Νίτσα μου;

Ἡ Νίτσα ἔπεσε κατάκοπη καὶ κοιμήθηκε ἀμέσως σὰν ὑπνωτισμένη.

Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ ἀκούστηκε νὰ φωνάξῃ στὸν ὕπνο της.

Πιάστε τον, πιάστε τον, μητέρα μου, τὸν σκότωσε, ὁ Δήμαρχος, ὁ Δήμαρχος!

Ἡ μάννα της ἔτρεξε κοντὰ της. Ἡ Νίτσα μὲ ἀνοιχτὰ μάτια παραμιλοῦσε. Νίτσα μου, παιδάκι μου ἡσύχασε. Ξύπνησαν ὅλοι. Ἡ Νίτσα εἶχε δυατὸ πυρετό.

Τῆς ἔβαλαν κρύο νερὸ στὸ κεφάλι, τὴν ἔτριψαν μὲ κολώνια καὶ τρέξανε γιὰ γιαντῶ.

Ἐπερκόπωση, εἶπε ἐκεῖνος, νευρική κρίση, διέταξε ἀπόλυτη ἡσυχία καὶ κάτι γιαντρικά.

Ὁ πυρετὸς ἐπέμεινε μέρες καὶ μέρες.

Ἡ Νίτσα ἔγινε ἀγνώριστη, ἦταν φόβος νὰ τὴν βλέπῃ κανεὶς.

Ὁ γιαντῶς διέταξε ἀλλαγὴ ἀέρος.

Πούλησαν τὸ μεγάλο καθρέφτη καὶ τὸ μπουφέ καὶ πῆγαν στὸ Μαρούσι. Νοίκιασαν μιὰ καμαρούλα στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Πότε ἡ μητέρα, πότε ἡ θεία τῆς κρατοῦσαν συντροφιὰ. Σὰν ἔκανε ἐξετάσεις καὶ ἡ Μέρη καὶ πῆρε τὸ δίπλωμά της πῆγαινε καὶ κείνη πότε, πότε στὸ Μαρούσι μὰ, ὁ γιαντῶς εἶπε, καλὸν εἶνε νὰ φυλάγεται ἡ μικρὴ. Ἡ μητέρα της σὰν τᾶκουσε ἄρχισε τὰ κλάματα.

Ἡ Νίτσα ἓνα μαραμένο τριαντάφυλλο πιά, ἔκανε κάθε βράδυ ἓναν μικρὸ περίπατο ὡς τὰ πεῦκα. Δὲ μιλοῦσε καθόλου καὶ δὲν ἤθελε κανέναν γιὰ συντροφιὰ, φαινόταν πάντα κάτι νὰ συλλογιζεται, σὰν κάτι νὰ βέλῃ νὰ θυμηθῆ, κάτι νὰ δέλλῃ νὰ ρωτήσῃ, μὰ ἄδικα περίμεναν οἱ γύρω της νὰ ἀκούσουν μιὰ λέξη. Ἄμιλητη μελαγχολικὴ ἀφηρημένη στεκόταν πάντα χλωμὴ σὰν νὰ ὄνειρεύεται.

Ἐνα πρωὶ τῆς ἔφεραν γράμμα ἦταν τοῦ Γεώργιο. βρισκόταν στὴν Κρήτη καὶ τῆς ἔλεγε πὺν περίμενε μέρα μὲ τὴν ἡμέρα τὴν μετὰθεσή του.

Τὸ ἔκαμε κουβάρια καὶ τὸ πέταξε.

Πῆρε τὸ καπέλλο της καὶ πῆγε στὸ δάσος. Ἦταν μεσημέρι καὶ ἀκόμη δὲν εἶχε γυρίσει. Ἡ μητέρα της ἄρχισε ν' ἀνησυχῆ. Ὅταν τὴν εἶδε νὰ ἔρχεται μὲ παρῆα δυὸ νέοι τὴν συνώδευαν γελοῦσε καὶ κουβεντιάζε.

Μητέρα, φώναζε ἀπ' ἔξω, φέρνω δυὸ μισαφραϊούς.

Ἡ μητέρα της μόνον πὺν τὴν ἄκουσε νὰ μιλῆ ἀναγάλιασε.

—Παιδάκι μου, καλῶς νᾶρθουν.

Μπῆκαν ὁ ἕνας ὡς τριάντα χρόνων, ὁ ἄλλος νεώτερος.

— Μητέρα, μοῦ ἔκαμαν συντροφιά στὸ δάσος, λένε πὼς εἶναι φθισικοί, μητέρα, ἔτσι καὶ γὼ δὲν εἶμαι; Παρέα λοιπόν. Ὁ κύριος ἀπὸ δῶ, παίζει μαντολίνο θὰ παίξουμε μαζί ἔχει ὠραία βιβλία καὶ θὰ μοῦ τὰ δανείσῃ, ἔλεγε, ἔλεγε, θαρρεῖς καὶ ἤθελε νὰ πῆ ὅλα, ὅσα δὲν εἶχε πῆ ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες. Ὁ κύριος ἀπὸ δῶ μητέρα εἶναι ποιητής, ἀπαγγέλει ὠραία, ἔλατε κύριε, πέστε κάτι νὰ ἀκούσῃ καὶ ἡ μητέρα. Μὰ ἐκεῖνος ὑποσχέθηκε πὼς θὰ ξανάρθῃ τὸ ἀπόγεμα: Χαιρετήσαν καὶ ἔφυγαν.

Μιά ἡμέρα ἦρθε χαρούμενη ἀπὸ τὸν περίπατό της ἀλλαγμένη.

Ξαίρεις μητέρα τὰ σχολεῖα θὰ ἀνοίξουν φέτος στὶς δέκα πέντε Σεπτεμβρίου. Ἔχω καιρὸ ἀκόμη λοιπόν εἴκοσι ἡμέρες. Ἄ, δὲ σοῦ εἶπα, ζυγιάστηκα κι' ὅλας σήμερα, εἶμαι τώρα 35 ὀκάδες, βλέπεις πάχυνα.

Ἡ μητέρα της τὴν ἀκουγε καὶ ἔκανε τὸ σταυρό της.

— Θεέ μου, κάμε τὸ θαῦμα σου.

Ἡ κακομοῖρα εἶχε ἀπελπισθῆ καὶ τώρα ἡ καρδιά της ἔπερνε θάρρος.

— Θεέ μου μεγαλοδύναμη, ἔλεγε.

Τὸ ἀπόγεμα ἦρθε ἡ Κικὴ. Νίτσα μου τί κάνεις;

Κικὴ; ἦρθες; καλὲ πόσα χρόνια ἔχω νὰ σὲ δω;

Τί κάνει ἡ μαμά σου; ὁ ἀδελφός σου; πὼς περνᾷς;

Ἔστερα σάπασε διὰ μιᾶς, οὔτε λέξη παρακάτω. Ἡ Κικὴ τὴν ρωτοῦσε τὸ ἕνα τὸ ἄλλο, τὴν ἀνάγκαζε νὰ μιλήσῃ τὴν πείραζε, μὰ ἐκεῖνη τσιμουδιά, κοιτοῦσε τὸ ταβάνι.

Ἡ μητέρα της ἔκανε νόημα στὴν Κικὴ, νὰ μὴν τὴν πειράζῃ καὶ ἀνοίξε ἄλλη κουβέντα γιὰ τὸ σχολεῖο.

Ἡ Νίτσα κοιτοῦσε πάντα τὸ ταβάνι ἀφηρημένη.

Ξαφνικὰ σηκώθηκε ἀνοίξε τὴν πόρτα καὶ δίχως νὰ πῆ λέξη ἔφυγε.

Ἡ Κικὴ ἔφυγε λυπημένη, βουρκωμένη. Ἔνας λυγμός της ἔσφιγγε τὸ λαιμὸ καθὼς χαιρετοῦσε τὴν γριὰ πού ἔκλεγε.

Ὅταν πῆγε στὸ σταθμὸ νὰ πάρῃ τὸ τραῖνο εἶδε τὴ Νίτσα νὰ γελᾷ καὶ νὰ

ἀστειεύεται μὲ δυὸ κυρίους. Τὴ χαιρέτησε μὰ ἐκεῖνη δὲ φάνηκε νὰ τὴν ἀναγνώρισε.

Ὅταν ὅμως ἡ Κικὴ βγῆκε στὸ παράθυρο τοῦ βαγονιοῦ ἡ Νίτσα μὲ τοὺς δυὸ νέους πῆγε ἐκεῖ καὶ τῆς φώναξε:

Κικὴ, Κικὴ, χαιρετίσματα στὴν Ἀθήνα τὴν ἄλλη ἐβδομάδα θάρθω καὶ γὼ, χαιρετίσματα.

Τὸ σχολεῖο ἀνοίξε καὶ ἡ Νίτσα ἄρχισε πάλι δουλειά.

Μὲ τὰ παιδιά καλόβλη καὶ γλυκομίλητη, μὰ στὸ σπῆτι της τσιμουδιά, θαρρεῖς καὶ τὴν πνίγανε.

Ἡ μητέρα της ἔκανε πάντα τὴ συμβουλή τοῦ γιατροῦ νὰ μὴ τὴν ἐνοχλῇ σὲ τίποτα.

Ἐνα μεσημέρι γυρίζοντας ἀπὸ τὸ σχολεῖο, μπῆκε στὸ σπῆτι της χαρούμενη.

— Μητέρα, μητέρα τὰ συχαρῖα μου.

Ὁ Γιῶργος παντρεύτηκε στὴν Κρήτη. Τὸ διάβασα στὴν ἐφημερίδα. Νὰ ζήσουν νὰ γεράσουν. Ἐπесе στὸν καναπέ καὶ ἄρχισε νὰ γελᾷ δυνατά. Ἐλεύθερη, ἐλεύθερη, μητερούλα μου, εἶμαι τώρα ἐλεύθερη. Μέρη, Μέρη, ἀκουσες;

Θεῖα, εἶμαι ἐλεύθερη.

Ἡ μητέρα καὶ ἡ θεῖα ἄλλαξαν φοβισμένες; ματιές μὰ ἡ Νίτσα ἔφαγε μὲ ὄρεξη καὶ ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ.

— Μητέρα τὸ ἀπόγεμα δὲ θὰ πάω στὸ σχολεῖο, θὰ διασκέδᾳω, θὰ γιορτάσω τὴν ἐλευθερίαν μου.

Ἡ Μέρη πού ἦταν τώρα διωρισμένη στὸ ὑπουργεῖο γραφείας, φεύγοντας εἶπε στὴ μητέρα της.

— Μητέρα, πρόσχε τὴν σὲ παρακαλῶ τὴ Νίτσα, αὐτὲς οἱ τρέλλες καὶ οἱ χαρὲς δὲ μ' ἀρέσουν καθόλου.

Μὰ ἡ Νίτσα κοιμήθηκε σχεδὸν ὅλο τὸ ἀπόγεμα καὶ ὅταν ξύπνησε εἶπε.

— Μητέρα, ξαίρεις ἀποφάσισα νὰ ἀλλάξω ζωή.

Ἐψησε μόνη της τὸ γάλα της, ἔφαγε καὶ ἔστερα πῆρε τὸ μαντολίνο κι' ἄρχισε νὰ παίξῃ ὅταν ἦρθε ἡ Μέρη τῆς φώναξε:

— Μέρη, ὠραία πού εἶναι, νὰ εἶναι κανεὶς νέος. Πᾶμε περίπατο;

— Ξαίρεις, εἶπε ἡ Μέρη ἀκουσε νὰ ἰδῆς τί ἔγινε σήμερα στὸ γραφεῖο. Ὁ τμηματάρχης, ξαίρεις τάχει φτιάξει μὲ τὴν Παλλοῦ, λοιπόν σήμερα ἡ Παλλοῦ...

— Ἄστα Μέρη, αὐτὰ νὰ μὴν τὰ προ-

σέχης, ἀκοῦς; εἶπε ἡ Νίτσα. Τὴ δουλειά σου νὰ κοιτᾷς, ἡ ἐργασία εἶναι θεῖο δῶρο, ξελευθερώνει τὸν ἄνθρωπο.

Σὲ λίγο ἦρθε καὶ ἡ Κικὴ καὶ πῆγαν στὸ Ζάππειο.

Κουβέντιαζαν ξένοιαστ καὶ χιροῦμενα. Ὅλα τὰ πράγματα γύρω μου, θαρρῶ καὶ εἶναι καινούργια ἔλεγε ἡ Νίτσα, θαρρῶ πρώτη φορὰ βλέπω τὸ λόφο ἐκεῖ καὶ πρώτη φορὰ τὸ ὄμορφο τοῦτο πάρκο. Δὲς τὰ κυπαρίσσια καθὼς σηκώνουν τὶς κορφές τους στὸ γαλανὸ οὐρανὸ, δὲ μοιάζουν σὰν δασκάλοι δίπλα στὰ γελάστὰ τὰ παιδάκια.

Πὼς τὰ βασανίζουν τὰ παιδάκια. Πὼς ἠθελα Κικὴ, νὰ εἶχα ἕνα δικό μου σχολεῖο.

Ναὶ Κικὴ, ἠθελα νὰ εἶχα ἕνα σχολεῖο δικό μου ἀπάνω σὲ ἕνα βουνό, μόνη μου, μὲ τὰ παιδάκια μου στὸ δάσος κοντὰ σὲ μιὰ βρύση, θάρβλεπες.

Καλὲ ἐσύ, ὄνειρεύεσαι, καλὲ Νίτσα! Μήπως δὲν ἦσουν καὶ στὰ βουνά, στὶς κρύες βρύσες!

Μὰ ἀμέσως μετάνιωσε ἡ Κικὴ γιὰ τὰ λόγια τοῦτα.

Γιατί ἡ Νίτσα δὲ μίλησε πιά! ἀφηρημένη περπατοῦσε καὶ θαρρεῖς ὄνειρευόταν. Ἡ Κικὴ τῆς μιλοῦσε κι' αὐτὴ κοιτοῦσε τὰ σύννεφα. Περπατοῦσαν σιωπηλές.

Ξαίρεις Κικὴ, θὰ ζητήσω μετάθεση, εἶπε ἔπειτα ἀπὸ μακρονῆ σιωπῆ ἡ Νίτσα θὰ ζητήσω νὰ μὲ στείλουν σὲ κανένα χωριό. Δὲ μπορῶ ἐδῶ, ἡ Ἀθήνα μὲ πνίγει, θέλω ἀέρα, θέλω παιδιά δικὰ μου, κατὰ δικὰ μου.

— Καὶ ἡ μητέρα σου; ρώτησε ἡ Κικὴ.

— Ἡ μητέρα μου ἔχει τώρα τὴ Μέρη δουλεύει καλά ἡ Μέρη εἶνε ἔξυπνη δὲ θὰ γελαστῆ σὰν καὶ μένα. Ἐπὶ τέλους καὶ γὼ θὰ τοὺς βοηθῶ. Στὸ χωριὸ περισσεύουν πάντα λεπτά.

— Νίτσα μου, δὲν τὸ πιστεῦσα ποτὲ πὼς ἔτσι εὐκόλα θὰ ἀπελιζόσουν. Μὰ ἐσύ καλὲ μιλεῖς σὰν γριά. Στὸ χωριὸ λέει, μὲ τὰ παιδιά σου, θὰ σοῦ περισσεύουν λεπτά γιὰ τὴ μητέρα σου, μὰ τί λοιπόν! ἀποφάσισε νὰ καλογερέψῃς;

— Ὅχι Κικὴ μου, ἀποφάσισα νὰ ζήχω ἐδῶ ὅμως δὲν εἶναι ζωή. Νὰ τρέσῃς λαχανιασμένη πρωτὶ πρωτὶ στὸ σχο-

λεῖο καὶ νὰ μὴν ὀρίξῃς τὰ παιδιά, νὰ τὰ βλέπῃς μόνον δυὸ ὄρες καὶ τὰ λόγια σου νὰ πηγαίνουν χαμένα, ἄλλα νὰ τοὺς λὲς ἐσύ στὸ σχολεῖο καὶ ἄλλα νὰ ἀκοῦνε στὸ σπῆτι ποῖα εἶνε ἡ ἐπίδρασή μας Κικὴ;

Μιά ξερὴ ἀνάγνωση, λίγη γραφή, καὶ ἀριθμητικὴ, τίποτα παραπάνω.

— Καλὲ τί μοῦ λὲς γιὰ ἐπίδραση; Φαντάστηκες πὼς μὲ δυὸ χρόνια πού διδάσκεις τὰ παιδιά, τὰ διορθώνεις κι' ὅλας; πὼς ἔχεις ἀπάνω τους καμιά ἐπίδραση; Ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ, διδάσκω ἐκεῖ τὶς ἄλλες καὶ περιμένω ὡς πού νάρθῃ ἐκεῖνος, νὰ κλείσω καὶ γὼ τὴ σειρά μου, τί νόμισες; δὲ θάρθῃ; σήμερα αὔριο τὸν περιμένω. Θὰ σκάσω λὲς;

— Κικὴ μου, τὸν περιμένεις ἄλλα βλέπεις ἐμεῖς, μὲ τὶς ἰδέες μας δὲν μποροῦμε νὰ πάρουμε ὅποιον καὶ ὅποιον καὶ ὁ καθένας πάλι δὲν παίρνει μιὰ δίχως προῖκα. Ἡ νομίζεις πὼς εἶναι εὐκόλο νὰ παντρευτῆς νὰ ἀνοίξῃς σπῆτι καὶ νὰ ἐξακολουθῆς νὰ πηγαίνῃς στὸ σχολεῖο. Σκλάβια ἐδῶ, σκλάβια καὶ κεῖ δυὸ δουλειές μαζί δὲν γίνονται Κικὴ. Ναὶ σοῦ λέω, φεύγω, φεύγω γιὰ τὸ χωριό.

Γιὰ ὅποιο δήποτε χωριό! Ἐδῶ εἶνε ὅλα ψέματα σκάω καὶ πνίγομαι. Στὸ χωριὸ τοῦλάχιστον ἔχεις τὸν ἥλιο καὶ τὸν ἀέρα ἔχεις τὰ χωράφια καὶ τὰ δέντρα, ἔχεις τὰ ἀθῶα χωριατόπουλα πού σ' ἀγαποῦν καὶ ἂν θέλῃς νὰ ἀνακατεῖς καὶ μὲ τὶς χωριάτισες.

— Ὅχι Νίτσα μου, ὄχι, δὲ συμφωνῶ, καλόγρια ἐγὼ δὲ γίνομαι. Θὰ δουλέψω ἐδῶ, θὰ παλαίψω, ψέμματα ὅλο γύρω μου, ψέμα καὶ γὼ, γιατί θὲς ἐγὼ νὰ βγῶ ἀλήθεια; ψέμα θὰ ζήσω καὶ γὼ μέσα στὸ περιβάλλον μου. Τὸ νιώθω, Νίτσα μου, τὸ νιώθω, πεθαίνω λίγο, λίγο, κάτι ποнокέφαλοι πού μὲ πειράζουν τώρα τελευταία, κάτι ζαλάδες σὰν νὰ μοῦ λένε, πὼς δὲν πάω καλά, μὰ τί θέλεις νὰ κάμω;

Ἡ μοῖρα μας Νίτσα, μου εἶναι νὰ τρώμε τὰ σηκότια μας μὲ τὰ ξένα παιδιά. Νὰ τρέχουμε λαχανιασμένες πρωτὶ πρωτὶ στὸ σχολεῖο νὰ κλεινόμαστε στὶς βρομερὲς τᾶξεις καὶ ἀναπνέουμε δέκα φορὲς τὰ χῶτα μας νὰ πνιγόμαστε στὴ σκόνι καὶ νὰ ἐλπίζουμε τι; Τίποτα δὲν ἐλπίζω

Νίτσα, πίστεψέ με εἶνε ὄρες, ὄρες πού βλέπω ολοκάθαρο τὸ μέλλον μου. Νὰ ἡ Κυρία Μαρία ἢ κυρία Σοφία καὶ Ἑλένη καὶ τὸσες ἄλλες ξεκινήσανε κι' αὐτὲς μὲ τὰ ὄρατα ὄνειρα τοῦ ὑψηλοῦ ἐπαγγέλματος.

Τώρα τίς βλέπεις κολλήσανε στὸ μισθούλη, στὴ συνταξούλα καὶ τραβᾶνε τὴ ζωούλα τους. Τίποτα παρὰ πάνω τίποτα, στὸ περιθώριο εἶμαστε Νίτσα μου, τὸ βλέπω ολοκάθαρα.

—Μὰ ἐγὼ Κική, δὲν εἶμαι στὸ περιθώριο, ἀκουσες; Θὰ πάω στὸ χωριό, θὰ ζήσω τὴ ζωὴ μου γεμάτη, μὲ τὰ παιδιὰ μου, στὸν ἥλιο καὶ στὸν ἀέρα, στὴ χάρη τοῦ Θεοῦ. Ἄχ, στὸ βουνό, ἐκεῖ ψηλὰ στὰ πεῦκα στὰ κρύα νερά. Σοῦ τὰ χαρίζω Κική ὅλα τὰ καλά τῆς Ἀθήνας καὶ τὰ θέατρα καὶ τοὺς κινηματογράφους καὶ τὰ Φάληρα καὶ τοὺς χοροὺς. Στὸ βουνό, στὸ βουνό.

Γύρισε στὸ σπῆτι τῆς χαρούμενη.

—Μητέρα μου, τὸ ἀποφάσισα θὰ φύγω, δὲ μπορῶ ἐδῶ στὴν Ἀθήνα νὰ δουλέψω, θὰ φύγω θὰ ζητήσω μετάρθεση, σ' ἓνα χωριό θὰ πάω.

—Παιδάκι μου, ἄρχισε τὰ κλάματα ἢ μάννα τῆς, τί λές; τρομάξαμε νὰ σὲ ἰδοῦμε ἐδῶ κοντὰ μας καὶ τώρα τί λόγια εἶναι αὐτά; ποῦ θὰ πᾶς νὰ φύγης;

—Θὰ πάω λέω στὸ βουνό, δὲ θέλω κανένα μαζί μου. Ἄκουσες μητέρα, κανέναν! Ἡ Μέρη σᾶς ἀρκεῖ ἐδῶ, θὰ σᾶς στέλνω καὶ γὼ λεπτά.

—Τί λές Νίτσα ἔβαλε καὶ ἡ θεία τίς φωνές. Ποῦ θὰ πᾶς μόνη σου; Ὅχι δὲ θὰ φύγης, δὲ θὰ σὲ ἀφήσουμε, αὐτὰ πού λές εἶνε τρέλλες. Ὅλοι ζητοῦν τὴν Ἀθήνα, ἐσύ θέλεις τὸ χωριό;

—Καλὰ μητέρα, ἂν δὲν εἶνε φέτος, θὰ εἶναι τοῦ χρόνου νὰ τὸ ξαίσης.

Πληγίαζαν οἱ ἐξετάσεις. Ἡ Νίτσα χα-

ρούμενη πάντα καὶ γελαστὴ πηγαινορχόταν στὸ σχολεῖο.

Τὸ εἶχε πάρει ἀπόφαση. Μιὰ ἰδέα τὴν ἐθέρμαινε καὶ τὴν ἐνθουσίαζε, μὰ τὴν κρατοῦσε μυστική.

Ἡ μητέρα τῆς εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐλπίζη πάλι καὶ νὰ τὴς καμαρώνει τίς δυὸ τῆς κορούλες σὰν στολίζονταν γιὰ νὰ πᾶνε περίπατο.

Ἦταν ἀπόγευμα. Ἡ κυρὰ Κατερίνη καθόταν κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ ἔγραβε. Ἐνα αὐτοκίνητο στάθηκε, στὴν πόρτα, ποῖος νὰ εἶναι σκέφθηκε, καὶ ἔσκυψε νὰ ἰδῆ. Μὰ τὰ πόδια τῆς κόπηκαν καὶ ἡ καρδιά τῆς σταμάτησε, Νίτσα μου, ἔβαλε μιὰ φωνὴ καὶ ἔτρεξε κάτω ἀλαλιασμένη.

Ἡ Νίτσα χλωμὴ μὲ κλειστὰ μάτια στὸ αὐτοκίνητο δίπλα σὲ μιὰ ξένη κυρία.

—Μὴ φωνάζετε εἶπε ἡ ξένη, δὲν εἶνε τίποτα μιὰ μικρὴ ἀδιαθεσία.

Ἡ Νίτσα ἀνοῖξε λίγο τὰ μάτια τῆς —Δὲν ἔχω τίποτα, ψιθύρισε, σύχασε μητέρα.

Τὴν ἀνέβασαν ἀπάνω καὶ τὴν ξάπλωσαν στὸ κρεβάτι.

Μὰ καθὼς τῆς διώρθωνε ἢ μάννα τῆς τὰ μαξιλάρια, ἢ Νίτσα ἀνασηκώθηκε λίγο ἓνας βραχνὸς βήχας τῆς ἔσχισε τὸ στῆθος καὶ τὸ σεντόνι γέμισε αἵματα.

—Χριστέ μου, ἔκανε ἢ μάννα τῆς, ἓνα γιατρό.

—Σώπα μητέρα, τώρα θὰ πάω στὸ βουνό, ἔννοια σου θὰ ἰδῆς, θὰ εἶνε ὄρατα θάρθης καὶ σὺ λίγο ὕστερα κι' ἂν δὲ σοῦ ἀρέσει φεύγεις. Στὸ βουνό στὰ πεῦκα στὰ κρύα νερά, καὶ ἔγειρε τὸ κεφάλι τῆς.

Ἡ μητέρα τῆς ἔβρεξε μιὰ μεγάλη πετσέτα καὶ τῆς ἔβαλε στὸ στῆθος ἐνῶ τὰ μάτια τῆς τρέχανε βρούσες κιντὲς καὶ αὐλάκωναν τὰ ζαρωμένα μάγουλά τῆς.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ	180
ΕΞΑΜΗΝΟΣ	100
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΛΙΡ, ΑΓΓΛΙΑΣ	1
ΟΙ ΧΡΥΣΟΔΕΤΟΙ ΤΟΜΟΙ ΜΑΣ ΔΡ.	130

Ἐποιοὶ ἐπιθυμοῦν ν' ἀναλάβουν τὴν ἀντιπροσωπεία μας στὶς ἐπαρχίας ἄς μᾶς ζητήσουν ταχυδρομικῶς ὄρους καὶ ὁδηγίες.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΜΠΕΝΑΚΗ: Ἐλέχθη πολὺ σωστὰ ὅτι ὀλόκληρη ἡ σοφία τῶν κόσμων δὲν ἔχει καμίαν ἀξίαν μπροστὰ σ' ἓνα χαμόγελο ἢ μπροστὰ σ' ἓνα δάκρυ. Ἄν λοιπὸν γιὰ τὴν ἀπώλεια ἐνὸς σοφοῦ θρηνεῖ ἢ ἀνθρωπότης, τί

ναν αἰῶνα ὑλιστικῶν διαθέσεων μπόρεσαν καὶ ἀκουσαν τὸ βόγκο τῆς δυστυχίας τῶν ἄλλων καὶ χόρηξαν τὴν ἡμερὴ χαρὰ τους. Ἡ Βιργινία Μπενάκη δὲν ἔγινε πλουσία, ἐγεννήθη πλουσία. Καὶ θὰ μπορούσε κάλλιστα νὰ περιορίσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς στὸ στενὸ κύκλο τῶν ἀνθρώπων τοῦ σπιτιοῦ τῆς, θὰ μπορούσε νὰ βρῆ τὴ ζωὴν πολὺ ὄρατα, θὰ μπορούσε νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα τῆς μονάχα σὲ ὅτι καλὸ καὶ ὄρατο εἶχε νὰ τῆς παρουσιάσῃ ἡ ζωὴ. Εἶχε καὶ τὰ μέσα καὶ δὲν ἔλλειπαν βέβαια οἱ ἀνθρώποι νὰ τῆς ὑποδείξουν αὐτὸ τὸ δρόμο πού συνήθως τραβᾶ ὁ ἀνθρώπινος ἐγωϊσμός. Ἡ Βιργινία ὅμως Μπενάκη ἀντελήφ' ἢ πολὺ γρήγορα «ὅτι οὐδεμία τοῦ βίου τρυφή μένει λήπης ἀμέτοχος», ἐγγνώρισε πολὺ καλά ὅτι εἰς τὴν ζωὴν δὲν ἐρχόμεθα μόνον μὲ δικὰ ὄμιτα ἀλλὰ καὶ μὲ βαρυτάτας ὑποχρεώσεις, ὑποχρεώσεις πού ὅσο στεκόμαστε ψηλότερα γίνονται καὶ πιὸ βαρεῖες καὶ πιὸ ἐπιτακτικῆς. Ἔμαθε πολὺ γρήγορα ὅτι ἂν ὑπάρχουν πολλοὶ πού ἔχουν, ὑπάρχουν ἄλλοι —καὶ αὐτοὶ εἶναι πολὺ περισσότεροι— πού δὲν ἔχουν καὶ τὴν ἀκοή τῆς δὲν ἐχάιδεψαν μόνον οἱ ἥχοι ἀριστοκρατικῶν διασκεδάσεων, ἀλλ' ἐξέσκισε καὶ ἡ γοερὴ κραυγὴ τοῦ πόνου ἄλλοτε τῶν ἀρρώστων πού δὲν εἶχαν τίποτε νὰ θροσίσῃ τὰ χεῖλη των, ἄλλοτε τῶν φτωχῶν, ἄλλοτε τῶν μικρῶν παιδιῶν πού ἢ μοῖρα ἀστοργα πετοῦσε στὰ παγερὰ τρίστρατα τῆς ζωῆς ἐκτεθειμένα στὴν πείνα, στὴν ἀρρώστεια, στὴν διαφθορά.

Καὶ ἡ Βιργινία Μπενάκη συνειδητοποιοῦσε τὸ ρόλο τῆς. Ἐτρεψε, ἴδου ἀσυλὰ γιὰ τὰ παιδιά, βοηθοῦσε τοὺς ἀρρώστους, βοηθοῦσε τοὺς φτωχοὺς καὶ γινότανε τὸ στήριγμα, τὸ μοναδικὸ κάποτε στήριγμα κάθε φιλανθρωπικῆς προσπάθειας στὸν τόπο μας. Ὅσες φορὲς ἀκουσα καλλὲς κυρῆς νὰ συζητοῦν τὴν ἰδρυσιμὴ ἐνὸς φιλανθρωπικοῦ ἔργου, πάντα στερεῶ-

θὰ ἔπρεπε νὰ κάμῃ, πόσο θὰ ἔπρεπε νὰ θρηνηθῆ γιὰ τὸ χαμὸ τῶν ἀνθρώπων πού ἐγγώρισαν ὅσον λίγοι τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς αἰσθηματικῆς ζωῆς, τῶν ἀνθρώπων πού μέσα σ' ἔ-

τυπα ἄκουα τὸ ὄνομα τῆς Βιργινίας Μπενάκη. Ἄν γιὰ μιὰ στιγμή ὕψηχε καὶ ἡ ἐλάχιστη πιθανότης ἡ Βιργινία Μπενάκη ν' ἀδιαφορήσῃ τὸ ἔργο ματαιώνονταν. Ἄλλὰ δὲν ἀδιαφοροῦσε ποτέ, δὲν ἐπίστεψε οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή ὅτι, ἐτελείωσε ἔστω καὶ γιὰ λίγο ὁ μέγας φιλελευθέρων ὁλός της στὴ ζωὴ καὶ πλάι σ' αὐτὸν ὁ ἐθνικὸς ὁλὸς δλοκλήρου τῆς οικογενείας Μπενάκη ἡ ὁποία—αἰ πράξεις της τὸ ἀποδεικνύουν—πιστεύει ὅτι ἂν ἐπλούτισε σημαίνει ὅτι ἔχει ρητάς ὑποχρεώσεις νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐθνικὴ πρόοδο καὶ τὸ κοινὸ ἀγαθόν. Γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὴ δράση τῆς Βιργινίας Μπενάκη θὰ μπορούσε νὰ γραφῆ ὁλόκληρο βιβλίο—καὶ πολὺ σύντομα θὰ γραφῆ.—Τὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» προσπάθεια καθαρὰ πνευματικὴ δὲν μπορούσαν νὰ μὴ θρηνηθῶν καὶ νὰ μὴ χαράξουν αὐτὰ τὰ λίγα λόγια γιὰ τὸ θάνατό τῆς μεγάλης Ἑλληνίδας. Ἡ δράσις της, δράσις οὐσιαστικὰ χριστιανικὴ, ἡ ἀρετὴ της μοναδική, ἡ στοργὴ της ἀπάνταστη εἶχαν δημιουργήσῃ τὴν Βιργινίαν Μπενάκη τὸ εἶδωλον τοῦ λαοῦ, τὸ μεγάλο κοινωνικὸ παράδειγμα, τὸ μοναδικὸ ἴσως φωτεινὸ σημεῖο μέσα σὲ μιὰ περίοδο ἐγωϊστικοῦ ὕλισμου καὶ ταπεινῆς αὐτοσευχαριστήσεως. Ἡ Βιργινία Μπενάκη μετὰ τὴ σκέψη της, μετὰ τὴν πράξιν της μετὰ τὴν ζωὴν της ἀντέδρασε ὅσο μπορούσε ἐναντίον τοῦ κύματος αὐτοῦ καὶ οἱ καρποὶ τοῦ ἔργου της μεγάλοι θὰ σκορπίζωσιν τὴν ἀνακούφιση καὶ τὴν παρηγορία στὶς κατοικινὲς γενεὰς τῶν δυστυχημένων ἀνθρώπων πού θὰ εὐλογοῦν πάντα τὴ μνήμην τῆς μεγάλης τῆς φίλης, τῆς μοναδικῆς ἀδελφῆς, τῆς στοργικῆς μητέρας.

κ. μ.

Τὸ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ.—Ὅσοι στὸ ἀποτέλεσμα τῶν τελευταίων ἐκλογῶν βλέπουν νίκη τοῦ βενιζελισμοῦ ἢ ἤττα τοῦ ἀντιβενιζελισμοῦ μονάχα, πολὺ ἐπιπολαια κρίνουν τὰ πράγματα. Κάτι βαθύτερο, σοβαρότερο καὶ ζωτικώτερο σημαίνει ἡ ψήφος πού ἔρριξε ὁ ἐλληνικὸς λαὸς στὶς 19 Αὐγούστου. Τὸ ἐκλογικὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς λαϊκῆς βούλησις γιὰ μιὰ καινούργιαν ἀνδρόθωσι. Κοινὸς πόθος εἶναι καὶ κοινὴ ὀλοφύχη εὐχὴ νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ κ. Βενιζέλος ὅτι τοῦ ἐμπιστευθῆκεν ὁ Ἑλληνικὸς Λαός. Μὰ καὶ αὐτὸ ἂν δὲ γίνετο, πάλι τὸ ξέσπασμα αὐτὸ τῆς 19 Αὐγούστου μένει ἕνα κίνημα πού γεννάει πολλὰς ἐλπίδες. Ἐσβυσε ὁ Ἑλληνικὸς Λαός μετὰ τὸ σφουγγαρι καθεστωτικά, εὐθινολογίες, παλῆν ἡμερολόγια, γλώσσες τῶν ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων καὶ τ' ἄλλα σαλιαρίσματα πού τὰ εἶχαν μικροπολιτικοὶ μεταβάλλει σὲ κομματικὰ ἐπιχειρήματα, καὶ ἔδωσε σκληρὸ καὶ ἀξέχαστο μάθημα σ' ὄλες τὶς παλαιοκομματικὰς ρομβίεις. Εἶναι ζήτημα ἂν στὴν πολιτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει ἄλλη ἐκλογὴ πού τόσο νόημα. Μὴ μᾶς ποῦν πῶς δὲ διανοῦνται οἱ λαοί. Δὲ διανοῦνται ἴσως, μὰ διαισθάνονται. Κι ὅσοι λένε πῶς τὸ στομάχι τοῦ Λαοῦ καὶ ὄχι τὸ μυαλὸ ἐμίλησε στὶς ἐκλογὰς πού πέρασαν, λημονᾶνε πῶς ἕνα καλὸ στομάχι νογᾶει καλύτερα ἀπὸ χίλια ἀραχνιασμένα μυαλά...

Ἡ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.—Πολλὲς φορὲς μιλῆσαμε γιὰ τὴν ἀδιαφορία τοῦ Κράτους πρὸς τὸ ζωτικώτατο ζήτημα τῆς υγείας τῶν πολιτῶν. Καὶ χρειάστηκε νὰ ἐρθῇ ὁ δάγκειος ἀπὸ τὶς τροπικὰς χώρας μετὰ τὶς ξεχαρβαλωτικὰς του συνέπειες γιὰ νὰ θυμηθῇ τὸ Κράτος ὅτι ἔν' ἀπὸ τὰ καθήκοντά του πού ἐξασφαλίζουν καὶ δικαιολογοῦν τὴν ὑπαρξὴν του εἶναι καὶ ἡ στοργικὴ φροντίδα γιὰ τὴν ζωὴ τῶν πολιτῶν. Λαοὶ πού τοὺς καίει ὁ πυρετὸς τῆς φυματίωσης, πού τοὺς βαθουλώνουν τὰ μάγουλα οἱ ἐλώδεις, πού τοὺς γονατίζει ἔτσι ὀμαδικὰ καὶ χωρὶς ἀντίστασιν ὁ δάγκειος εἶναι φυσικὸ νὰ μὴ μπορούσιν νὰ κάνουν κάτι τὸ γενναῖο. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ἡ ἀναγγελία τῆς ἰδρύσεως Ἑφπυργείου Ἑγυεινῆς μετὰ τὸ δοκιμασμένον συνεργάτη μας κ. Δοξιάδη δὲν εἶναι μιὰ σπασμαδικὴ ἐνέργεια τῆς κυβερνήσεως ἀλλὰ ἀπαρχὴ πραγματικῆς, συστηματικῆς καὶ γόνιμης υγειονομικῆς πολιτικῆς. Καὶ τὰ πῶς μεγαλεπήβολα σχέδια καταντοῦν οὐτοπίες, ὅταν ὁ λαὸς δεκατίζεται ἀπ' τὶς ἀρρώστειες.

ΔΕΝ Τ' ΑΦΙΝΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ.—Ἡ Κυβέρνησις, λέγουσιν, σκοπεύει νὰ κλείσῃ τὸ Πανεπιστήμιον γιὰ δύο χρόνια. Καὶ γιὰ περισσότερα νὰ τῶ κλείνει μικρὸ τὸ κακό, ἀφοῦ, ἔτσι καὶ ἔτσι, ψευτοεπιστήμονες θὰ ξεφοῦριζε καὶ στὸ διάστημα αὐτὸ τὸ κακόσυρτο καμίνι—καὶ εἶναι πάντα καλύτερο νάχη ὁ τόπος μερικὰς χιλιάδες λιγώτερος ἀπὸ δαύτους. Μὰ θὰ σταματήσει τάχα στὸ κλείσιμο τοῦ ἡ Κυβέρνησις γιὰ, καταλαβαίνοντας πῶς αὐτὸ δὲ φτάνει ὅπως δά εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια, θὰ προχωρήσῃ, καὶ σ' ἄλλα, τὴ στιγμή πού λείπει τὸ κυριώτερον, τὸ μόνον; ἡ θεομὴ ἀτμόσφαιρα ἡ ἀπαραίτητη γιὰ μιὰ σοφὴ μαζὴ καὶ τίμια ἐγγειαντικὴ προσπάθεια, πού δὲ θάρχιζε ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιον καὶ οὔτε θὰ τέλειωνε σ' αὐτὸ, παρὰ θ' ἀπλόκωνταν ἠθιμιστρία σ' ὅλην πέρα ὡς πέρα τὴν ἀναρχοῦμένη καὶ κούφια πνευματικὴ ζωὴ τῆς χώρας γιὰ νὰ τῆς δόσῃ σκοπὸν καὶ περιεχόμενον; Τὸ πῶς λείπει ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτὴ ποῖς δὲν τὸ βλέπει, μὰ καὶ ποῖς πάλι θ' ἀρνηθῆ πῶς, μὰ καὶ αὐτὴ λείπει, κἀν τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ὅπου νὰ μὴν πάρῃ ἀμέσως κομματικὸν, προσωπικὸν χαρακτήρα, καὶ ἂν ἀκόμα ὑποθέσουμε πῶς δὲ θὰ τὸν εἶχε ἔξ' ἀρχῆς; Γι' αὐτὸ σὰν καλύτερον εἶναι νὰ ἀίρῃ ἀναβολὴ τὸ παλιὸ σχέδιον τοῦ κ. Χρηστομάνου γιὰ τὸ κλείσιμο τοῦ Πανεπιστημίου ὡς πού νὰ περάσῃ ἡ μετεκλογικὴ μπάρσα, νὰ κατασταλάξουν οἱ πρῶτοι μεγαλοῖδεατισμοί, καὶ ν' ἀσφαλιστοῦμε περισσότερο ἀπ' τὸν κίνδυνον καμιάς νέας μεταρρυθμιστικῆς θεομηνίας ἀλλὰ Γληνό...

ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ.—Ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικῆς Ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς ζήτησε ἀπὸ τὸ Ἑφπυργεῖο τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας νὰ κηρύξῃ προσωρινὸν δικαιοστάσιον ὅσπου νὰ περάσῃ ἡ τρομερὴ ἐπιδημία τοῦ δαγκειοῦ πυρετοῦ, πού μαστίζει κὼν τελευταῖο καιρὸ τὶς δύο πόλεις, Ἀθήνα καὶ Πει-

ραιῶ καὶ ἔτσι καθὼς ὁ περισσότερος κόσμος εἶναι κρεβατωμένος, κα' ὡς τὰ πῶ πολλὰ καταστήματα καὶ ἐπιχειρήσεις ἔχουν κλεισθῇ μεγάλῃ δυσκολίᾳ ὑπάρχει σ' ὅσους ἔχουν χωρητικὰς ὑποχρεώσεις νὰ φρανοῦν συνεισδεῖς πρὸς αὐτὰς. Ἡ αἴτησις τοῦ προέδρου, τοῦ Ἐπιμελητηρίου μᾶς φαίνεται πῶς εἶναι πάρα πολὺ λογικὴ καὶ ἀπόλυτα δικαιολογημένη. Μὰ ἐδῶ φαίνεται, στὸν τόπον μᾶς τὸ ὅτι μιὰ πρότασις εἶναι δίκαια καὶ λογικὴ καθόλου δὲν συνεπάγεται ὅτι καὶ θὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν. Τὸ στενὸ πνεῦμα τῆς γραφειοκρατίας δὲν λογαριάζει οὔτε λογικὴ οὔτε δίκαιο. Ἄν τὸ λέν τὰ κιτάπια της, τότε πᾶει καλά, ἂν ὁμως δὲν τὸ λέν, τότε λίσπη ἢ δουλειὰ μᾶς. Ἐτσι καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίστασις ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες μάθαμε ὅτι ἡ ἀρμόδια ὑπηρεσία ἀφοῦ ἀνοῖξε τὰ λίμπρα της καὶ εἶδε πῶς «παράτασις προθεσιμῶν», δηλαδὴ προσωρινὸν δικαιοστάσιον «δικαιολογεῖται μόνον ἐν καταστάσει θεομηνιῶν, πολέμου κτλ.» Ἐσχημάτισε τὴ γνώμη ὅτι στήν προκειμένη περίστασις δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνῃ τέτοιε εὐκολία στοὺς δύστυχους κατοίκους τῶν δύο πόλεων, ἀφοῦ, βέβαια, δὲν πρόκειται στή στενὴ σημασίᾳ τῆς λέξεως ὅτι γιὰ «θεομηνία», οὔτε γιὰ «πόλεμον». ἀδιάφορο ἂν ἡ διαβολοαρρώστια αὐτὴ ἔρριξε κάτω πολὺ περισσότερον κόσμον καὶ τὸν κατέστησε προσωρινὸν ἀνίκανον γιὰ κάθε ἐργασία ἀπὸ ὅτι θὰ ἔκανε μιὰ θεομηνία ἢ καὶ ἕνας πόλεμος. Κι' ἔτσι ἀποδεικνύεται ὅτι ἂν στήν Ἑλλάδα ἀλλᾶζον εὐκόλα καθεστῶτα, κυβερνήσεις καὶ ὑπουργεῖα, τὴν στενοκέφαλη ὡστόσο γραφειοκρατία τίποτε δὲν εἶναι ἀξίον νὰ τὴν κλονίσῃ ἀπὸ τὸν πανίσχυρον θρόνον της.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ.—Κάπου ἐνενηντα ἄχρονων πέθανε τὶς πρῶτῃς ὁ παλαίμαχος τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς Διονύσιος Ταβουλάρης. Ὁ συμπάθειστος καλλιτέχνης πού παρ' ὅλη τὴν προχωρημένην του ἡλικίαν εἶχε διατηρήσει κάποιον σφρίγγον καὶ δὲν τοῦ ἀπόλειπε ποτέ ὁ ἐνθουσιασμός γιὰ τὸ θέατρο, εἶχε προφτάσει νὰ γιορτάσῃ τὴν περασμένη ἀνοῖξιν τὰ ἑβδομήντα πέντε χρόνια τῆς θεατρικῆς του δράσεως καὶ νὰ χαρῆ τὴν αὐθόρμητη συμμετῆ στήν καλλιτεχνικὴν του αὐτὴ γιορτὴν ἐνός πλήθους θαυμαστῶν, πού εἶτε—οἱ γεροντότεροι—τὸν εἶχαν δεῖ ἄλλοτε οἱ ἴδιοι νὰ πρωταγωνιστῆ στοὺς σαῖξπηροῦς ἰδίως ῥόλους, πού ἀγαποῦσε εἰς—οἱ νεώτεροι—εἶχαν ἀκούσει γιὰ τὸν παλαιότερον Φριάμβον του καὶ ἤξεραν πῶς εἶχε ἐργαστῆ ὅσο καμὴς ἄλλος, μετὰ τὸν καὶ μετὰ τὸν καὶ τῆς δημουργίας τῆς νεοελληνικῆς σκηνῆς, εἶτε πάλι. ὅσοι ἀποκοντὰ ἐτυχε νὰ τὸν γνωρίσωσιν, εἶχαν αισθανθῆ, τὴν μεγάλην ἐπιβολὴν τῆς φωτεινῆς καλλιτεχνικῆς του φυσιογνωμίας. Ὁ Διονύσιος Ταβουλάρης ἀντιπροσώπευε μιὰ ὀλόκληρη παράδοσι. Ἄν ἐμεῖς οἱ νεώτεροι δὲν μπορούμε νὰ ἐμφέρουμε καμιά κρίσιν γιὰ τὶς καλλιτεχνικὰς του ἰκανότητες, μὰ πού δὲν τὸν ἐγνωρίσαμε στήν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς του, ὡστόσο πολὺ τιμῆ γιὰ μᾶς ὑποθήκῃ ἦταν τὸ ἦθος του καὶ ὁ ἀγνός

καλλιτεχνικός τρυφῆνθουσιασμός, πού τοῦ ἔδινε τὴν δύναμιν ν' ἀγωνίζεται πάντοτε γιὰ τὴν ἐξυπρέτησιν τῶν ἰδανικῶν του τίμια καὶ πιστά. Καὶ στή σημερινὴν μάλιστα ὀλιγόπιστη ἐποχὴ μᾶς, πού οἱ ἀγνοὶ τύποι σὰν τὸν Διο-

νύσιον Ταβουλάρην ὅσο σὰν καὶ ἐκλείπουν, γιὰ ὄφελός μᾶς θὰ εἶναι νὰ διατηρήσωμε ὅσο μπορούμε πῶς ζωντανὴν μέσα στήν ψυχὴ μᾶς τὴν ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς του καὶ νὰ ἐμφυχωνώμαστε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ τίμιου καλλιτεχνικοῦ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Τὸ ΚΑΤΟΡΘΩΣΕ.—Ὁ δάγκειος μαζί μετὰ ἄλλα ἔκλεισε καὶ τὰ περισσότερα θέατρα. Διάβολε! Ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖον οὔτε τοῦ φίλου καὶ συνεργάτη μᾶς κ. Φώτου Πολίτη ἢ κριτικῆς αὐστηρότης δὲ θάρτανε...

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Θράσου Καστανίκη—Ἡ Χορεύτρια Κοινοσύνη Φελιτσιτά, καὶ ἄλλα διηγήματα.

«... Ἡ φαντασία εἶναι τὸ μέρος τοῦ ἀτόμου μᾶς πού κρατεῖται περισσότερον δικό μᾶς ἢ τὸ ἐναντίον... ἢ τὸ ἐναντιόν, ἢ φαντασία μου σὰν τὸ στομάχι μου δουλεύει ὅπως ἡ δική σου, ὅπως καθενός; Καὶ τότε; τί τὴ θέλω; Σὲ τί μοῦ χρησιμεύει τότες ἀφοῦ δὲ θὰ μορῶ σ' αὐτὴν ἢ νὰ κτιφεύω γιὰ νὰ νιώθω τὰ ἰδιαίτερα σύννεφα τοῦ ἑαυτοῦ μου. Γι' αὐτὸ τὴ χρειάζομαι. Ν' ἀναγνωρίζω μέσα της ὄλες τὶς διαφορὰς μὲν μετὰ τῶν ἄλλων. Τὶς διαφορὰς πού μ' ἀπολυτρώνουν ἀπὸ τὴν ὁμοιομορφία. Ἡ φαντασία μου... θέλω νὰ με κρατᾷ πέρα ἀπὸ τὴν ἄεστη ἐπανάληψιν τῆς πραγματικότητος. Ἄν ὄχι... Ἄν εἶναι τὰ ἴδια

τώρα πράγματα μέσα και στο δικό σου τὸ νοῦ...»
Τὰ λόγια αὐτά, πού τὰ λέει ἕνας ἀπὸ τοὺς ἔκφυλους τύπους πού περιγράφονται σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον, ἐκφράζουν τὴν ἀλήθεια πὺ ἀνεκάλυψε ὁ συγγραφέας κ' ἀπάνω τῆς ἐδημιουργήσε, φανερώνουν τὴν κεντρικὴ ἰδέα πού γεννήσε αὐτὰ τὰ τέσσερα διηγήματα, ἣ εἶναι μονάχα μιὰ ἐξομολόγησι γιὰ τὴν φανερῶδη καλλίτερη καὶ νὰ δικαιολογηθῆ ὁ χαρακτήρας τοῦ προσώπου πού τὴν κάνει. Εἶναι μιὰ πινελιὰ περισσότερη στὸν ἥρωά του ἣ εἶναι τὸ credo τοῦ συγγραφέα:

«Ὡς διαβάσουμε κ' ἄλλοι: «... Μὲ πέντε ἀραπάδες ἢ ντζᾶζ-μπάντ ο' ρλιαξ τὰ μεθυμέννα παραλήρηματα τῆς μοντέρνας ψυχῆς—ἐσπανε, ἔσειρνε, ξανασχεδιάζε κάτω ἀπὸ τὸ φῆς περάσματα γιὰ κολιμένους φαντασίες, θολὰ διπλά μέσα στὰ ζαλισμένα μάτια σου πετοῦσε χιουμουριστικὲς ὄλες τίς εἰκόνας τῆς ζωῆς σου, κωμικά γλήγορες καὶ κάποιες ἀλησμόνητες ὥρες σου, καὶ μονομιᾶς ὁ θόρυβος σὲ τύφλωνε—ὅπως χέρια ἀνοιχτά, ἀνοιχτά ἔσφρανε δάκτυλα μιᾶς παρθένας πού τὴν ἀκοῦς νὰ βραχνιάζει κ' ἀμέσως, δίχως τὰ ἔξῃς γιατί, ἣ σάρκα του ξεσκιζότανε ἀπ' ἕνα παγερὸ σφύριγμα τοῦ κινισμοῦ πού εἴτανε κρυμμένος κάτω καὶ, κρυμμένος καὶ σεργιανίζε τὸν ἔρω αὐτὸν χορευτὴ στους ἦχους τοῦ Soeet one, ἣ τοῦ Soapie, ἕνα σιρίγγι, ἔξοικιζε ὅτι ἀγαθὸ ἀπομνε ἀκόμη μέσα σου... Καὶ πάλε παραλήρηματα καὶ ξαφνικά τ' ὀραμάτισμα κάποιου μονάχου δρόμου καταμ. σῆς μιᾶς ξένης πολιτείας, μονάχου, μοᾶχου, κ' ἀναθύμηση μιᾶς ρομαντικῆς μελωδίας, μιᾶς ἀδίας κινεμάς σ' ἕνα σαλόνι—κ' ἄμε γες τὰ γυνά γόννα ἕνός ξεχασμέου ἔρωτα, ἐφηβικοῦ, δειλιάρη πού πάει, πάει πιά πάει α χορεύειμὲ τὸ στροβίλισμα τοῦ Sass sie manten, καὶ πάλε μέσα ἀπ' ὄλα ὁ γυμνὸς κορμὸς τῆς παρθένας πού βραχνιάσε. Κ' ἀκόμα ἕνα παραλήρημα μέσα στὸ πληθερὸ τ' ἀνάδαμα τῆς; μον ἔρνας βίας κ' ἄλλα ἀκόμη ὀραματίσματα ὑψὰ—... ἔτσι γυνὰ καὶ σπάνει ὁ νοῦς σου ὅταν π' ἔσει ἣ χιο μορ στικὴ ἀντάρρα τῆς ντζᾶζ-μπάντ »

«Ὡς σημειώσουμε πὸς ἐδῶ γίνεται λόγος γιὰ μοντέρνα ψυχὴ καὶ γιὰ μοντέρνα βίη κ' ἄς διαβάσουμε κ' ἄλλοι: «... Ἡ λαγνεία τους. Γιὰ ἕνα κορίτσι... καὶ τὰ ὄσα ἀνόμα λαχταροῦνε αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἔτσι πού τὴ γέρουν μισοστά τους. Καὶ πού δὲν τὰ τολμο νε, καὶ πού θὰ μείνουν γιὰ πάντα κολημένα στὴ φαντασία τους καὶ θὰ τὴ φουκοκάνουν δαιμονικά... ὄλα ὄσα λαχταροῦνε ἀκόμη» καὶ λίγο παρακάτω: «... Σύνησα τὸ πρῶτ καὶ τὴν εἶδα πού κοιμόταν ἀκίμη. Εἶχε πάρει τὴν παλάμη μου, τὴν εἶχε βάλει κάτω ἀπὸ τὸ προσωπίκι καὶ κοιμόταν ἐκεῖ ἀπάνω. Κ' ἕνα προσωπίκι σοβαρό! Ἐμεῖνα ἔτσι. Ὅστε τὸ πὺ παραμικρὸ κίνημα. Δὲν τολμοῦσα. Ἐμεῖνα ἔτσι. Αὐτὴ ἦταν ἡ μόνη στιγμὴ ὅπου πραγματικά ἐνίωσα μέσα μου εὐγένεια...»

Κ' ἣ μόνη στιγμὴ ὅπου ὁ ἀναγνώστης τοῦ βιβλίου τοῦ Καστανάκη θὰ νιώσῃ συγκινητὴ εἶναι ἀκριβῶς αὐτὴ ὅπου θὰ διαβάσῃ τὰ τελευταῖα παραπάνω λόγια. Σ' ὄλο τ' ἄλλο βί-

βλίον μπορεί νὰ νιώσῃ κάποια περιέργη ἀνπομονητία κάποιον ἐρεθισμό, κάποια ταραχὴ, συγκίνηση ὅμως, τὴ γλῶσσα ἢ συγκίνηση πού ἐλευθερώνει καὶ ἀναπαύει τὴν ψυχὴ, ὄχι. Ἀπὸ κομμάτια σὰν τὰ παραπάνω βλέπουμε πὸς ὁ συγγραφέας ξεκαθαροῦσε τὴ στάση του ἀντικρὺ στὴ ζωὴ. Τὸ ἔργο του ἔχει ἀλήθεια, πραγματικὲς ἐντυπώσεις, πὸς περιγράφονται μὲ δύναμη καὶ καλλιτεχνικὴ μαστοριά. Ὁ τύπος του εἶνε ζωντανός, πραγματικός καὶ ἀρκετὰ ἐκφυλός, τὸ ἄλλο ἣ λυσσασμένοι, ὅμως ἀληθινοὶ καὶ αἰώνιοι, αἰώνιοι γιατί πάντα καὶ παντοῦ ὑπῆρξαν, ὑπάρχουν καὶ θὰ ὑπάρχουν ἀνθρώποι πού χάνουν τὴν ἀρμονία τοῦ εἶναι τους, εἴτε ἀπὸ στέρηση, εἴτε ἀπὸ αυτοκτονία, εἴτε ἀπὸ ἀνικανότητα, εἴτε ἀπλῶς ἀπὸ πρόωρα γηρατειά εἴτε ἀπὸ μερικὴ ὑπερτροφία κ.λ.π. Ἀν ὅμως οἱ τέτιοι τύποι εἶναι περισσότεροι σήμερα ἀπὸ ἄλλοτε, γιατί ἐπλήθυναν οἱ πόλεις καὶ τὰ Παρίσια, γιατί ἐπλήθυναν τὰ πλοῦτη καὶ οἱ ἀρρωστίες κ' οἱ πό μοι, αὐτὸ δι φτάνει γιὰ τὴν μιλήσουμε γιὰ μ' ντέρνα ζωὴ. Ὁ φιληδονισμὸς δὲν εἶναι ἀπλῶς μοντέρνα πραγματικότητα, ὄσο κ' ἂν ἔχη σήμερα περισσότερα εὐαθὰ στὰ μεγάλα κέντρα. Κ' ὁ Καστανάκης περιγράφοντας τοὺς ἰδιότροπους τύπους του δὲν κατάφερε νὰ βγάλῃ ἀπ' αὐτοὺς μαζί μὲ τὴν ξεχωριστὴ τους τρέλλα καὶ λίγο ἀπὸ τὸ γενικό τους ἀνθρώπινο, ἐκεῖνο πού θὰ μᾶς ἔκανε νὰ συμπάθησουμε, νὰ συμπονοῦμε, νὰ συγκινηθῶμε. Οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ μὲ τὴν ὑπερτροφικὴ ἣ ἀρρωστημένη φαντασία (ἣ καὶ ἔξοδεμένες ἣ ἀτροφικὲς σωματικὲς δυνάμεις πού κάνει τὸ ἴδιο) παρουσιάζονται στὶς στιγμὲς τῆς τρέλλας τους δίχως νὰ μᾶς δείχνουν λίγο καὶ ἀπὸ τὴν προσηγοριὰ τους εὐτυχία ἣ τὴν κατοπινὴ τους δυστυχία. Θέλουν νὰ εἶναι μόνον μοντέρνοι ἐνῶ θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι αἰώνιοι, ὅπως π.χ. οἱ φιλήδονοι στοὺς ἀδερφοὺς Καραμαζώφ. Κ' ὁ Καστανάκης ἄλλοτε μὲ τὰ τέσσερα αὐτὰ του διηγήματα δείχνει τὴ μαστοριά στὴ σύνθεση, στὴ χρῆσι τῆ γλώσσας, στὴν ἀπεικόνιση, στὴν παραμοίωση πού το διάβασμα τοῦ βιβλίου του φέρει δὺο μαζί μεγάλους, συγγραφεῖς, Ντοστογιέφσκυ καὶ Ζῶου. Καὶ βρίσκω ὅτι τὸ βιβλίον του αὐτὸ εἶναι μιὰ θαυράσια περιγραφή τῆς ραφιναρισμένης ζωῆς τοῦ Παρισιοῦ τῆς ζωῆς ἐκεῖνης πού ἐνοσοῦν ὄλο, ὅταν μιλοῦν γιὰ γλέντια καὶ ἀπολαύσεις σὲ μιὰ σημερινὴ μεγαλοπόλη τῆς ζωῆς τῆς σωματικῆς καὶ χημητικῆς σπατάλης πού ὀνειρεῦνται οἱ πρὶγκηπες τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καὶ λαχταροῦν οἱ βλαχοδίμαρχοι κ' οἱ πλοῦσοι νῆοι κ' οἱ φτωχοὶ, στερεμένοι, κακοζωισμένοι ἀλλὰ διαβασμένοι διήθεν καλλιτέχνες. Κ' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Καστανάκη δὲν πλουτίζει μόνο τὴν νεοελληνικὴ, παρὰ τὴν παγκόσμια φιλολογία.

B. ΡΩΤΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Ἀπὸ τὸν ἀνταποκριτὴ τῆς «Πρωίας» στὸ Λονδίνο κ. Σ. Σατηριάδη, ἔλαβαμε τὸ παρακάτω γράμμα τὸ ὁποῖο καὶ δημοσιεύομε.

Φίλιταί μου κ. Μπαστιᾶ,

Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου ὑπάρχει μιὰ ἔδρα νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἣ ἔδρα Κοραή. Προικισμένη ἀπὸ τὴς Ἑλληνικῆς κοινότητες τῆς Ἀγγλίας, ἐπιχορηγομένη ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ὑποτίθεται ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ διὰ νὰ ἐμφανίζεῖ εἰς τὴν Βρετανικὴν Μητρόπολιν τὴν νεοελληνικὴν φιλολογικὴν κίνησιν, νὰ προπαγανδίσῃ τὰ Ἑλληνικά γράμματα καὶ νὰ βοηθῆ εἰς τὸ δικὸν ἐπιπέδον καὶ τὸν δικὸν κύκλον, ὅτι ἣ Προσβεία μᾶς κάμνει ἀλλοῦ, τὴν καλλιέργειαν διη. τῆς γνωριμίας, τῆς φιλίας καὶ τῆς στενωτέρας ἐπαφῆς τῶν δύο λαῶν. Ἀλλὰ τὸ μόνον πού δὲν κάμνει ἣ ἔδρα αὐτὴ εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς. Ἀτυχῆ ἀπὸ τὰ πρῶτα τῆς βήματα—πὸ τὴν ἀνέλαβε ἕνας φιλότουρκος Ἀγγλος γιὰ νὰ δυσφημίῃ εἰς κάθε εὐκαιρία ὅτι Ἑλληνικό—ἔπεσε τὴν στὰ χέρια ἐνὸς ἄλλου Ἀγγλου, ἰκανοῦ βέβαια εἰς ἄλλα ἐπιπέδα, ἀλλὰ ἀγνοοῦντος τὴν Ἑλληνικὴν. Μὰ ἀφοῦ ὁ καθηγητὴς πρέπει νὰ εἶναι Ἀγγλος καὶ ἀφοῦ εἶναι δύσκολον νὰ εὐρεθῆ ὁ καιαλληλότερος δὲν ὑπάρχει κανεὶς φῶγος διὰ τὸν σημερινὸν προφέσορα Μάρσαλλ ὁ ὁποῖος τοῦλάχιστον εἶναι φιλέλλην, φιλότουρκος, καίκανός, ὥστε νὰ γίνῃ κάποτε ἀντάξιος καὶ τῆς ἔδρας τού.

Ἀλλὰ, παραπλεύρως αὐτοῦ ἔχει ταχθῆ νὰ εἶναι ὡς ὑφηγητὴς ἕνας Ἑλληνας. Καὶ ὁ σημερινὸς ὑφηγητὴς (teeturer) εἶναι κάποιος κ. Κάκος Κυριακίδης. Ὅσοι θὰ διερωτηθοῦν διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἔχουσαν. Δὲν ἔχουν ἰδῆ πούθενά ποτε οὔτε μιαν γραμμὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ διότι ἀπλοῦστα δὲν ἔχει γραφῆ. Ὅσοι ἐν τούτοις ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν γνωριμίαν του μπουροῦν νὰ ἀνακαλύψουν διη τὴν ἔργασίαν του εἰς τὸ ... ἀρχεῖον τοῦ Ἐπιτομίου τῶν Ἐξωτερικῶν. Πιόκειται διὰ τὰς δακτυλογραφημένας ἐκθέσεις τῆς ἐν Λονδίνῳ Προσβείας αἱ ὁποῖαι εἶναι ὄλα ἔργα τῶν δακτύλων του. Ὁ φίλος κύριος ὑφηγητὴς παίζει πράγματι τὴν γλῶσσαν μᾶς εἰς τὰ δάκτυλα: Εἶναι δακτυλογράφος. Ἀπὸρροτος Κυπριακοῦ Γυμνασίου, οὐδένα τίτλον ἣ ἔργασίαν ἐμφανίζων, κατόρθωσε ἐπιφορῶμενος ἄλλον χαρισμάτων νὰ ἐπιβῇ καὶ αὐτῆς τῆς ἔδρας...

Κάποτε, ὅταν πρωτοδιορίσθη ἐπεζητήσα νὰ τὸν γνωρίσω διὰ νὰ τὸν ἀκούσω νὰ δικαιολογῆ τὸ τολμημά του. Μοῦ ἀνεγνώρισε, διότι δὲν μοροῖσε νὰ κάμῃ ἄλλο ὅς, ὅτι δὲν ἔχει καμμιὰ σχέσι μὲ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογία, μὸ ὅμ λόγος ὅτι εἶναι ἀνάξιος νὰ κατέχη τὴν ἔδρα πού τὸν ἔχουν δώσει. Μοῦ ὑπεσχῆθη ἀκόμα ὅτι θὰ παρηγόρει ἀρκετὸ νὰ συμφωνοῦσε ὁ κ. Προσβευτής. Καὶ τέλος ἔκαμε ἔκκλησιαν εἰς τὴν συνάντησιν τῶν βιωτικῶν του ἀνα-

γκῶν διὰ νὰ μὴ κάμω θόρυβον μὲ τὴν ἐφημερίδα πού ἀντιπροσώπευα καὶ χάσει καὶ τὴ θέσι του ὡς δακτυλογράφος.

Ἐπεκοινώνησα μὲ τὸν Πρωτανὶ τοῦ Κίγκς Κόλλετζ, τὸν σεβαστὸν μου Δρα Μπάρεκκ. Μοῦ ἔγραψε ὅτι δὲν ἔχει καμμιὰ εὐθύνη διὰ τὸ σκάνδαλον αὐτὸ εἰς βάρος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ἐφάνη ἐπὶ πλέον ὅτι θὰ θέλε νὰ θεραπεύσῃ τὸ κακόν. Ἀλλὰ ἣ θητεία του ἔληξε μὲ τὸ τέλος τοῦ περασμένου σχολικοῦ ἔτους καὶ ἔτσι τὴν πρῶτα μὲν εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τὸν σημερινὸν Πρωτάνευ.

Ἄκουσα τὸν κ. Προσβευτὴ ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος. Εἶναι ὁ πρῶτος πού ἀποποιεῖται οἰαδήποτε εὐθύνη διὰ τὸν δορυ μὸ ἣ τὴν διατήρησιν τοῦ ἀγαματόν αὐτοῦ νέου εἰς τὴν ἔδραν. Ἀλλὰ, καὶ σ' αὐτὸ ὁ κ. Κακλαμάνος ἴσως ἔχει ἀπόλυτον δίκαιον, δὲν μπορεί αὐτός ὡς ἐπίσημος νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰ ἔσωτερικὰ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου. Δὲν τοῦ ἀναγνωρίζεται δίκαιωμα οὔτε εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἔδρα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, καὶ ἣ ἀποτυχία διαβημάτων του θὰ εἶναι σὲ κακόν.

Βλέπεις, ἀγαπητὴ μου κ. Διευθυντά πού εὐρίσκειται τὸ ζήτημα Ἀλλὰ μπορεί νὰ ἐξακολουθήσῃ ἣ κατάστασις αὕτη ἀδιαμαρτύρητα; Δὲν εἶναι δυνατόν οἱ Ἀκαδημαῖοί μας, οἱ τίτλων συνάδελφοι τοῦ κ. Ὑψηγῆ ἢ εἰς τὰ Ἑλληνικά Πανεπιστήμια, οἱ Ἑλληνες διανοοῦμενοι, νὰ κάμουν μιὰ ἐνέργειαν καὶ διανέξασιν ἐξακριβώσουν τάνωτέρω—ἄν δὲν τοὺς ἀρκεῖ ἣ δικὴ μου βεβαίωσις— νὰ ἀποκηρύξουν τὸν ἐν Λονδίῳ ἐξ ὀνόματός των καὶ εἰς βάρος των ἀσχημονοῦντα, ἣ κατὰ πῶ καλλίτερον, νὰ εὐχρον τὸν τρόπο νὰ τὸν ἀντικαταστήσουν; Κανεὶς σ' αὐτοὺς δὲν θὰ ἠρνεῖτο τὸ δίκαιωμα τῆς παρεμβάσεως.

Χρειάζεται ἴσως νὰ εἰπῶ τί κάμουν τὰλλα κράτη διὰ τίς δικῆς τους ἔδρας; Οἱ Ρουμάνοι ἔχουν δύο καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου των πού ἐναλλάσσονται εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ ἔδραν ὡς ὑφηγηταί. Τὸ ἔργον των κατὰ τὸ πρόγραμμα εἶναι βέβαιον μηδαιμόν. Ἀλλὰ μὲ τὸν τίτλον τοῦ ὑφηγητοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου ἔχουν τὰ μέσα καὶ ἐπανελημμένες διαλέξεις διαφωτιστικώτατες διὰ τὰ Ρουμανικά νὰ οργανοῦνουν καὶ εἰς τίς διαφόρες ἐπιθεωρήσεις καὶ ἐφημερδες νὰ καταχωροῦν τακτικά, προπαγανδιστικά διὰ τὸν τόπον τους, τὴν φιλολογία τους καὶ τὴν ἐν γενεῖ ἐπιστημονικὴν κίνησιν, ἄρθρα. Οἱ γελτόνες μᾶς οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι μετέχου μὲ ἰσχυρότατο ἐπιστημονικὸ ἐπιτελεῖον εἰς τὸ περιήρημα Σλαβικὸ Τμήμα τοῦ Πανεπιστημίου, ἣ ἐργασία τους δὲ μόνον εἰς τὴν διεθνῶς γνωστὴ «Slavonic Review» θὰ ἀξίζε οἰονδήποτε μισθό. Αὐτὰ διὰ νὰ αναφέρω τὰ Βαλκανικά μόνον κράτη καὶ νὰ μὴν θῆω τὰ ἄλλα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης τῶν ὁποίων τὴν ὀργάνωσιν ἴσως νὰ μὴν μοροῦμε οὔτε κἂν νὰ ζηλέψωμε. Ἐνῶ εἰμεῖς ἔχομε τὸν κ. Κάκο Κυριακίδην.

Ἀλλὰ ἄς ἐλπίσουμε ὅτι αὐτὴ τὴν φορὰ μοροῖ νὰ γίνῃ κατὰ.

ΕΞΩ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Δελαπατριδής - Μη στεροχωρήσθε κυριοί! Υπάρχει η πλατεία Συνταγματος, όπου, όπως εγώ, μπορείτε να συνεχίσετε τον αγώνα σας!...

«Ελευθέρον Βήμα» 21-8-28

Με θερμούς συναδελφικούς χαιρετισμούς,
Σ. Ν. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

Σ. Ε. Γρ. Δεν γνωρίζω το πρόσωπο που αναφέρεται στην επιστολή, γνωρίζω όμως πολύ καλά την σοβαρότητα του έν Λονδίνω ανταποκριτού της «Πρωίας» κ. Σωτηριάδου και αν όχι τίποτε άλλο έλίζομε ή επιστολή αυτή να κινήση το ενδιαφέρον των άρμοδιων οι οποίοι χροός έχουν να εξεκριθώσουν την αλήθειαν των κατωγγελομένων και να ενεργήσουν ανάλογως.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Κ. Ψυχογιούν. Διδυμότειχον. Ευχαρίστως Σας αναθέτομε την αντιπροσωπεία. Για κείνο το κομμάτι δεν Σας έγράψαμε γιατί περιμέναμε να ρθήτε όπως μās γράψαμε στις Αθήνας. Ίσα ίσα είχαμε πολλά να Σας πούμε. Αργότερα από τον κ. Δρόσο μάθαμε τ'ι διατρέξαντα στη Δειβαδιά σχετικί λο πόν θά Σας γράψομε ταχυ ρομικώς.— Ελένην Στεφάνου Δράμαν: Ελάβαμε επιστολίσ Σας ευχαριστοῦμε και περιμένομε πάντα την επάνοδό σας.— Αιδεσιότατον Ζαχαριάν Δουράτσον Σαντορίνην. Έκφράσατε τὰ σέβη μας ες ες τον πανιερότατον Καμηλιόνην. Η επιστολή Σας θά ληφθῆ ὑπ' ὄψει και επιθυμοῦμεν τακτικί να Σίς διαβάξωμεν. Ο κ. Μπαστιάς εὐθύς ὡς ἀναλάβει ἀπό τόν Δάγκειον θά Σας γράψει ταχυδρομικώς.— Ν. Κακούσην Ιατρον Τήνον. Έχετε ἀπολύτως δίκαιον γιά ὅσα μās γράφετε. Εἴμεθα εὐτυχεῖς πού βλέπομε τὸ ενδιαφέρον Σας γιά τόν ἀγώνα μας.— Δ. Χατζηζήσης,

Τσοῦκα. Σας ευχαριστοῦμε γιά τῖς κρίσεις Σας.—Κ. Καραχάλιον, Κομμάνι: Ε μεθα σύμφωνοι σέ ὅλα ἐκτός ἀπό τήν ἀπόλυτη ὁμοιομορφία τήν γλωσσική πού ζητάτε. Θά ἦταν καλό μὰ δέν φαντάζεσθε πόσο δύσκολο εἶναι. Σας μιλοῦμε με τήν πείρα τῶν ἀνθρώπων πού ἐκάμαμε τή δοκιμή χωρ ε κανένα ἀποτέλεσμα.— Σωτηρ. Γεωργα ὀπουλον καθηγητήν Έδεισσα. Η ἐκπαιδευσί μας θι ἦταν διαφορετική ἂν πολλοί ἐκπαιδευτι οἱ ἐσκέπτονταν ὅπως Σεις. Μόνο συγχαρητήρια μπορούμε να Σας ἐφρ σουμε γιά τὸ γράμμα Σας. Μās χαροποίησε και μās ἐνεθ ῖρρυνε στόν σκληρό ἀγώνα μας. Σας ὑχαριστοῦμε θερμά.

ΤΑ ΝΕΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

- 1) G. d' Annunzio. — Contemplation de la mort.
  - 2) J. Babel. — Cavalerie rouge.
  - 3) f. L. Barclay. — Ma vie pour la tienne.
  - 4) M. Barrès. Le coeur des femmes de France.
  - 5) F. Bertaux. Littérature allemande.
  - 6) A. Boïnard. L' amitié.
  - 7) P. Bourget. Le tapin.
  - 8) F. Champsaur. La princesse Erieraude.
  - 9) M. Choisy. Un mois chez les filles.
  - 10) H. de Carzon. Lettres de Mozart.
  - 11) M. Dekobra. Sérénade au bourrean.
  - 12) J. Delteil. La Fayette.
  - 13) Th. Dostoievsky. Un joueur.
  - 14) A. Dupouy. Horace.
- Βιβλιοπωλείον «Κάουφμαν» Σταδίου 24

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΛΕΦ, 11-48

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

‘Ιστορία του μεγάλου πολέμου 1914—1918 και ή κριτική αυτού μετ’ εικόνας και χαρτών υπό Πατρόκλου Κοττογιάννη υποστρατήγου. Έκδοσις Β’ αναθ ωρηθείσα και εὐρέως ἐπαυξηθείσα. Χρυσάδ. Δραχμ. 175—ἀδες 150.—
 Η πρώτη έκδοσις τού έργου δημοσιευθείσα εὐθύς μετὰ τήν λήξιν του τεραστίου πολέμου, διατυπωθείσα δέ ἐν στενοτάτῳ πλαίσῳ μεγάλης συντομίας ἦτο ἐπόμενον να μη διαφωτίξη ἐπαρκῶς πάντα τὰ σημεῖα του πολέμου τούτου. Η εἰθυναίς συνεκῶς τῆς πρώτης έκδόσεως ὑποβοηθουμένη ἐκ τῆς ἐκτοτε δημοσιεύσεως ἔργων ἀδθεντικῶν ἐπέτρυσεν εἰς τὸν συγγραφέα ἀπ’ ἐνός μὲν να διαλευκάνη ἐν αὐτῇ, ὅσα γεγονότα δέν ἦσαν ἐπαρκῶς γνωστά κατὰ τήν ἐποχὴν τῆς πρώτης έκδόσεως, ἀπ’ ἑτέρου δέ να ἐπεκταθῆ ἐπὶ ἄλλων, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ μάλλον ἐνδιαφέροντα. Η παραμονή του συγγραφέως ὡς ἀρχηγού τῆς Ἑλληνικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς ἐν τῷ Ἀντικῷ Μετώπῳ ἐν ᾧ ἐκρίν το ή τύχη του Με ἄλου Πολέμου δέν ἀπέβη ματαία πρὸς τήν περὶ ἧς πρόκειται ἐξιστόρησιν, ἥτις περιορίζεται εἰς τήν ἀφήγησιν ἁμόνον τῶν πολεμικῶν γεγονότων, ὧν πάλιν τὰ ἐνδιαφέροντα ἡμᾶς ἀμεσώτερον, ὡς αἱ ἐπιγ ιρήσεις του Βαλκανικοῦ Μετώπου και ή ἐκστρατεία τῶν Δαρδανελλίων ἐπιτίθενται ἐκτενέστερον.

Γ. Ν. Παλαιολόγου. Σκέψεις τινές περὶ ὀργάν. ἐκπαιδευσεως	Δρ. 30
Ρ. ΚΥΕΕΛΕΝ. Τὰ αἷτια του Παγκοσμίου Πολέμου	> 35
ZELINSKI Ἡμεῖς και οἱ ἀρχαῖοι	> 50
Π. Δημητράκοπουλου. Ὁ Πνευματισμός (Ζωή και ἐπίρρσις)	> 60
Κ. Χολέβα. Ὁδηγός του Γνω ρητικού Συνταγματισμοῦ	> 30
Ν. ΣΧΗΝ. Πρω ὀπόρ	> 30
Έξοχγοπούλου. Η Ψυχογραφία ἐν τῷ σχολείῳ	> 30
Πλάτωνος Πολιτεία. Έκδοσις Στερεότυπος ὑπό Γ. Γαρθίκι	> 20

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 56

Πώλησις και ἔκδοσις παντός εἶδους Ἑλληνικῶν βιβλίων. Νομικῶν, ἱατρικῶν, και φιλολογικῶν εἰς εἴκοσι μηνιαίας δόσεις.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

‘Οδός Φράττυ και Ριτσιώτη Γαριβαλδη
Αἱ ἐγκαταστάσεις μας ἀπό τὰς τελευταίας του εἶδους. Περιλαμβάνουν 40 διάφορα μηχανήματα και τὰ ἀκόλουθα τμήματα.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΙΟΝ
ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Έκτελούνται παντός εἶδους ἔργα σίκι τυπογραφικῆ και λιθογραφικῆ, βιβλιωδετι. αἱ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧ. ΑΠΘΕΜ. ΔΡ. 330.000.000

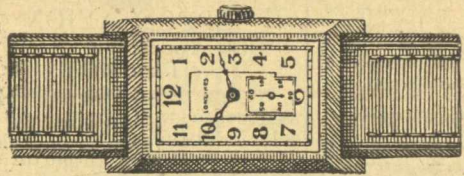
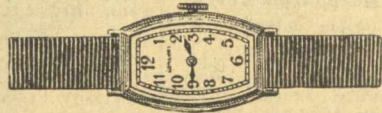
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Καταθέσεις ἐν ὄψει ἀπλαῖ και εἰς ἀντικτὸν λογαριασπιδόν— Καταθέσεις διαρκεῖς και ἐπὶ προσθεσμία.— Καταθέσεις Ταμειυτηρίου.— Προξοφλήσεις.— Δάνεια και ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκη.— Δάνεια και ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ Ἑλληνικῶν τίτλων.— Δάνεια και ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπ’ ἐνεχύρῳ πολυτίμων μετάλλων.— Δάνεια ἐπ’ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων και ἐνεχυρογράφων.— Πιστώσεις ἐναντι φοροτωτικῶν.— Δάνεια πρὸς Δήμους, λιμένας και ἔτερα νομικὰ πρόσωπα.— Συμμετοχή εἰς ἀνωνύμους Ἑλληνικὰς Ἑταιρείας.— Έκδοσις και πληρωμή τῶν πιστωτικῶν ἐπιταγῶν, ἐπιστολῶν και ἐντολῶν πληρωμῆς.— Έκτέλσεις ἐντολῶν Χρηματιστηρίου.

ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ
ΩΡΟΛΟΓΙΑ

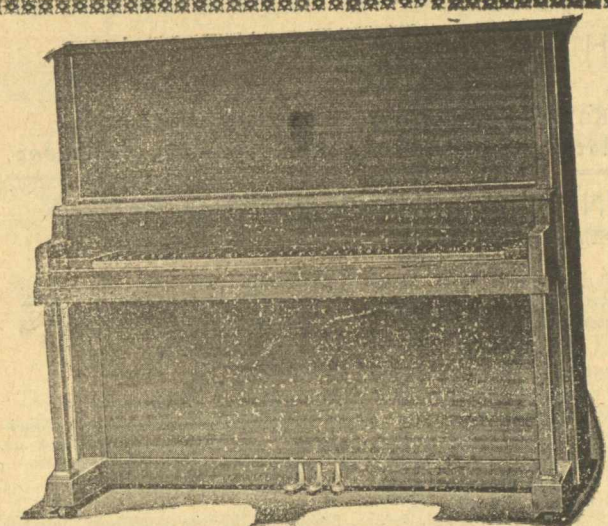
Longines
LONGINES
9 GRANDS PRIX
309 ΠΡΩΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ Π. ΖΕΝΕΤΟΥ
ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΑΙ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΥ 42
ΑΙ ΚΑΛΙΤΕΡΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ, ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑΙ
ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΝ
ΗΛΙΘΙΟΣ
Τὸ Ἄριστον ἔργον τοῦ Ντσοστογιέφσκυ
Τόμοι 1-4 Δραχ. 60

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
Ν. ΠΑΠΑΜΑΥΡΟΥ
ΟΔΟΣ ΛΙΟΣΙΩΝ 25
Πλουτισθὲν μὲ ὅλα τὰ μηχανήματα
καὶ μὲ προσωπικὸν ἄρτιον, ἐκτελεῖ τα-
χέως καὶ μὲ τιμὰς λογικὰς κάθε εἶδους
Βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν.

ΠΙΑΝΑ
ΕΧΕΤΕ ΑΝΑΓΚΗΝ ΠΙΑΝΟΥ;

Κάμετε τὴν ἐκλογὴν σας ἀπὸ τὴν πλουσιωτέραν συλλογὴν ἐν Ἑλλάδι ὅπου θὰ εὐρηθε ἀσφαλῶς ἓνα ΠΙΑΝΟ πού νὰ ἐξυπηρετῇ τὰς ἀνάγκας σας, τὰ γούστα σας, τὸ βελάντιον σας.

Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις σας εἶναι ἀπολύτως ἐξησφαλισμένη ἀπὸ τὸ σύστημα τῆς πρακτικῆς ἐγγυήσεως πού παρέχομεν, δοκιμάζοντες τὸ ΠΙΑΝΟ τῆς ἐκλογῆς σας εἰς βάρος μας.

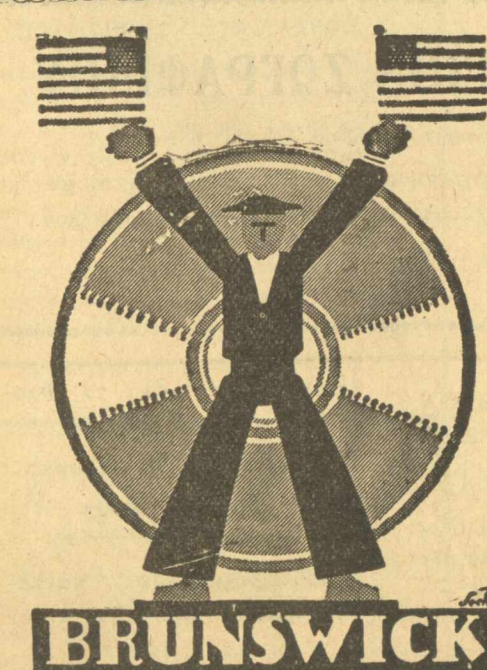
Ἐπισκεφθεῖτε τὴν ἐκθεσὶν μας καὶ θὰ σᾶς δώσωμεν τὰς ἀπαιτουμένας ἐξηγήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐγγυήσιν μας, τὸ σύστημά μας τῶν πωλήσεων μὲ δόσεις κτλ. κτλ.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΙΑΝΩΝ ΣΤΑΡΡ Richmond, Ind U. S. A.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΘΗΝΩΝ
Στοῦ Ἀρσακείου 12

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΟ 1870

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
Ὁδὸς Φίλωνος 48

BRUNSWICK
ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ-ΔΙΣΚΟΙ

ΓΕΝ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΑΛΕΞ. ΚΟΚΟΛΗΣ & ΣΙΑ
ΑΘΗΝΑΙ, ΒΟΥΛΗΣ 9

BRUNSWICK
The Best American Dance Record

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ 130
ΘΕΣΣ/ΝΙΚΗ: ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 3

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ : ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΜ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι—ή Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΕΙΟΥ 3

Διδάσκονται άπαντα τά όργανα και μαθήματα Μονωδία, Δραματική, Άπαγγελία, Ιστορία Μουσικής, Prima Vista, Γυθμική σύστημα Dalcroze).

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ και Σ. ας Α. Άλκιάνδ. 14
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΗΛ Άχαρών—Σουριελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ Κεραμέων—Έλευσίων
ΔΕΟΝΤΙΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ— Έργμα παιδείων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ— Παιδείων 306
ΜΙΧΗΛ ΠΙΤΙΔΗ— Παιδείων 1
Α. ΖΕΡΒΟΥ— ΑΔΑΡΟΠΟΥΛΟΥ— Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ— Κηφισία
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ— Παιδείων 1
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ— Παιδείων 1
ΜΑΡΚΟΥ και ΜΑΚΡΗ— Ν. Φαλήρου
Α. ΨΑΛΤΩΦ— Νέα Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
» » ΧΑΛΚΙΔΟΣ
» » ΚΟΡΙΝΘΟΥ
» » ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ [ΚΡΗΤΗΣ]
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ [ΚΡΗΤΗΣ]
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
» » ΒΟΛΟΥ
Μέσος όρος φοιτώντων μαθητών κατ' έτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ BLUTHNER CROTRIAN STEIN WEG NEUMEYER, SOPH K. A. Π.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Όλα τά κλασσικά, παιδαγωγικά και νεώτερα. Γίνονται δεκτά ιδιαίτερα παραγγελία. Σ. νεργασία με τούς μεγαλύτερους έκδοτικούς οίκους της Ευρώπης.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κιθάρες, όλα τά είδη των πνευστών όργανων έξαρτήματα παντός είδους, μάντα φιλαρμονικών οόλοι, πιανόλες, χρονόμετρα, κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ

Άναλαμβάνει τήν έκδοσιν μουσικών τεμαχίων και εκδόσεις έργων διαφόρων μουσουργών.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΑΙΣΜΑΤΩΝ
Χορδίζονται, λουστράρονται και επισκευάζονται παντός είδους πιάνα, πιανόλες και μουσικά όργανα από άριστους τεχνίτας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Καταβεβλημένον δρ. 25.500.000
Άποθεματικόν Δρ. 830.228

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

Υποκαταστήματα εν Άθήναις

F I L I A L E S

Τράπεζα Λαρίσης—Λάρισα
Τράπεζα Τρίκινων— Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Είς όλας τας πόλεις της Ελλάδος και τας κυριωτέρας του έξωτερικού

Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχμῶν με 7⁰/₀.— Έκτελεϊ πάσης φύσεως Τραπεζητικὰς εργασιὰς

“ Β Ο Τ Ρ Υ Σ , ,

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικόν και Άποθεματικόν Δρ. 60.000.000 τήν 31 Δεκεμβρίου 1927

Κεντρικόν Πρατήριον:
Όδός Άθηνάς αριθ 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, έρυθροί, γλυκοί, μωσχάτοι
ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ: Έπιτραπέζιοι έπιδόρπιοι, όρεκτικοί, τονωτικοί,
ΒΕΡΜΟΥΤ: Έκ παλαιού μωσχάτου Οίνου

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Άπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ «ΒΟΤΡΥΣ»

ΤΥΠΟΥ ΚΟΝΙΑΚ

Έφαμιλλον τών καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ Πολυώνται είς όλα τά κέντρα καταναλώσεως

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΛΑΙΩΤΙΣΣΗΣ 3 (Μέγαρον Πολυζώη) Τηλ. 11-6 Νέον

Πλουτισθέν διά τών τελειωτέρων μηχανημάτων και διαθέτον όλα τά μέσα, αναλαμβάνει κάθε εργασία, με ταχύτητα και καλλιτεχνίαν απαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΜΗΡΟΥ ΚΟΥΡΚΟΥΛΗ
ΟΔΟΣ ΜΑΡΝΗ 44

Πλουσία συλλογή ύφασμάτων. Έφορμογή τελεία και με εύκολίαν Πληρωμής

ΑΝ. ΕΛΛ. ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΛΕΙΩΝ
« Η ΛΕΙΟΠΙΣΤΟΣ »

Σοφοκλέους 1 β
Πώλησις Λαχ. Όμολογιῶν επί πιστώσει,
Μόνον με 50 δραχμῶς μηνιαίως άποκτάτε 5—10 Λαχ. Όμολογίας του Κράτους ή της Έθνικῆς.

Ζητείτε από όλα τὰ Φαρμακεία τις άνώτερας
COMRESSES Μάρκας

“ ΕΤΟΙΛΕ , ,

άποστειρωμένες, και κατασκευασμένες από τήν πλέον καλλιτέραν Άγγλικήν Γάζαν

Ι. ΛΟΥΙΖΙΔΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Διπλωματούχος της όδοντ. Σχολῆς Παρισίων Ε. Α. Ρ. Έπί τετραετίαν ειδικός εκπαιδευθείς εν Παρισίοις. Έργασθείς έπ άρχετον εν τοις νοσοκομείοις τών Παρισίων Lauboisier st Antoine και Pitié. Όλιγοήμερος άνώδυνος ήγγυημένη θεραπεία παθήσεων στόματος και όδόντων. Έπιστημονική έφαρμογή Γεφυρών και όδοντοστοιχιῶν. Τελεία και ριζική θεραπεία Ούχίτιδος Πυρρορίας και δυσσομίας.

Χαλκοκονδύλη 44 (Όμόνοια)

Σ. ΛΟΥΙΖΙΔΗΣ

Ίατρὸς
Συφιλιδολόγος — Ούρολόγος
Γυναικολόγος

Σπουδάσας επί μακρόν εν Παρισίοις, είς τὰ τελειότερα Νοσοκομεία (St Louis Necher Lariboisière) τὰ Συφιλιδολογικά, Ούροποιογεννητικά, Γυναικολογικά Νοσήματα.

Δέχεται 9 π. μ.—1 1/2 μ. μ.
και 4 1/2 — 8 1/2 μ. μ.

58 όδός Σωκράτους (Όμόνοια)

Ε ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

Παιδίατρος—Παθολόγος

Έν Παρισίοις και Αθῶν επί τριετίαν ειδικῶς εκπαιδευθείς. Δέχεται εν τῷ Ιατρείῳ του 9—11 π. μ. και 4—6 μ. μ.
Όδός Σόλωνος 103

Ο ΙΑΤΡΟΣ Χ. Ι. ΚΑΜΑΡΙΩΤΗΣ

Ειδικῶς εκπαιδευθείς εν Παρισίοις είς τὰ Άφροδίσια, Συφιλιδικά, Ούροποιογεννητικά

Δέχεται 9—1 και 4—9 μ. μ.

Όδός Γερανίου 17 (Όμόνοια)
Ίδιαίτερα αϊθουσαι κυριῶν

ΙΩΣΗΦ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Ὁδὸς Ἀγ. Κωνσταντίνου 29

Ὁ κ. Ἰωσήφ Σφακιανᾶκης διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Βερολίνου, ἐπί 15ετίαν ἐν Γερμανίᾳ ἐκπαιδευθεὶς θεραπεύει ἅπαντα τὰ Γυναικολογικά, Μαιευτικά, Οὐρολογικά, Δερματικά καὶ Μεταδοτικά νοσήματα. Ἐγχειρήσεις γυναικολογικαὶ ἐπιτυχέσταται.
Δέχεται 10—12π.μ. καὶ 4—8 μ.μ.

Φροντιστήριον Μαθηματικῶν
Καθηγητοῦ

ΕΥΑΓ-ΣΤΑΜΑΤΗ

Τμήματα δι' ἐπανεξετάσεις καὶ δι' ὑποψηφίους ὁλῶν τῶν Σχολῶν
Πληροφορίαι παρὰ τῆς ἰδιᾶς ἐκάστην Δευτέρα—Τετάρτην—Παρασκευὴν 5-6 μ.μ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΕΩΣ

ΠΑΤΗΣΣΙΩΝ 132

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΑΚΤΥΠΗΣ

ΙΑΤΡΟΣ

Μαιευτήρ-Γυναικολόγος

Ἐπιμελητὴς Δημοτικοῦ Μαιευτηρίου

Ὁδὸς Τζώρτζη 12 (Πλατεία Κάνιγγος)

Ἐπισκεψαί 4—6 μ.μ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ο "ΓΟΥΤΕΜΒΕΡΓΙΟΣ,"

ὈΔΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ 31 — ΑΘΗΝΑΙ

Ἐκτελεῖται ταχέως καὶ μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας κάθε
Τυπογραφικὴ ἔργασία

Τιμαὶ ἀσυναγώνιστοι
Ἐργασία καλλιτεχνικὴ

Α. Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

ὈΔΟΣ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ 9

Ἐκάστη κλήρωσις τοῦ Μεγάλου Λαχείου εἶναι ἀποτελής 5.250 λαχοὶ κερδίζουσι εἰς ἐκάστην κλήρωσιν δρ. 5.500.000.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΡΔΩΝ

Κλήροι	1	2.000.000	πρὸς Δρχ.	2.000.000
>	1	400.000	>	400.000
>	1	250.000	>	250.000
>	1	200.000	<	200.000
>	1	100.000	>	100.000
>	1	50.000	>	50.000
>	1	20.000	>	20.000
>	1	15.000	>	15.000
>	1	10.000	>	10.000
>	1	9.000	>	9.000
>	1	8.000	>	8.000
>	1	7.000	>	7.000
>	1	6.000	>	6.000
>	2	5.000	>	10.000
>	10	4.000	>	40.000
>	25	3.000	>	75.000
>	100	2.000	>	200.000
>	100	1.000	>	100.000
	250			2.500.000
	5.000	400		2.000.000
	5250			5.500.000

Ἀριθμὸς τῆς κερδίζων εἰς μίαν κλήρωσιν ὡς ἐκ τοῦ συστήματος τῆς διανομῆς τῶν κερδῶν, πλείονα τοῦ ἐνὸς κέρδη λαμβάνει πάντα τὰ κέρδη ταῦτα.

5η κλήρωσις 29 Ὀκτωβρίου

Ἐκαστον Γραμματίον διαιρεῖται εἰς 4 τμήματα πολυόμενα ἀντὶ 50 δραχμῶν καὶ παρεχόμενα δικαίωμα εἰς τὸ τέταρτον τῶν ὡς ἄνω κερδῶν.

Ἐξαιρετικῶς ἐπιλεγούσα

Ἀριθ. Πρωτ. 142742|3281|111

Ἀῦξ. ἀριθ. ἐγκυκλίου 266

ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ

Γραφεῖον ΠΙ Τμήμα Α1

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Πρὸς ἀπάσας τὰς Στρατιωτικὰς Ἀρχὰς

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

«Προκήρυξις διαγωνισμοῦ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν μαθητῶν εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν».

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου 1925 Ν. Διάταγμα «περὶ συστάσεως ἐν Αθήναις Στρατ. Ἱατρικῆς Σχολῆς» καὶ τὰ ἐκτελεστικά τούτου Π' Δήματα.

ΠΡΟΚΗΡΥΣΣΟΜΕΝ

διαγωνισμὸν ὑποψηφίων μαθητῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς τὴν Στρ. Ἱατρ. Σχολὴν καὶ ὀρίζομεν τὸν ὀλικὸν ἀριθμὸν θέσεων εἰς (20) εἴκοσιν.

Υἱοὶ ἢ ἀδελφοὶ φονευθέντων ἢ θανόντων ἐν πολέμῳ εἰσαχθήσονται καθ' ὑπερβασιν τοῦ ἄνω ἀριθμοῦ ἐὰν ἔλθωσιν ἐπιτυχόντες καὶ ἐφ' ὅσον δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀριθμὸν.

Ὁ διαγωνισμὸς οὗτος ἀρξήται τὴν 10ην Σ] βρῆου.

Οἱ ὑποψήφιοι ἰδιῶται καὶ ὀπλίται θὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τὴν 22αν Αὐγούστου.

Ι. Τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὸν διαγωνισμὸν εἶναι :

1) Διαγωγὴ ἀμεμπτος.

2) Ὑγεία καὶ καλὴ σωματικὴ διάπλασις

3) Ἀπολυτήριον ἀνεγνωρισμένου Γυμνασίου τοῦ Κράτους ἢ τοιοῦτου ἀλλοδαπῆς ἑξομοιωμένου πρὸς τὰ Γυμνάσια τοῦ Κράτους.

4) Ἡλικία κατωτέρα τῶν 20 ἐτῶν συμπληρουμένην 31ην Δ]βρίου ἐ. ἔ. ἑξαιρετικῶς διὰ τοὺς ἐν τῷ Στρατῷ τὴν 20ην Ἰουλίου ἐ. ἔ. ὑπηρετοῦντας κατωτέρα τῶν 23 ἐτῶν συμπληρουμένην τὴν 31ην Δ]βρίου ἐ. ἔ.

5) Ἑλληνικὴ ἰθαγένεια.

II. Ὀπλίται ἢ ἰδιῶται κερτημένοι τὰ ἀνωτέρω προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ καταγῶσιν εἰς τὴν Στρ. Ἱατρ. Σχολὴν ὑποβάλλουσιν οἱ μὲν πρῶτοι ἰεραρχικῶς εἰς τὰ Συντάγματά των καὶ δι' αὐτῶν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Στρ. Ἱατρ. Σχολὴν, οἱ δὲ δεῦτεροι διὰ τῶν γονέων ἢ κηδεμόνων αὐτῶν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Σχολὴν ἢ διὰ τῆς ἀρμοδίας Προξενικῆς Ἀρχῆς, ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται εἰς τὸ ἑξωτερικόν, τὰς σχετικὰς αἰτήσεις κατὰ τὸ παρατιθέμενον ὑπόδειγμα οὕτως ὥστε νὰ ἔχωσι περιέλθῃ εἰς τὴν Σχολὴν τὴν 20ην Αὐγούστου, ἐπισυνάπτοντες τὰ ἐξῆς πιστοποιητικὰ νομίμως κεχαρτοσημασμένα.

1) Διὰ τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς γραμματικὰς γνώσεις.

α') Οἱ ὀπλίται ἐπίσημον ἀντίγραφον φύλλον μητρῶου των μετὰ φωτογραφίας ἀναγεγραμμένας τὰς ποιὰς των καὶ χαρακτηρισμὸν τῆς ἐν τῷ Στρατῷ διαγωγῆς των ὑπὸ τοῦ οἰκείου Σαματάρχου, ὡς καὶ ἀπολυτήριον ἀνεγνωρισμένου Γυμνασίου τοῦ Κράτους ἢ τοιοῦτου ἀλλοδαπῆς, ἑξομοιωμένου πρὸς τὰ τοῦ Κράτους, ἐν ᾧ νὰ ἐμφαίνεται ἢ ἐν τῷ Γυμνασίῳ διαγωγή των.

β') Οἱ ἰδιῶται οἱ ἀποφοιτήσαντες τοῦ Γυμνασίου κατὰ προηγούμενα ἔτη πιστοποιικὸν τοῦ Εἰσαγγελέως Πρωτοδικῶν ὅτι δὲν ὑπέστησαν ποινικὴν τινὰ δίωξιν ἐκ τῶν προβλεπομένων ἐν τοῖς ἀρθροῖς 21 καὶ 22 τοῦ Ποιν. Νόμου καὶ πιστοποιητικὸν τῆς Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς τοῦ ἴσου διαμονῆς των περὶ τοῦ ἀνεπιλήπτου τῆς διαγωγῆς αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ Γυμνασίου ἀποφοιτήσεως των καὶ τὸ ἀπολυτήριον ἀνεγνωρισμένου Γυμνασίου τοῦ Κράτους ἢ τοιοῦτου ἀλλοδαπῆς ἑξομοιωμένου πρὸς τὰ τοῦ Κράτους, ἐν ᾧ νὰ ἐμφαίνεται ἢ ἐν τῷ Γυμνασίῳ διαγωγή των.

γ) Οἱ ἰδιῶται οἱ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἀποφοιτήσαντες τῶν Γυμνασίων, ἀπολυτήριον ἀνεγνωρισμένου Γυμνασίου τοῦ Κράτους ἢ τοιοῦτου ἀλλοδαπῆς ἑξομοιωμένου πρὸς τὰ Γυμνάσια τοῦ Κράτους, ἐν ᾧ νὰ ἐμφαίνεται καὶ ἡ διαγωγή των.

2) Διὰ τὴν ὑγείαν

Ἄπαντες οἱ ὑποψήφιοι θὰ παραπεμφθῶσιν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Σχολῆς πρὸς ἐξέτασιν εἰς τὴν ἐνταῦθα Ἀνωτάτην τοῦ Στρατοῦ Ὑγειον. Ἐπιτροπὴν.

3) Διὰ τὴν ἡλικίαν

Διὰ μὲν τοὺς ὀπλίτας ἐπίσημον ἀντίγραφον φύλλον μητρῶου, διὰ δὲ τοὺς ἰδιώτας ἐπίσημον ἀντίγραφον ληξιαρχικῆς πράξεως τεθεωρημένον ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἢ πιστοποιητικὸν τῆς κατὰ τόπους Κοινοτικῆς Ἀρχῆς διὰ τοὺς γεννηθέντας εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, τεθεωρημένον ὑπὸ τοῦ Προξενείου. Εἰς τὸ φύλλον μητρῶου, ἀντίγραφον ληξιαρχικῆς πράξεως ἢ πιστοποιητικὸν ἐν ᾧ δὲν νὰ ἔχη ἐπικολληθῆ φωτογραφία τοῦ ὑποψηφίου κεκρυωμένη ὑπὸ τῆς ἐκδιδούσης ἀρχῆς.

4) Διὰ τε τοὺς ὀπλίτας καὶ τοὺς ἰδιώτας μία φωτογραφία ἣτις θὰ χρησιμοποιηθῆ παρὰ τῆς Σχολῆς διὰ τὴν σύνταξιν δελτίου ταυτότητος δι' ἕνα ἕκαστον ὑποψήφιον, ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ὁποίου θὰ παρουσιάζηται οὗτος εἰς τὰς διαφόρους ἐξετάσεις.

5) Οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εὐρισκόμενοι ὑποβάλλουσιν εἰς τὴν ἀρμοδίαν Προξενικὴν Ἀρχὴν

α) Πιστοποιητικὸν τῆς κατὰ τόπους ἐπισκοπικῆς ἀρχῆς ἐν ᾧ νὰ ἐμφαίνεται ἢ ἀκριβῆς τούτων ἡλικία. β) Ἀπολυτήριον Γυμνασίου μετὰ διαγωγὴν ἀμειπτον ἢ κοσμίαν. γ) Πιστοποιητικὸν τῶν κατὰ τόπους ἐφημεριῶν τῆς Κοινοτικῆς Ἀρχῆς περὶ τοῦ ἀμειπτοῦ τῆς διαγωγῆς των.

Ἄπαντα τ' ἀνωτέρω πιστοποιητικὰ κυροῦνται παρὰ τῶν οἰκείων προξενείων παρὰ τῶν ὁποίων ὑποβάλλονται εἰς τὸ τέλος τοῦ κεκανονισμένου χαρτοσήμου.

β) Ἐπὶ πλέον οἱ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τῶν ἐν πολέμῳ φονευθέντων ἢ θανόντων, ἐπίσημον πιστοποιητικὸν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν ἢ Ναυτικῶν.

Ἐφιστάται ἡ προσοχὴ τῶν ὑποβαλλόντων αἰτήσεις περὶ τῆς ἀκριβοῦς καὶ πλήρους συντάξεως αὐτῶν. Οἱ ὑποβαλλόντες ἑλλειπῆ πιστοποιητικὰ θ' ἀποκλείονται τῶν ἐξετάσεων χωρὶς νὰ διενεργῆται ἀλληλογραφία διὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν.

Ἄπαντα τ' ἀνωτέρω πιστοποιητικὰ ὡς καὶ ἡ αἰτήσεις διὰ τοὺς ἰδιώτας συντάσσονται ἐπὶ ἀναλόγου τέλους χαρτοσήμου μετὰ φοροσήμου καὶ μετὰ ἡμερομηνίαν οὐχὶ προγενεστέραν τῆς 15ης Ἰουλίου ἔ. ἔ.

III. Οἱ παρουσιασθησόμενοι θὰ ὑποβληθῶσιν ἀπὸ 22 Αὐγούστου—30 Αὐγούστου παρὰ τῆς Σχολῆς εἰς σωματικὴν δοκιμασίαν συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ 2 Σεπτεμβρίου

1926 Νομ. Διάταγμα εἰς τὰ κάτωθι ἀγωνίσματα εἰς ἃ δέον νὰ ἐπιδείξωσι τὴν ἐναντι ἐκάστου ἀγωνίσματος ἐλαχίστην ἐπίδοσιν.

α') Δρόμον 100 μ. εἰς 17"

β') » 1000 μ. εἰς 4' 30"

γ') Ἄλμα εἰς ὕψος μετὰ φορᾶς 0 μ. 80.

δ') » εἰς μῆκος » » 3 μ. 30.

ε') Ρίψεις δι' ἑκατέρας χειρὸς 7 χγ μ. 257 (μέσος ὄρος ρίψεως δεξιᾶς καὶ ἀριστερᾶς χειρὸς 3 μ. 55).

IV. Οἱ ἐπιτυχόντες εἰς τὰ ἄνω ἀγωνίσματα θὰ παραπεμφθῶσιν ἀπὸ 30 Αὐγούστου—10 Σεπτεμβρίου, εἰς τὴν Ἀνωτάτην τοῦ Στρατοῦ Ὑγειον. Ἐπιτροπὴν.

Οἱ μὴ ἐπιτυχόντες τὰς ἐν τῇ III παραγράφῳ ἐπιδόσεις, οἱ κριθησόμενοι σωματικῶς ἀνίκανοι ὑπὸ τῆς Ἀνωτάτης Ὑγειον. Ἐπιτροπῆς, ὡς καὶ οἱ μὴ ὑποβαλλόντες τὰ ἐν τῇ § II ἀναγραφόμενα πιστοποιητικὰ νομίμως συντεταγμένα ἀποκλείονται τοῦ διαγωνισμοῦ

V. Οἱ διαγωνιζόμενοι θὰ ἐξετασθῶσιν εἰς τὰ ἑξῆς μαθήματα

1. Ἑλληνικά—Συντελεστῆς 10—τὴν 10ην Σεπτεμβρίου.

Σύνταξις ἐκθέσεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐπὶ γενικοῦ ζητήματος διδομένου διὰ λίαν περιληπτικοῦ τίτλου.

2. Φυσικὴ πειραματικὴ—Συντελεστῆς 10—τὴν 12 Σεπτεμβρίου.

α') Δυνάμεις, σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις δυνάμεων. Δυναμόμετρα.

β') Κίνησις ἰσοταχύς.

γ') Βάρος—Κέντρον τοῦ βάρους καὶ εὐρεσις αὐτοῦ

δ') Ἴσορροπία τῶν σωμάτων.

ε') Νόμοι τῆς πτώσεως τῶν σωμάτων (Μηχαναὶ Morin καὶ Atwood, κεκλιμένον ἐπίπεδον,) ἐπιτάχυνσις.

ς') Νόμοι τῆς ἀναλογίας τῶν δυνάμεων πρὸς τὰς ἐπιταχύνσεις—Μάζα—Βάρος.

ζ') Ἀπλοὺν ἐκφραεῖς καὶ νόμοι αὐτοῦ.

η') Ἀρχὴ τῆς ἀδρανείας, ἀρχὴ τῆς δράσεως καὶ ἀντιδράσεως, διαλυτικὸν ἀξίωμα.

θ') Φυγόκεντρος δύναμις καὶ νόμοι αὐτῆς.

ι') Ἔργον, ἰσχύς καὶ ἐνέργεια.

ια') Ὑδροστατικὴ—Ἀρχὴ τοῦ Pascal—Ὑδραυλικὸν πιεστήριον.

ιβ') Πίεσις τῶν ὑγρῶν ἐπὶ τοῦ πυθμένος καὶ τῶν πρκειῶν τῶν δοχείων—Θεμελιῶδες θεώρημα τῆς ὑδροστατικῆς.

ιγ') Ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους καὶ συνέπεια αὐτῆς.

ιδ') Εὐρεσις τῆς πυκνότητος τῶν στερεῶν καὶ τῶν ὑγρῶν,

ιε') Ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις—Πείραμα Τορικέλλη.

ισ') Βαρόμετρα (ὑδραργυρικόν, βιδί) καὶ χρήσις αὐτῶν.

ιζ') Νόμοι τοῦ Μαριότου διὰ τὰ ἀέρια.

ιη') Μανόμετρα (ἀνοικτόν, κλειστόν, μεταλλικόν).

ιβ') Ὑδραντλία, ἀεραντλία.

κ') Τριχοειδῆ φαινόμενα.

κα') Γένεσις, διάδοσις καὶ ταχύτης τοῦ ἤχου—Μῆκος κύματος καὶ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὴν ταχύτητα καὶ τὴν περίοδον.

κβ') Ὑψος, ἔντασις καὶ χροιά τοῦ ἤχου.

κγ') Συντονισμός. Ἀντιχέια. Ἀπλοὶ καὶ σύνθετοι ἤχοι.

κδ') Θεωρίης—Διαστολὴ τῶν σωμάτων (διώνυμον γεωμετρικῆς καὶ κυβικῆς διαστολῆς).

κε') Θερμόμετρα (ὑδραργυρικόν, ἀεροβάθμια).

κς') Εἰδικὴ θερμότης τῶν σωμάτων—Μέθοδοι τῶν μιγμάτων καὶ τῆς τήξεως τοῦ πάγου.

κζ') Τήξις καὶ πήξις—Λανθάνουσα θερμότης τήξεως.

κη') Βρασμός, ἐξάτμισις.

- κθ') Ἀτμομηχαναὶ Σχέσεις θερμοτήτος καὶ ἔργου.
 λ') Ἀνάκλασις τοῦ φωτός—Ἐπίπεδα κάτοπτρα.
 λα') Σφαιρικὰ κάτοπτρα καὶ τύποι αὐτῶν.
 λβ') Διάθλασις τοῦ φωτός—Δείκτης διαθλάσεως. Ὀλικὴ ἀνάκλασις.
 λγ') Ὀπτικὸν πρίσμα—Ἀνάκλασις τοῦ φωτός—Φασματοσκόπιον—Ἀρχὴ τοῦ Kirchhoff (ἀναστροφὴ τῶν γραμμῶν).
 λδ') Φακοὶ καὶ τύπος τοῦ Νεύτωνος.
 λε) Ὀφθαλμοὶ—Ὅρασις—Μύωψ, πρεσβύωψ, ὑπερμέτωψ.
 λς') Μικροσκόπια καὶ μεγεθύνσεις αὐτῶν. Τηλεσκόπια.
 λε') Συμβολὴ καὶ περίθλασις τοῦ φωτός, Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους κύματος.
 λη') Διπλὴ διάθλασις καὶ πόλωσις τοῦ φωτός. Περιστροφικὴ πόλωσις.
 λθ') Μαγνητισμὸς. Νόμος τοῦ Coulomb.—Μαγνητικὸν πεδίου.
 μ') Στατικὸς ἠλεκτροισμὸς.—Ποσότης ἠλεκτροισμοῦ.—Νόμοι τοῦ Coulomb.—ἠλεκτροσκόπιον καὶ βαθμολογία αὐτοῦ.
 μα') ἠλεκτρικὴ τάσις.—ἠλεκτρόμετρα.
 μβ') ἠλεκτροαγωγιμότητις.—Πυκνωταί.
 μγ') ἠλεκτρικὸν ρεῦμα.—Ἀποτελέσματα θερμικά.—Νόμοι τοῦ Joule.
 μδ') ἠλεκτρόλυσις.—Νόμοι ποιοτικοὶ καὶ ποσοτικοί.
 με') Νόμοι τοῦ Ohm.—ἠλεκτρικὴ ἀντίστασις.
 μς') ἠλεκτρομαγνητισμὸς.—Ἐπίδρασις ρευμάτων ἐπὶ μαγνητῶν καὶ μαγνητικῶν πεδίου ἐπὶ ρεύματος.
 μζ') Μαγνήτισις τοῦ σιδήρου.—Διαπεραστικότητις.—ἠλεκτρομαγνηταί.
 μη') Ρεύματα ἐξ ἐπαγωγῆς καὶ νόμοι αὐτῶν. Τηλέφωνον.
 μθ') Δυναμομηχαναὶ συνεχοῦς ρεύματος.
 ν') ἠλεκτρικὸς κινητὴρ συνεχοῦς ρεύματος.
 να) Στοιχειώδη ἀριθμητικὰ προβλήματα ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης.

3.—Χημεία—Συντελεστῆς 10—τὴν 14ην Σεπτεμβρίου.

α') Γενικαὶ γνώσεις :

Διάκρισις φυσικῶν καὶ χημικῶν φαινομένων.—Σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις.—Ἀπλᾶ σώματα ἢ στοιχεῖα καὶ σύνθετα.—Διαίρεσις τῶν στοιχείων. Διαφοραὶ μεταξὺ μετάλλων καὶ ἀμετάλλων—Χημικὴ συγγένεια.—Διάκρισις χημικῆς ἐνώσεως ἀπὸ μηχανικοῦ μίγματος.

β) Περὶ ἀτόμων καὶ μορίων :

Ἀμέταλλα στοιχεῖα.—Περιγραφή τῶν κυριωτέρων τούτων καὶ τῶν κυριωτέρων ἐνώσεων αὐτῶν.—Προέλευσις αὐτῶν καὶ παρασκευὴ, γενικαὶ ιδιότητες αὐτῶν καὶ ἐφαρμογαί.—Τὰ κυριώτερα τούτων εἶναι τὸ ὀξυγόνον, τὸ ὕδρογονον, τὸ ἰώδιον, τὸ ἄζωτον, ὁ ἄθραξ, τὸ χλωρίον, ὁ ἀνθραξ.—Διάφορα αὐτοῦ εἶδη καὶ αἱ μετ' ὀξυγόνου ἐνώσεις αὐτοῦ.—Τὰ διάφορα ὀξέα, νιτρικόν, θεικόν καὶ ὕδροχλωρικόν ὀξύ, ἡ ἀμμωνία, ὁ φωσφόρος.

γ) Περὶ μετάλλων :

Γενικαὶ ιδιότητες αὐτῶν, ἐξαγωγή αὐτῶν.—Χρώματα καὶ τὰ κυριώτερα τούτων.—Περιγραφή τινῶν τῶν κυριωτέρων μετάλλων.—Προέλευσις, ιδιότητες καὶ ἐφαρμογαὶ ἐκαστοῦ τούτων.

Τὰ κυριώτερα τῶν μετάλλων εἶναι τὰ ἀλκάλια, ὁ χαλκός, ὁ σίδηρος, (χυτὸς σίδηρος καὶ χάλυψ), ὁ ἄργυρος, ὁ ὕδραργυρος.—Περὶ βάσεων γενικῶς καὶ αἱ κυριώτεροι τούτων.—Περὶ ἀλάτων γενικῶς μετὰ παραδειγμάτων.

δ') Ἐκ τῆς Ὄργανικῆς Χημείας :

Ὄμιση καὶ περιεχόμενον αὐτῆς.—Ἐλευγενὲς ἀέριον.—Φωσφάριον.—Πετρέλαιον.—Ὄινόπνευμα.—Περὶ ζυμώσεως.—Περὶ οἴνου.—Λίπη καὶ σάπωνες.—Περὶ σακχάρου, περὶ κυταρίνης

4 — Ἱστορία — Συντελεστῆς 8 — τὴν 17ην Σεπτεμβρίου

Πέριαι (Καταγωγή, γλώσσα, πολιτισμὸς, πόλεμοι).

Ἕλληνες (Καταγωγή, πολιτισμὸς, ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῶν λοιπῶν Ἕθνῶν).
 Μαραθῶν, Θερμοπύλαι, Σαλαμίς, Πελοποννησιακὸς πόλεμος.
 Κύρου ἀνάβασις καὶ κάθοδος τῶν Μυρίων — Ἐπαμεινώνδας, Μάχη Λεύκτρων καὶ Μαντινείας — Ἐκστρατεία Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (Μάχη Γρανικοῦ, Ἰσσοῦ, Γαυγαμήλων), Καρχηδονιακοὶ πόλεμοι, Βασίλειος Βουλγαροκτόνος καὶ Ἐκστρατεία αὐτοῦ.
 Ἄλωσις Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. — Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις 1821, (Φιλικὴ Ἐταιρεία — Μάχη Δραγατσάνου, Ἀθῶν. Διάκος, Ἀγῶνες Σουλιωτῶν, Κατσώνης, Ρήγας Φερραῖος, Ἐπιχειρήσεις Δράμαλη εἰς Πελοπόννησον, Πολιορκία καὶ ἔξοδος Μεσσολεγγίου, Ναυαρίνον).

5 — Γεωγραφία — Συντελεστῆς 8 — τὴν 19ην Σεπτεμβρίου.

Ἑλλάς, Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία, Ἀλβανία, Ρουμανία, Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀσιατικὴ Τουρκία, Ἰταλία (ἐκασίς, ὄρη, ὄρη, ποταμοί, λίμναι, κλίμα, μεγάλα πόλεις, ἐμπορίον, βιομηχανία, Συγκοινωνίαι).

6 — Ζέται γλώσσαί — τὴν 21ην Σεπτεμβρίου.

Ὅσοι ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἔχουσι δηλώσει κατὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν αἰτήσεών των ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξετασθῶσιν εἰς τὴν Γαλλικὴν ἢ Γερμανικὴν ἢ καὶ τὰς δύο, ἐξετάζονται εἰς ταύτας ἐγγράφως διὰ τῆς μεταφράσεως κειμένου ἐκ τῆς Γαλλικῆς ἢ Γερμανικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰν ἀπαιτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ληφθείσης βαθμολογίας προστίθεται εἰς τὸ διὰ τῶν προηγουμένων ἐξετάσεων ληφθὲν σύνολον ἀριθμῶν, μόνον οἱ ἀριθμοὶ οἱ ἐπὶ πλέον τῆς βάσεως πολλαπλασιαζόμενοι ἐπὶ συντελεστὴν 6.

VI. Βαθμολογικὴ κλίμαξ ὀρίζεται 0 — 20 — βάσις τὸ 10.

Ἀποκλείεται τῆς περαιτέρω ἐξετάσεως.

1) Πᾶς ὑποψήφιος μὴ λαβὼν τὴν βάσιν 10 εἰς τὸ μάθημα τῶν Ἑλληνικῶν.

2) Πᾶς ὑποψήφιος μὴ λαβὼν τὴν βάσιν 10 ὡς μέσον ὄσον τῶν μαθημάτων Φυσικῆς καὶ Χημείας.

Τελικῶς θεωρεῖται ἐπιτυχὼν πᾶς ὁ λαβὼν ὡς σύνολον βαθμῶν ἐπὶ τὸν σχετικὸν συντελεστὴν ἐκαστοῦ μαθήματος τοῦλάχιστον τὸ ἡμισυ τοῦ μεγίστου δυνατοῦ ἀριθμοῦ ἐν τῷ συνόλῳ τῶν μαθημάτων.

3) Οἱ ἐνεκεν ἀσθενείας ἢ οἰουδὴποτε ἄλλου κωλύματος μὴ δυνηθέντες νὰ παρευρεθῶσι κατὰ τὴν ὀρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν εἰς τὴν ἐξέτασιν οἰουδὴποτε μαθήματος.

VII. Ἡ διάκρισις τῆς ἐν τῇ Σχολῇ ἐκπαιδεύσεως εἶναι βετῆς. Δι' ὑποβληθησομένων εἰς τὴν Βουλὴν σχεδίου Νόμου θὰ καθορισθῇ ὅπως οἱ μαθηταὶ πληρῶνται τὰ κάτωθι ποσά.

α') Δραχμᾶς 1000 δ. ἀποζημιώσιν τοῦ Δημοσίου λόγῳ ζημιῶν παντὸς εἶδους.

β') Κατὰ τριμηνίαν ὡς δίδακτρα ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ἀντίτιμον τῆς ἡμερησίας καταθέσεως τοῦ συσσιτίου ἐπὶ 60, ἢτοι περίπου 1800 δρ. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου θὰ πληρῶνται καὶ τὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ δίδακτρα.

γ') Εἰς ἀναλόγου δόσεις ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ἡμισυ τῆς ἀγοραίας τιμῆς τῶν ἐπιστημονικῶν βιβλίων.

Τῆς πληρωμῆς τῶν ἐν § β') δίδακτρων ἀπαλλάσσονται μόνον οἱ υἱοὶ καὶ ἀδελφοὶ τῶν ἐν πολέμῳ φονεθέντων ἢ θανόντων.

VIII. Πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν δύνανται οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ λάβωσιν ἀπ' εὐθείας παρὰ τῆς Στρατιωτικῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς.

IX. Ἡ παροῦσα νὰ δημοσιευθῇ τὸ ταχύτερον διὰ τῶν ἐφημερίδων «Ἐλεύθερον Βῆμα», «Πατρίς», «Καθημερινή», «Πολιτεία», ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας καὶ διὰ τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμῶν» καὶ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουλίου 1928

Ὁ Ὑπουργὸς
Θ. ΣΟΦΟΥΛΗΣ

Ταυτοῦρος Χαρολάος
Ταυτοῦρος Πεξ.

Κοινοποίησις

Ἐφημερίδας «Ἐλεύθερον Βῆμα», «Πατρίς», «Καθημερινή», «Πολιτεία» καὶ Ἑλληνικὰ Γράμματα Πρυτανεῖαν Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου (5 ἀντίτυπα).

Ὑπόδειγμα αἰτήσεως

Ἐν . . . (1) . . . τῇ . . . (2) . . .

Ὁ

Ἰδιώτης . . . (3) . . . κάτοικος . . . (4) . . .

Πρὸς

Τὸν Διοικητὴν τῆς Στρατ. Ἱατρικῆς Σχολῆς

Ἀθῆνας

Αἴτησις συμμετοχῆς τοῦ . . . (5) . . .
υἱοῦ μου εἰς τὸν διαγωνισμὸν πρὸς κατά-
ταξιν εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Ἱατρικὴν
Σχολήν.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω συνημ-
μένως τὰ διὰ τοῦ ἀρθροῦ 101 τοῦ Ὁργα-
νισμοῦ τῆς Στρατ. Ἱατρικῆς Σχολῆς ὁριζό-
μενα πιστοποιητικὰ νομίμως κεχαρτοσημα-
σμένα διὰ τὴν συμμετοχὴν τοῦ υἱοῦ μου.
(3) . . . . . εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν
Στρατιωτικῶν προκηρυχθέντα διαγωνισμὸν
ὑποψηφίων μαθητῶν πρὸς ἐνπαίδευσιν εἰς
τὴν Στρατ. Ἱατρικὴν Σχολήν.

Οὗτος ἐπιθυμεῖ νὰ διαγωνισθῇ καὶ εἰς
τὴν . . . . . (7).

. . . (8) . . .

- (1) Τόπος
- (2) Ἡμέρα, Μῆν, Ἔτος.
- (3) Ὀνοματεπώνυμον
- (4) Τόπος διαμονῆς
- (5) Ἐν περιπτώσει κηδεμονίας «οὐ παρ' ἐμοῦ κηδεμονευομένου νέου»
- (6) Ὀνοματεπώνυμον
- (7) Ἡ ξένη γλῶσσα εἰς ἣν ἐπιθυμεῖ νὰ διαγωνισθῇ.
- Ὑπογραφή.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΥΛΙΤΙΔΟΣ

Ἡ ΟΥΛΙΤΗΣ Πυώδης οὐλίτις στοματίτις ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ παθήσεις
τῶν οὐλῶν καὶ τῶν ὀδόντων θεραπεύονται ἀσφαλῶς διὰ τοῦ

SANOGYLE

Τοῦ ἐν Παρισίοις ἰνστιτούτου «LA BIOTHERAPIE»

Εἶναι ἡ μόνη ἐπιστημονικὴ ὀδοντόπαστα ποὺ καθαρίζει τοὺς ὀδόντας
καὶ προλαμβάνει τὰς παθήσεις τῶν οὐλῶν

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ Φαρμακεία. Δείγματα δωρεὰν ζητήσατε παρὰ τῆς
κ. Γ. ΚΑΤΑΠΟΔΗ Μακρᾶς Στοᾶς 47, Πειραιᾶ.

ΑΠΟ ΤΗΣ 15^Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΘΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΟΥΝ ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΥΠΟΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Τὰ ὠραιότερα μυθιστορήματα

Τὰ ἀριστουργηματικώτερα διηγήματα

Αἱ πρωτοτυπώτεροι ταξιδιωτικαὶ περιγραφαὶ

Ἡ πλουσιωτέρα εἰκονογράφισις

Ἄρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων

Τὰ συναρπαστικώτερα δραματικὰ ἔργα

Οἱ καλλίτερες κωμωδίαι

Παρακολούθησις τῆς παγκοσμοῦ πνευματικῆς
κινήσεως,

Εἰδικαὶ σελίδες διὰ τοὺς νέους

Αἱ δραματικώτεροι καὶ παραδοξότεροι βιογραφαὶ

ΑΠΟ ΤΗΣ 15^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΕΙΣ ΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΝΑ ΚΟΔΑΚ
ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΟΧΕΣ

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗ ΣΥΝΗΘΕΙΑ
ΝΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΤΕ
τα επεισόδια της ζωής σας